

כפר חק לישראל

פרשת תזריע

מן חמשה חומשי תורה

עם מ"ב פירושים. מגדולי המפרשים ראשונים ואחרונים.

נוספו על חמש מגלות חיד פירושים חדשים להפליא אשר לא בא עוד כפרשם הזה מילוקם מגדולי ספרשים וחוקרא בו יחזקע מאד. ולפי ש' העברי הקדמנו גם ש' עליו (ידידיו) האם העם ליענקע ודעם ברום פועלעניקן האבין.)

(א) על ספר שיר השירים נקוב בשם שירי שלמה.
(ב) על ספר רות נקוב. בשם יתום דוד.
(ג) על ספר איכה נקוב בשם קינות ירמיה.
(ד) על ספר קהלת נקוב בשם הכלי העולם.
(ה) על ספר אסתר נקוב בשם מור וחרם.
(ו) לקומים יקרים על ח"ם מגדולים אנשי שם.
(ז) משלים ערבים ונעימים על כל הח"י.
(ח) תרגום שני על מגלת אסתר.
(ט) פתשן הכתב על תרגום שני בחזקן נפלא.
(י) חזקת ע"ם מהתרגום שני בתוספות וחקנים.
(יא) תרגום בסוף כל כרך סדר התפלה וכו'.
(יב) גם הוספנו קצתו הדברים הנצרכים להשלח.
(יג) נביאים עם פרש"י ומגדולי דור.
(יד) כתובים עם פרש"י ומגדולי דור.
(טו) המגלות עם פרש"י ומגדולי דור.
(טז) ספר עם תוספות וחקנים.
(יז) נבואה עם פרש"י ותקנה עליו איזה דבורי תוספות.
(יח) הולכה פסוקה עם התקנה עליו.
(יט) המוסר עם התקנה עליו.
(כ) למהר"ם ללמוד בכל יום דתריי מצות כאשר חקנו הקדמונים.
(כא) אהרות חיים מהר"ם ז"ל.
(כב) האהרות חיים הג"ל נקח גם ללשן ע"ם.
(כג) אהרות המבין וללמוד כל נקח גם הוא ונע"ם.

(א) חו' ד' תרגום בשלמות עם התפלות והמש' מגלות עם התפלות.
(ב) תו' ג' על התורה.
(ג) מ' השלי בשלמות עם ש' רש"י יסין.
(ד) מ' השלי חכמים הנודע ללמוד תורה.
(ה) מ' השלי חכמים הנודע ללמוד תורה.
(ו) מ' בעל המורים מרבינו בעל ארבעת מורים.
(ז) מ' דעת וקנים מבעלי התוספות ז"ל.
(ח) תולדות אהרן מראה הקים כל פסוק בשלם.
(ט) מנין המצות למח"ם חגגה ז"ל תרגום בפנים הוסיף על הפסוקים.
(י) מעמי הקרבנות בדרך חיד ונפלא נאספו מגדולי המפרשים ז"ל.
(יא) דיני הקרבנות בקצרה.
(יב) התפלות עם לקומים ומשלים.
(יג) עניני המדרש שירים על מקובי אשר גם הוא נאספו מגדולי המפרשים בכוז פועל העת.
(יד) ענין המדרש על לשון כל סורה.
(טו) שפ' ע"ם על התורה הוא כסעם חזקת חרשה בכוז סעם וכן בהתפלות.
(טז) ליקומים יקרים ע"ם מהפרשים הנקובים בשמותם לשם (יחיד מחשבים בספר).
(יז) משלי חכמים נקיים המושבים לב הקדמא למוסר וליצרות ח'. על התורה והתפלות.
(יח) ספר פדריא עם ספר הישר וחד נקח על ע"ם (ידידיו) ואל ויסקן האם עם אור ביועין פון וועלם בעשארט כיו חידים.
(יט) מצות השם על תרי"ב מצות (אנף ע"ם) ידידיו סקנש ואל ויסקן די פסות וואסנאם האם נאבאנן.
(כ) חמש מגלות עם פרש"י (בכח כל כרך מתחשבים תרגום המגלה השיבה לדרך הווא). וולת זה

מיט אלע מפרשים אויף עברי מייטש, תנ"ך, משניות, גמרא, מוסר, הלכה, איבערזעצט אויף א לייכטע אידישע שפראך, מיט שיינע ליכטיגע אותיות און קלארען דרוק.

הוצאת אמונה — 388-8812

אור צדיקים

(ט) לא יכניס האצבע לאוזן כי זה צריך נט"י וכן אל חחוטם כי הם נקראים צואה :

(י) לא יתפלל בעל פה כלל רק מתוך הסידור כמנהג מורנו ז"ל, אם לא במקום שצריך לסגור העינים:

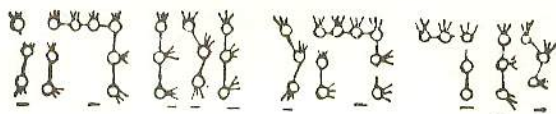
(יא) **לֹא** יִהְיֶה עֶצֶב בְּשַׁעַת חַפְּלָה וּאִפְּלוּ דַּאֲגַת הַקְּבִירוֹת אִם לֹא בְּיוֹדֵי :
(יב) **הַתַּפְּלָה** בְּדַמְעוֹת מְרוּצָה עַד מָאֵד, וְהַטָּעַם כִּי שַׁעֲרֵי דַמְעָה הֵם נֶצַח
וְהוּד דַּבָּא לֹא נִנְעָלוּ, אֲבָל שַׁעֲרֵי חַפְּלָה שְׁהֵם נֶצַח וְהוּד
דַּאיֵמָּא נִנְעָלוּ, וְאִין בִּזְה מִשּׁוּם עֲצָבוֹת דְּכֹתִיב לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּה אֱלֹהִים לֹא
חִבְּזָה וְכֹתִיב וְהִנֵּעַר בֹּכָה וְתַחמוֹל עֲלָיו :

(יג) טוב להעביר צרעת העוונות הנרשמים במצחו ע"י הדמעות, לכן ירחץ מצחו וגם ידיו בדמעות, כי גם על הידים נרשמים גם כן העוונות : (יד) יש לקרות כל הפסוקים שהם מן התורה או מן הנביאים בטעמים וכן משניות וברייתות :

(טו) י"ט לטהר מחשבתו שיהיה לבו פנוי מעסקי הבלי עולם בעת עסק התורה והתפלה כנזכר בתיקונים, ובעל ר"ח כתב טוב שיאמר כל דבר בנשימה אחת. ובתפלה כל ברכה וברכה בנשימה אחת מעמקי הלב, והמגיד כתב לטהרת המחשבה, יאמר ז' פעמים הפסוק מה יפית ומה נעמתי אהבה בתענוגים, והשם קר"ע שט"ן. והרמ"ק קבל מפי אליהו שיאמר הרבה פעמים הפסוק אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה ותבטל מחשבתו :

(טז) וממורנו ז"ל שמעתי שירקן ג' פעמים, ובשעת ריקה יאמר סי פי פו.
וממורנו ז"ל מצאתי כתוב שיכוון בשם הוי"ה נקוד בנקוד בברית
יהוה עוד כתב שיכוון ה' פעמים שם מ"ה וא' בריבוע גימט' מחשבה:
... והיינו מ"ה חשב כזה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, יו"ד ה"א וא"ו ה"א,
ה"א וא"ו ה"א, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ווא' בריבוע כזה,
יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א וא"ו, יו"ד ה"א וא"ו ה"א :

(יז) ובעל ר"ח כתב שטוב לכוון בשם ע"ב שירש ההכמה מחשבה עילאה, ושמתתי שיש לכוון השם ע"ב בצירור עיניני בניקוד פתח כזה

(א"ה ליום זה היה כתוב בהכתב יד ולבאורה לא נמלא

כזה צכתני האר"י ז"ל ול"ע. והצומר יוצא :

ועיקר כוונת תפילתו יהיה לזווג איתחא לבעלה ולא לחועלת עצמו, שחיו השכינה מקוננת עליו נחמני בידי לא אוכל קום, ועיין בחיקויים:

וְעָנַן וְיָרָא צְוֹנִי פְעָדִים יוֹד, וַיֵּן מוֹל אִי לֹאנָה
וּי אַעֲרֶשֶׁם, וַיִּקְרָעֶרֶר אִיז נְרוֹסִים וּי אַאֲרָבָעָם,
אֹנ דִּיא אִיבֶעֱרִיגֶע וְלִדְעֶר וַיִּנְגֶע צו וַאֲסֶען
נֶעֱקָקֶעבֶם גִּינְוֶען גֶּעבִין אִיהֶם אֹנ עֶר הָאָם
גִּינְוֶען וְיָרָא אִיין שְׂמִיק, מָעַן הָאָם גִּיט מֶרֶקֶעבֶם
דִּי הָעֵנָם אֹנ פִּים בְּעוֹנְדֶּרֶר, וְיָרָא אֹזִי לִיגֶט דָּאָם
קִינְד בִּיִיא דִּי מוֹסְטֶר אִין בּוֹי, אַיִנגֶעלִינֶם אִין
צְוִינְגֶען אֹזִי וּי אַבּוֹד, דִּי קָאָפּ לִיגֶט צְוִינְשֶׁען וַיִּנְגֶע
גִּינְהִי, דִּי צְוִינִי הָעֵנָם הָאָלֶט עֶר אױף וַיִּנְגֶע צְוִינִי
שְׁלִיפִין פֿון שְׁטֶעֱרִין, וַיִּנְגֶע צְוִינִי פִים הָאָלֶט עֶר
אֹנֶסְטֶר יוֹד, וַיֵּן מוֹל אִיז פֿארמאכֶם, וַיֵּן נֶאָפִיל
אִיז אָפִין. וַעֲרָ עֵסֶט וַוֹאָם וַיֵּן מוֹסְטֶר עֵסֶט, אֹנ
מֶרֶקֶבֶם וַוֹאָם וַיֵּן מוֹסְטֶר מֶרֶקֶבֶם, אִיין אַרוֹס־
נֶאָנָה הָאָם עֶר גִּיט, וַעֲרָ עֶר קוֹמֶם אַרוֹס אױף
דְּעֶר וַעֲלֶם, וַעֲרָט פֿארמאכֶם דְּעֶר נֶאָפִיל אֹנ דִּי
מוֹל וַעֲרָט גִּינְעֶפֿונֶם, דִּי נֶקְרָא וַאֲנֶם דְּרִי שׁוֹתֶפֿים
וַעֲנֶען דָּא אִין דָּעם מֶעֱנֶשׁ הֶקֶבֶל אֹנ דְּעֶר
פֿאַטְטֶער אֹנ דִּיא מוֹסְטֶר, פֿון דָּעם פֿאַטְטֶער קוֹמֶם
וַיִּיֶסֶע נֶעַר פֿון דָּעם וַעֲרָט בִּי דָּעם קִינְד בִּינְעֶר
אַדְעִרִין גֶּעגִיל אֹנ דְּעֶר מוֹחַ וַוֹאָם אִין קָאָפּ אֹנ
דָּאָם גִּיִיֶסֶע וַוֹאָם אִין דִּיא אױגִין, פֿון דִּיא מוֹסְטֶר
קוֹמֶם רוֹיֶשׁ וַעֲרָ פֿון דָּעם וַעֲרָט בִּיִיא דָּעם קִינְד
דִּי הוֹיֶט דָּאָם פֿלִישִׁי דִּי בְלוֹט דִּי הָאָר דָּאָם שׁוֹנֶאָרְצֶע
וַוֹאָם אִין דִּי אױגִין, אֹנ נִשְׁקָה אֹנ דָּאָם שְׁנִיקִיט פֿון
דָּאָם לֶעבֶנְג אֹנ דִּי אִיגֶען, אִין קִינְד וַעֲרָט אִין דָּעם קִינְד
דָּעם פֿרים אֹנ דִּי אױגִין וַאֲלִין וַעֲרָ אֹנ דִּי אױערִין
וַאֲלִין הָעֶרֶן, דִּי מוֹל וַאֲלִין בִּרְיִדִין, דִּי פִים וַאֲלִין
גִּיִין, אֹנ דִּיא הֶקֶבֶל אֹנ וַיִּסְעֶשׁ שֶׁאָפֶם אֹנ פֿאַר-
שְׁטאַנְדִּיקִיט, אֹנ וַעֲרָ עֵס קוֹמֶם דִּיא צִיִּיט דְּעֶר
מֶעֱנֶשׁ וַאֲלִין אֹנֶעק גִּיין פֿון דִּיא וַעֲלֶם, נֶעֱמֶם
הֶקֶבֶל צו יוֹד בִּין חֶלֶק אֹנ דְּעֶר חֶלֶק פֿון פֿאַטְטֶער
אֹנ מוֹסְטֶר פֿלִישִׁי גִינְעֶן גֶּעבִין וַיִּיא, דְּעֶר בְּרִינֶה
בְּחִי שְׂרִיבֶם עֵס וַעֲנֶען דָּא בְּרִיא וַעֲלֶמֶן בִּיִיא
דָּעם מֶעֱנֶשׁ, דִּיא עֲרֶשֶׁט וַעֲלֶם אִיז, וַעֲרָ עֶר
בִּיִיא וַיֵּן מוֹסְטֶר אִין בּוֹי, דִּיאָאָלֶס וַעֲהֶם עֶר
רוֹיֶשׁ וַאֲנֶדֶר פֿון נָאָם, אַלִּיכֶם לִיכֶם אַיבֶּר
וַיֵּן קָאָפּ, אֹנ עֶר וַעֲהֶם פֿון אִיין עֵק וַעֲלֶם בּוֹי
עוֹם אַנְדֶּרֶין עֵק וַעֲלֶם אֹנ מָעַן לֶעֱרֹנֶם מִיט
אִיהֶם דִּי גֶאָנְצֶע תוֹרָה, אֹנ אַיבֶּר עֶר גִּיט אַרוֹס
אױף דְּעֶר וַעֲלֶם קוֹמֶם אַסְלֶאָה אֹנ גִּיט אַקְלֶאָם
אױף וַיֵּן מוֹל פֿארנֶעסֶט עֶר וַוֹאָם עֶר הָאָם
וַיִּלְעֶרֶנֶם, אֹנ אַיבֶּר דָּאָם קִינְד גִּיט אַרוֹס אױף
דְּעֶר וַעֲלֶם בְּשׁוֹעֵרִים מָעַן אִיהֶם הוּא וַאֲלֶם וַיֵּן
צִדִּיק אֹנ וַאֲלֶם גִּיט וַיֵּן אַרְשֶׁע, וַאֲלֶם וַיִּסְעֶן
קֶבֶל אֹנ פֿאַר וַיִּנְגֶע מִשְׁתֶּרִים וַעֲנֶען מִדּוֹר דִּיא
שְׁטוֹר, אֹנ מָעַן הָאָם אִין דִּיא אַיִן גִּינְעֶבֶן אִיז
הָאָר, אױב וַעֲרָט הִיֶּעֶן דִּיא בִּין נִשְׁקָה וַוֹאָם
דִּי דִּיר וַאֲלִין בְּלִיבִין מִדּוֹר וַרִּיו פֿון בִּירוֹם

אשה די תורה ויגלה דבר רבי לוי האט ג'אנאט דריי זאכן, ד'קאפל איינער זאל געבן פעהאלטן ביא זיין חבר אבייטל מיט וילפערנע געלט אין דערשטיל קיינער האט נישט געוואלט, האט דאך דער חבר געקענט פארליקענען דאס געלט און זאגן ער האט נאר נישט גענומען, דער חבר האט אבער געסער גיטאן. ער האט אים צוריק געגעבן אפונט נאך, און אלע האבן דאס געזעהן, געוויס דארף ער דאנקען דעם חבר פאר די טובה, ביא הקב"ה איז אויף אזוי דער מענטש פעהאלט אפאר שטונקענעם מראפן ווער אין דערשטיל, און הקב"ה גיט איהם צוריק אשיינעם קינד וואס אלע זעהן, געוויס דארף ער דאנקען ער הקב"ה, נאך אקאפל האט רבי לוי ג'אנאט, ווען אסענעשט איז אפגיקענער געפיינקעניס און קיינער קומט נישט צו איהם אכטונג געבן וואס איהם פעלט, און איינער איז געקומען צו אים אין געפיינקעניס און האט דארט אנגעזונדן אליינס פון ווינקעט וועגן, געוויס דארף ער איהם דאנקען, ביי דעם קינד איז אויף אזוי, ער ויצט אין זיין מוטערס בוך וויא אין געפיינקעניס, און גאט מאכט איהם איינווייניג אבעלייכטונג, געוויס דארף ער דאנקען גאט נאך אקאפל האט רבי לוי ג'אנאט ווען אסענעשט איז אין אנגעפיינקעניס און עס האט קיין מענטש אויף איהם רחמנות געהאט, און איינער איז געקומען און האט איהם ארויס געוועסן פון געפיינקעניס, געוויס דארף ער איהם דאנקען, ביי דעם קינד איז אויף אזוי, ער איז ביא די מוטער אין בוך וויא איינער איז אין אנגעפיינקעניס, און גאט האט איהם ארויס גענומען פון געפיינקעניס, דארף ער איהם געוויס דאנקען, שלמה המלך האט ג'אנאט אין קהלת פותח לשבעה ויגל שמונה יגל חמלק צו ויבען און צו אכט אויף, יגל חמלק צו ויבען דאס מיינט מען ריא ויבען מען פון אנדה, און צו אכט אויף דאס מיינט מען די אכט מען וואס מען ווארט ביי דעם מל ויוראם קינד, האט גאט ג'אנאט אויב דא האסט געהיט ריא ויבען מען דאס בייזן ווייב איז גיטען אנדה און דא האסט דך דער ווייטערט פון איהר, וועל איך דיר געבן אווען וואס דא וועסט איהם מל זיין צו אכט מאן, קיר האבן גילערונט ריא צורה פון דעם קינד ווען ער איז ביא זיין מוטער אין בוך, איז אזוי, אין אנהייב ווען ער ווערט געשאפן איז ער גרויס וויא דער אייזערער וואס היסט רשין, וויינע צווייא ארזין געזען וויא די צווייא רשין פון אפליג, און וויינע צווייא נאך לעכער וועט וויא די צווייא מראפן פון אפליג, און וויינע צווייא אויערן זענען וויא די צווייא מראפן פון אפליג, און וויינע צווייא ארעס

יָמִים תֵּשֵׁב בְּדָמִי מִתְּהַרָה בְּכָל־קֹדֶשׁ
לֹא־תִנָּע וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא
עַד־מָלֵאת יָמִי מִתְּהַרָה: יוֹאֵם־נִקְבָּה
תֵּלֵד וְיִמָּאָה זְשֻׁעִים בְּנִדְתָּהּ
וְשִׁנְיִים יוֹם וְשִׁנְשֵׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל־
דָּמִי מִתְּהַרָה: יוֹבְמָלֵאתָ יָמִי מִתְּהַרָה

תתיב בדם דכו בכי
קודשא דא תקרב
למקדשא דא מיעול עד
משלים ימי דכותה: וואם
נוקבא תליד ותהי
קסאבא ארבעה עשר
בדיוקא ושתיין ושתא
יומין תתיב על דם דכו:
ו יובמלאת ימי דכותה
ת"א חסד. דחלל קבו דכו לג לה
מ: בכל קדש. יבמות פס
מכות די טעויות: זכמים לכ לג לר:
ואל המקדש. טעויות: י. עד מלאת. יבמות עד פה נזיר סד:

יבמות עד פה נזיר סד: ואלס נקבה. דככות מו דכחות י. נדס ל: וטעמא. זכמים לג לת דס
ל: וזשני יום. ככחות י. וזשני ימים. שס כד: וזעללה. נזיר סד:

רשב"ם

בעל המורים

שכל סיוס יסיה כשר למול: (ד) ואלסמס דגני' כלס סמוריס ואלס. לבי דוי: (ו) בדמי מורה: שאינו דם גרדת. פשוטו כמאן
דאמר שני מעיות הן, זה של ל"ג ימים מעין מהור הוא:

שפתי חכמים

רש"י

כאלו נכנס זכוסה: ו דל"כ דמי. ל"ל ח"כ דס"פ וכו' וכו' פגי
שלא חרסל דס דכסב ל' פסב דער וע"ז פ"י חט"פ: י. מדכתיב
בספוק ואלס ספקדס לל פסב וסכל אלס ספקדס סמ יולאח ב"ס
היו יגמרי' בכל קדש לל פסב זעילאס בית ספקדס סמ יולאח ב"ס
ספקדס ככרת חף סמ דכתיב בכל קדש לל פסב ככרת סוה וס"כ
מ"ל ל"ל לל פסב וסכרה לל לל סוה דלכיתו קדשים כסועלס

קדש (כראשית יג) ושם כאלוני ממרח: בדמי מורה.
קדש פ שרואה וסורה: בדמי מורה. לל מפיק ה"א וסוה
סס דכר כמו סוהר: ימי מורה. מפיק ה"א ימי סוהר
סלה: לא תגע. זוהרה לולול וכו': בכל קדש.

דעת זקנים מבעלי התוספות

לירד סלדס, להכלות כי גני' איש ישראל איט דומס לנגמי
לנשי וואר', כי לוא"ס הנגמית דמים עליהם כמעט לירדס, מ"כ
דשואט נגמיסם כלה ג"כ מ"כ. כרסול סמרסל ככסע סלממיס.
לכל בני ישראל נגמיסם לל כלה לסס מלד סכסע, כי מלד סכסע
רחוקי' סס מנגמיס, ונגמיסם סמס סוכססו על סון, מ"כ דשואטס
ג"כ סלה מ"פ רופס סכסע, קכ מ"פ כסן, סמורס לל דכרי ססססס
מ"כ סכסע, וסכסע כסולי סמלסל סל סלדס לנגמיס סחלסס סוה
מ"כ סלס וסלס סמסממיס סמסס כסס דרסס וזימס, וסולד
סולד סמסס סוה, לכר ססס סכסע סמססס סס דס דססס מ"כ
סוה כסלססס סלסס סוכריס כזס. לכל לכי ישראל סמססס

אמנא' אמרי: ו"ל חסב סורסס סחלל יולדס וכר איט סורסס סחלל
יולדס קכס. ו"ל סמלול כססר סכסע שיש כלסס י' קכיס ג'
מגינן ו'. וסמלול ו' כלסלס סלס ככסס סורס דסולן סל ימינן סלד
זכר. וסס כסל סמלול סלד קכס. וסס כלמלס סלד סומסס וו
סלדסויס. כססס סוכסע על ימינן ככסס סורס כסוה סל ימינן
סולד וכר וסמססס סססססס לללל וסליכר לירכ סמלס כי סס י'
וססססס ל"ג. וכססס סוכסע על סמלול יולדס קכס וסין סססססס
מסכסס לללל ולכר סמלס סכססס:

דס יססס. סליכר ססססר סולד כססן סמו כסולי סדס ססול, כן

ליקומים על התורה

אין כלום מורה איר ריינגייט בלוקר נאך די וועגן
טאג נאל ויא ציילען דריי אונ דרייסיג טאג אונ
אפילו ויא ועהם בלום אין ריא מעג איו ויא סדור
אפער בבל קדש אין איסלעכע וואך וואס איו הייליג
נאל ויא נים און רירען ואל סמקדס אונ אין דעם קדש
וועלן דער פילט ווערין איכע ריינע מעג בלוקר
ביועס וועט ויך אויס לאזן די דרייא אונ דרייסיג
טאג דאס איו דער דין אז ויא האט גיהאט אוקר:
(ו) ויא נקב אז ויא וועט אפער גיבארין אנקבה
וספאח נאל ויא צוויי וואקען טאמא ויין אזו ווי אנדה
אונ נאך די צוויי וואקען נאל וי וואס וועקס אונ
ועקציג טעג אויף איר ריין בלום אונ די וועקס אונ
ועקציג טעג האבן דעם דין אזו ווי די דריי אונ
דרייסיג טעג וואס ביי אוקר: (ו) ויבמלאת אונ אז עס

זיין. סורטורסווס האט גינאנט אז רבי עקיבא וועקסעס מעשים
זענען שטענדיג וואס נאמס מאכט. אדער וואס מענטשן מאכין.
האט רבי עקיבא גינאנט וואס מענטשן מאכין איז שטענדיג.
האט סורטורסווס גינאנט אז רבי עקיבא דא וועהסווי ויא
דימיעל אונ ויא ערד קענססוואכין שטענדיג פאר ויאי. האט
רבי עקיבא גינאנט אז סורטורסווס וואלסם נים ריידן סיס
סיר סון דיו וואס ווענען העכער פון אלע בשפענישע
נאר סיר וועלן ריידן פון דיו וואס וואס ווענען צווישען
מענטשן. האט סורטורסווס גינאנט אז רבי עקיבא פאר ויס
וועט איר מל אייערע קינדער. האט רבי עקיבא גינאנט אז
סורטורסווס איך האב פרינע געוואסס אז דאס ווילססווי סיד
סרענין. דריבער האב איך דיר באלד גינאנט אז די וואס נים
מענטשן סוהנען איז שטענדיג ווי די וואס גאט סוהט.
האט רבי עקיבא געבריינגט פאר סורטורסווס וואנען אונ
אויגעבאקסע קיבלאך. אונ האט גינאנט אז אים די וואנען
האט גאט גינאנט די קיבלאך האבן מענטשן געמאכט.
ווענען דין נים די קיבלאך שטענדיג האט סורטורסווס גינאנט
זו רבי עקיבא אייב גאט וויל מענטשן וואלן ויין געפילט.

מצות

השם
זאכין ביו. ער וועט ויך סובל ויין אונ עס וועט ווערין נאכט
נאך דער סבילה. אונ אויב ער איז סמא אזוי אסוקא וואס
ער דארף בריינגען אפערן. פאר ער גיס עסין קדשים ביו ויר
האט געבריינגט די קרבנות אונ עסן האט ווי סקריב וינען:

(ד) [קסו] (לכו א) שלא איכל סטמא מן הקדשים עד שיטבול
יפרכ שבו וסס לרין כסכס עד שיטבול סלמסר ככל קדש
לל סמס ואל סמקדס לל סכס וו':

קבל קדש לא תגע וכו'. ודאס איז אפצול לא תעשהו דער
מענטש וואס איז סמא פאר גיס עסין קדשים ווהיליגע

נביאים מלכים ב ד ה

להמשיך מנ"ה דו"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהודה נשמה דנצח ארני נשמה דהור יהודה חיה יחידה דנצח יהודה חיה יחידה דהור אל שם ב"ן שבעשירי :

(א) וַיִּגְרָא אֶתָּא מֵאֲרַע דְּרוּמָא
 וַיֵּאמְרִי לְנִכְנָא דִּי לֶחֶם בְּכּוּרִין
 עֲסִירִין מוֹלָמִין דְּלֶחֶם קַעֲזִין
 וְזִרְזִין בְּלִבּוּשִׁיהָ וַאֲמַר הֵב
 לָעֻמָּא וַיִּזְכְּלוּ : (ב) וַאֲמַר
 מִשּׁוּמִישְׁנִיתָ קֻמָּא אֶתָּן דִּין קֶדֶם
 מִמָּה נִכְרָא וַאֲמַר הֵב לָעֻמָּא
 וַיִּזְכְּלוּ אֲרִי פְדִין אֲמַר יִי
 יִכְּלוּ וַיִּתְּרוּ : (ג) וַיִּהֵב
 קַדְמֵיהוֹן וַאֲכָלוּ וְאוֹתִירוּ
 בְּפִתְקֻמָּא דִּי : (ד) וַנַּעֲמִין רֵב
 חִילָא דְּמִלָּא דְּאֶרֶם הָיָה גִבֹּר
 רֵב. קֶדֶם רִבּוּנָהּ וַיִּסְבִּיב אֶפְסִין
 אֲרִי עַל יְדֵיהָ עֵבֶר דִּי נִצְחָנָא
 לְאֻשׁ אֶרֶם וַיִּגְרָא הָיָה גִבֹּר
 חִילָא וְהוּא לְקִי בְּסִינְיֻתָא :
 (ה) וַאֲנֵשׁ אֶרֶם נָקִי בְּמִשְׁרָן
 וַיִּשְׁבוּ מֵאֲרַע דְּיִשְׂרָאֵל עוֹלָמָא
 רִבּוּנִי אִם יִיזַל לְקֶדֶם נִבְיָא דִּי בְּשִׁמְרוֹן בְּכוּ יִסִּי יְמִיהָ מִסִּנְיֻתֵיהָ :

מצודת דוד

[illegible]

(א) מבעל שלישה. טס מדינה: לחם בכורים. נסמא
סמבולא מתכרת: בצקלונ. נלנסוק: לעם.
לחלמדיו ססיה זן וחס: (ה) ברורים. חילול: נערה
קמנה. ירס מעיר נעון: ותחי לפני אשה נעמן.
משמחה: (י) אסלי. נסון נכס: לפני הנביא. יסא:
יסאסו אסון. יסאסו: יסאסו:

המלחמה ומפני לרעתו נמנו; והיה מירד בעצור זה: (ה) יאלו
גדוד: נערה קסמה. גם קסמה חקרה נערה וכן נער קטן ניהו.
(ו) אחלי אדוני. אם בקשה אדוני תחיה לפני ה' יהיה זה מבלי
שעמודו בלרעתו יהיה למאנה מושבו וכאשר יתעלה ואימן
דחן מירושלם עברי מייטשל גפנימם

כתובים משלי כג כד

לחמשה מיסוד ומלכות דו"א שנין דלת יוד נפש שנין שנין דלת יוד רוח יאהדונויה נשמת דיסוד א אפר
אדני אדני נפש אדני רוח אפר דלת נון יוד לשמה דמלכות יי דה וז דה חיה יחידה דיסוד ידקה חיה יחידה
דמלכות אל שם ב"ו שבעסיה:

(8) ויחזרו עיניו בנביתא "עיניו יראו זרות ולבן ידבר מהפכות: ב ידעית בשבב ולבן ימלא מהפכותא:

מצודת דוד

(ה) יראו זרות. דברים שאינם באמת כי מרוב הספרות ידעם שרואה דבר מה ואין כל מאומה: תפסויות. הפך השכל

(א) עיניך יראו וזרות. כשתשכר היין בוער כך להשיאך
לזנות: (ב) והיית. משוגע כשוכך בלל ים: ובשובך

פירוש ע"ז

וַיִּן מִשְׁתַּע גְּלִיחָהּ וַיּוּא דַּעַר וַאֲס לִינָם אֵין מִיָּקֶען
 וַם וְכִשְׁכֵּב בְּרֹאשׁ חֵבֶל אֹנֶן גְּלִיחָהּ וַיּוּא דַּעַר דְּאִינְקֶער
 וַאֲס לִינָם אִינְקֶער דֶּעם שְׁפִין וְעֶגֶל בֵּרִים שְׁאִיקֶלֶם
 עַר זִיךְ דֶּאָךְ אַרְאָפּ צו פֶּאָלִין פֿון אִיהֶם אַזוי וַעֲקֶמֶן
 וַיִּן גְּלִיחָהּ דִּיא וַעֲקֶמֶן דִּיךְ אִינְקֶער שְׁאִיקֶלֶם מִסְּמִת
 שְׁכֵרֶן

(א) ענין: ירא ד'ות דייקע אוינין וועליון עזהו פֿרעמדע
ווייבער אונד זונות דען דער נויין וועט ד'ה אלץ
אגריידען איז דער צייט ווען דאז וועקט זיין שבו
לך: דבר תשובות אונד זיין הארץ וועט רעדן פאר
דערמאנדיג: (ב) דייקע לשונו לך: אונד דאז וועקט

בית כור ואין הלכה כדבריו כלום אלא כח"ק כלבד ודלעת
השנויה במתניתין הו"ל דלעת ויזית כלבד שעלים שלה רחבים
ומסבכים ומסתבכים עמי אכל דלעת מלרית עס שאר
דלוועין דין כשאר ירקות :

סאה לא יביא זרע לתוך בית סאה. רבי יוסי
בן החושף אפריי אמר משום רבי ישמעאל כל
ג' דלוועין לבית כור לא יביא זרע לתוך בית
כור :

אויב קעס איז גיוויט דרייט דלוועין אין אפית סאה
אפלאץ פון פופציג איילין אויף פופציג איילין סאר
קען שוין גיט זייען קיין אנדער מיין אין דעם גאנצן
בית סאה, רבי יוסי בן החושף אפריי זאגט פון רבי
ישמעאלס וועגן כל שלשה דלוועים לבית כור לא יביא זרע

תוספות נגמרא ברכות כה ע"ב סלכס ט' כלה כלי החילון דחסד דמלכות דכריסא אלף למד רש"י
ר"ב אחא אשכס ליה לבריה בי רב יצחק בר עייליה לחופה ולא הוה
שמואל כר מרתא עייליה לחופה ולא הוה
מסתוייעא מלתא אול בתריה לעיוני חזא ס"ת
דמנחא אמר להו איכו השתא לא אתאי אסכנתין
לשמש בו את המטה
ל"ש אלא בכלי שאינו
עשרה מאני כחד מאנא דמי. אמר רבא
גלימא אקמטריא ככלי בתוך כלי דמי. אריב"ל ס"ת צריך לעשות לו
מחיצה גבוה. מר זוטרא איקלע לבו רב אשי חזייה לדרוכתו דמר בר רב
אשי דמנח ביה. ס"ת ועבד ליה מחיצה עשרה א"ל כמאן כריב"ל אימור
דאריב"ל דלית ליה ביתא אחרינא מר הא אית ליה ביתא אחרינא א"ל
לאו אדעתאי :

ר"ב אחא אשכס ליה לבריה בי רב יצחק בר עייליה לחופה ולא הוה
שמואל כר מרתא עייליה לחופה ולא הוה
מסתוייעא מלתא אול בתריה לעיוני חזא ס"ת
דמנחא אמר להו איכו השתא לא אתאי אסכנתין
לשמש בו את המטה
ל"ש אלא בכלי שאינו
עשרה מאני כחד מאנא דמי. אמר רבא
גלימא אקמטריא ככלי בתוך כלי דמי. אריב"ל ס"ת צריך לעשות לו
מחיצה גבוה. מר זוטרא איקלע לבו רב אשי חזייה לדרוכתו דמר בר רב
אשי דמנח ביה. ס"ת ועבד ליה מחיצה עשרה א"ל כמאן כריב"ל אימור
דאריב"ל דלית ליה ביתא אחרינא מר הא אית ליה ביתא אחרינא א"ל
לאו אדעתאי :

ר"ב אחא אשכס ליה לבריה בי רב יצחק בר עייליה לחופה ולא הוה
שמואל כר מרתא עייליה לחופה ולא הוה
מסתוייעא מלתא אול בתריה לעיוני חזא ס"ת
דמנחא אמר להו איכו השתא לא אתאי אסכנתין
לשמש בו את המטה
ל"ש אלא בכלי שאינו
עשרה מאני כחד מאנא דמי. אמר רבא
גלימא אקמטריא ככלי בתוך כלי דמי. אריב"ל ס"ת צריך לעשות לו
מחיצה גבוה. מר זוטרא איקלע לבו רב אשי חזייה לדרוכתו דמר בר רב
אשי דמנח ביה. ס"ת ועבד ליה מחיצה עשרה א"ל כמאן כריב"ל אימור
דאריב"ל דלית ליה ביתא אחרינא מר הא אית ליה ביתא אחרינא א"ל
לאו אדעתאי :

ר"ב אחא אשכס ליה לבריה בי רב יצחק בר עייליה לחופה ולא הוה
שמואל כר מרתא עייליה לחופה ולא הוה
מסתוייעא מלתא אול בתריה לעיוני חזא ס"ת
דמנחא אמר להו איכו השתא לא אתאי אסכנתין
לשמש בו את המטה
ל"ש אלא בכלי שאינו
עשרה מאני כחד מאנא דמי. אמר רבא
גלימא אקמטריא ככלי בתוך כלי דמי. אריב"ל ס"ת צריך לעשות לו
מחיצה גבוה. מר זוטרא איקלע לבו רב אשי חזייה לדרוכתו דמר בר רב
אשי דמנח ביה. ס"ת ועבד ליה מחיצה עשרה א"ל כמאן כריב"ל אימור
דאריב"ל דלית ליה ביתא אחרינא מר הא אית ליה ביתא אחרינא א"ל
לאו אדעתאי :

ר"ב אחא אשכס ליה לבריה בי רב יצחק בר עייליה לחופה ולא הוה
שמואל כר מרתא עייליה לחופה ולא הוה
מסתוייעא מלתא אול בתריה לעיוני חזא ס"ת
דמנחא אמר להו איכו השתא לא אתאי אסכנתין
לשמש בו את המטה
ל"ש אלא בכלי שאינו
עשרה מאני כחד מאנא דמי. אמר רבא
גלימא אקמטריא ככלי בתוך כלי דמי. אריב"ל ס"ת צריך לעשות לו
מחיצה גבוה. מר זוטרא איקלע לבו רב אשי חזייה לדרוכתו דמר בר רב
אשי דמנח ביה. ס"ת ועבד ליה מחיצה עשרה א"ל כמאן כריב"ל אימור
דאריב"ל דלית ליה ביתא אחרינא מר הא אית ליה ביתא אחרינא א"ל
לאו אדעתאי :

שריגן שיפלו לתובות של גרבה שכבר בארנו בהלכות שקלים שבוילן יביאו עולות אין בעל אותן הפסוק מוסר על אותה העולה ואינו מביא עליה נכסים אלא נכסיה משל צבור ואע"פ שהיה כהן עבודתה ועורה של אנשי משמר : (ג) הכל סומכין חוץ מחרש שומה וקטן ועכר ואשה ומוסר ונכרי ואין השלוח מוסר שאין מסיבה אלא בבעלים שנאמר וסכר ידו לא יד אשתו ולא יד עבדו ולא יד שלוחו :

ואל תחשבו עוד כי הוסיף תפלתם עלתם בלעדי חקקו כוז שפילו לתיבות של גרבה אלע געלמער פון בית המקדש וואס דער דין איז מען זאל זיי אריין ווארפן אין דיא קאסטונג פון גרבה שכבר בארנו בהלכות שקלים שפולן יביאו עולות ווארום מיר האבן געלערנט אין די דינים פון שקלים אז פאר דיא נאנצע געלט זאל מען קויפן בהמות און מען זאל זייא מקריב זיין פאר עולות אין ציל אותן תפלת מוסר על אותה העולה דער בעל הבית פון דעם געלט לייגט גים ארויף זיין האנט ארויף די עולות ואינו מביא עליה נכסים און ער דארף גים בריינגען נכסים ומעלה מיט בויקאטיל און ווייזן צו די עולות אלא נכסיה משל צבור נאר די נכסים ווערן גיגעבן פון בית המקדש געלט וואו על פי שהיה כהן און אפילו דער וואס האט גיגעבן דאס געלט איז גינענן אפדן פון דעסמטועניגן ענדע ווערן של אנשי משמר מקריב זיין דעם קרבן און די קעל פון דעם קרבן גייער צו דיא פתנים לייגן מזהבן די עבודת די וואך : (א) חזל סומכין אלע צאנים ארויף דיא הענט ארויף זייערע קרבנות וזיין מחרש שומה וקטן נאר זיין אמויבער און גים אמשגענער און גים אקניד ומכר ואשה ומוסר ונכרי און גים אקנעכט וגנעני און גים אאשה און גים אבליגער און גים אעכס"ו וזיין השלית סומך און אז איינער האט געשיקט זיין קרבן דורך אשלים, זאל גים דער שליח ארויפלייגן די האנט אויף דעם קרבן שאין מסיבה אלא בבגלים ארויף לייגן די האנט אויף אקרבן גייער נאר צום בעל הבית אליין שגאט ווארום עס שטייט וואו פסוק ער זאל ארויפלייגן זיין האנט לא יד אשתו ולא יד עבד ולא יד שלוחו אבער גים די האנט פון זיין ווייב און גים דיא האנט פון אקנעכט און גים דיא האנט פון זיין שליח :

עלוי ויך ארסו בעטסו חמדי לו קסח יום הכל המעשרת חסודו לענין ויך לא מוסר סמלע על נפשו. ואל יתחל לימור המסוכה וזלתי כסתי כלל אשר פס ישימי שוכני ואל ישימי כל לבס יאל דעם ולא חסודו לסם לעשר למלע על נפשו ויש מוסר נדחים מעל הסם ב"ה לא יאמינו למוסר חסוד. ואלו"ל אם לרש"י ח"ה שער עכ"ר בלילי אל מוסר חסודי יום כי נאחז עשה מוסר. וזמר הסוכין ברעם המעשרת מן המסוכה כי רכס סוד כי לולא סממנהם כי שכל איש נאחז בעריות לב כרסו ודברת ודלע עינו מוסר כי יתנשכו ילכו עיני ויודען המסוד יודע ויכנס את ילדו ויזכור אשר עבדו עינו כוס מעריות ואל ישימי למוסר עוד כע"כ ראו ואל בעטסו. ציוריו רגזו וכלעסו על אשר מוסרם

התפסה איז געקומען אין די תפסה (געפייגערעם) ודאח מחתרת ודחיה והאיש הדאח ערנד עזר האט ער גיגען וויא עס איז דורך גיגראבין אלאה אין די וואנט און דער קענטש איז נאך געבליבען אין די תפסה וך אותו במשור האט דער שר אים נישלאגן מיט זיין שטעקין אפער לו קשה יום און האט גיזאגט צו איהם דא אונגליקליכער קענטש הלא תחתית החיה למינה פאר דיא דאך אויפגעראבן דיא וואנט און האבן פאר דיר וואך לא מוסר המלע על נפשו וויא אזוי האסטו דרך גים געאייגלט צו דעמטין זיין לעבן ולא יפצא איהר התשובה עליה בעמי הארץ דאס פארשפעמטונג תשובה צו מאהן געפינט מען נאר בייא דיא קענטשין וואס זענען בשעפמטונג מיט וועלט וואכן אשר הם ישימי שוכני וואס זיי שלאפן און רוקען ולא ישימי על לבס און זיי קערן נאר גים צוריק צו זייער הארץ, זיי ברעקענען נאר גים לא דעם ואלא חבונה קום זיי האבן קיין וויסענשאפט קיין פארשפמטונג למחר למלע על נפשו זיי ארין איינלי צו דעמטין זייערע נשמות יש מהם גדלים מעל השם בדרך דא אנדערע זענען דא פון זיין וואס זענען פאר שמוסין פון האט לא יאמינו לעניש המסר וויא גלויבן נאר גים אז האט שטרופאט פאר אויגד אמרו רבותינו זכרונם לברכה דיא רבנן האבן גיזאגט אם ראית תלמיד חכם שעבר עברה בלילה אל חתונה אחרי ביום אויב דא האסט גיגען אפלימד חכם האט גימאהן אעבירה ביי נאכט, זאלסטו גים מראמטין אויף איהם ביי סאג ער איז איינדיגער כי נאמט עשה השבח ווארום ער האט צעוויס גימאהן תשובה ועד התבונן ברעם המעשרת מן המעשרת כי רכס היא נאך דארף אקענטש פארשפמטין וויא גרים איז דאס שלעכמקיים בייא דעם קענטש וואס פארשפעמט זיך צו מאהן

תשובה כי לילא התפסה ווען ער וואלט גים פארזאמט דיא תשובה צו טאהן כי שכל איש נאחז בפריות לב ברבית ובדאח אז אקענטש מוסר תשובה און נפצט מיט אפישער הארץ מיט צייערענש און מיט זאגן דלע עינו מוסר און זיין אויג רינט מרערין פון מרועקקייט כי יפשוטו יצאו שינוי ויודען המסר ליד אז דער צדק דער וועט אים נאך אקמאהל בעגענען און ער וועט פארברייטן אעבירה פאר איהם נכבש את יצרו וועט ער שוין איין האקטין דעם יצר הרע ויזכור אשר עברה עליו בוס הפריות ווארום ער וועט געריינגען דאס ביערעקייט פון דעם בוס וואס איז גים וועלן מרינקען כמו שגאט וויא עס שטייט אין יסוד לשמות עד וועט ער שוין נאך אקמאהל אזוי אפוס פסוק רגזו ואל תחמאו ביאדו רגזו ותחששו על אשר חסאם ואל תחמאו עוד דער פסוק מיינט איהר זאלט אעקענען און איהר זאלט אייך קיצער זיין אויף דעם וואס איהר האט געזינדקט, וועט איהר שוין

סלה. ויעיד ע"ז הסי' לו' כנאו על אל חרנו כדרך ופחמי אכנו עינים העלמר על הדבר שפכר ועל הסוד ולא אמר יראו לו גורו :
 מער גים ויגדען כי חזיר חסאח למעלה באמרו תבקשו
 נב סח ויער ויגד האם שוין דוד פריער דערמאנט
 ער האט גינאנט אויף ויניא איהר וזכר נאר אייביג
 ליגען צו זאגן ויעד על זה הפירוש אבער ויווינג אז
 דער פשט אין פסוק איז אמת אמרו רבי וייל ער
 זאגט דאס ווארט רגו פלשין אל תרגו בדרך דאס איז
 פון דעם ועל קיגען ווארט אל תרגו בדרך, איהר
 זאגט אייך גים צערגען אין וועג, אדרעם שמיים
 ותמי ארצי איהר ווער צערגען אינשער מיר עינים

אונקלום

תזריע יום ב תורה

לחשוד מתחת דמיא יהוה נפש י יה יהו יהוה. רוח יוד האווא הא. נשמה יחזק חיה יחידה ד רמילוי ויוד אל שם בין
 שבעשה בניקוד חולם :

והקריבו לפני יהוה וכפר עליה
 וטהרה ממקד דמיה זאת תורת
 הילדת לזכר או לנקבה: " ואם לא
 תמצא ידה די שיה ולקחה שתני
 תרים או שני בני יונה אחד לעלה
 ואחד לחטאת וכפר עליה הכהן

ת"א והקריבו. זכמים יס סנהדרין פנ: וסברה. דגס יס: לאם מורס. דגרים לה כרימות ט דגס מ: ולקחה. כרימות כה: וכפר.
 יכמות עד סנהדרין פנ: זכמים יס:

בעל המורים

(ז) ממקד. חסר אוחיות מרקס וסמך לית וסברה רמז פחמים
 הכאים מרקס סטוריס: וסברה ממקד דמים. כנימ' חמשה מיני
 דמים עמלים כה: ממקד. כ'. סכל. ולידן כ' ממקור ישראל.
 דורש מכלל שנכנס חמלים כעשרה משום דכתיב וסברה ממקד
 דמתן: דמים. ג'. ממקור דמים. וסיה נלמה מקור דמים. ונלה
 כדכתיב כי כפר יקום איש על רעסו ולחמו נפש כן דבר פיה:
 רש"י

(ח) והקריבו. ללמדך שאין מעבדה לאכול בקדשים אלא
 ח' מהם מ' וזי זה הוא זה חטאת שנה' וכפר עליה הכהן
 וטהרה מי שהוא כח לכפר י' בו הסברה תלויה: (נמורה.
 מכלל שעד כאן ב קרייה עמלה: (ח) אחד לעלה ואחד
 הקדים אלה למקדאם. וקשה למצאם הקדים אלה להסמיך וכפר
 ע"מ דה" שאל חקשה לו ע"מ דה" שאין מעבדה לאכול כקדשים אלה אחד מהם
 דעה וקנים מבעלי התוספות

(ז) וסברה ממקור דמים. מ"י קאמר וסלה אפי' כל ימי סברה דמים סטורין וספי' אס"ל דמי טומאה קא' מ"ע לא הים
 לו להכיר דמים כי מין דבר מני דמים דמי' בלידה יעשה סמאם. וי"ל דה"ק וסברה מדון מקור דמים שריס לסיים עמלים
 וסמ"ד דקאמר דמי סברה ש"ך לומר כו לשון וסברה לפי שקיים חולל קדמותם ויבדשים: (ח) ולפר עליה הכהן. יס נפרסו כ'

(ז) והקריבו און דער בלון זאל אים מקריב ויין פאר
 נאם וכפר און זאל פאר געבען אויף איר וטהרה און
 זיאל ויין ביין פסקי פון קטואל דמיה איר בלום
 די נקמא זאגט ווען די אשה גייט שווער צו קינד
 שום זי אשכנחה זי זאל ויה מער גיט בהעפסקען צו

בְּרָא מִכָּא דִּישְׁרָא לִית אֶנְרֵקָא וּבִנְעֵית לִבְשׁוּשֵׁית וְנֶאֱמַר הִצְרֹךְ אֵית בִּי מִן קֳדָם יי לְמִקְשָׁל וּלְאַחֲרָא
אֲרִי בֵּין שְׁלָח לִי לְאַסְקָה נִבְרָא מִסְגִּירוּמֵיהּ אֲרִי בְּרָם רְעוּ קַעֵן וְחִזּוּ אֲרִי תוּמִקְפָּא בֵּין בְּעֵי לְאַתְנֶהֱאָה בִּי:
מְצוּרֵת דּוּד רַשִׁי

[illegible]

המשפט מוסר ומלכות ד"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד רח יאדונהי נשמה דיסור א אד אדנ אדני נפש אדני רח אלה דלת כון יוד נשמה דמלכות יד דה וז דה חיה יחידה דיסור ידנה חיה יחידה דמלכות אל שם כ"ז שבעשים :

(א) ובידיעתא קיטוני מתמלין
קבל מזל לא יקרא ובקיא :
(ג) טב גבר חקיא מן עשינא
ונקרא דידיעתא מן הוא דזריו
בחיילה: (ט) ממול במדרגה

הסכמה: (ד) ראשונים. הסכמה דמה להאילו באופן יקר אשר תקשה השגתו וחדל מהם לזה לא יפתח פיו בשער מקום שבת המכמים כי לא למד מלומד:

(א) ויבֹרַח אֶת מִיטָה וְיִסְעֶנָה שְׁאֵמֶת פֶּן דַּר הַתּוֹרָה יִחְרֹם
 שְׁמֵאלָהּ בִּלְחֹן יִקְרַע וְעֵרֵין דְּרַפְּלִיט וְיִנְעֶה צִיגְעֵרִין
 דְּאֵלֶּעֱרָבִי מִיַּעֲרֵעַ בִּירִבְקִיט אֹן וְיִסַּע וְאִקְעֵן
 דְּאֵם הַיִּסְמָ עַר פֶּרֶשְׁמִיט אֹן וְוִי גֵאָט פֶּרֶם אִיז גִּוּם
 אֹנֶן וְוִיא עֵס אִיז אִיהֶם פֶּעֶלֶם אִיהֶם גָּאָר גִּיט גִּלְיָה
 וְוִי עַר וְוֵאלֶט גֵּהָאָט דָּאָם בְּקִסְמָע אִין דֶּער נִועֶמֶס:
 (ב) גָּדַר חֶסֶם בִּיעַ אִקְלֹנֶער קִעֲנִמֶשׁ אִיז שְׁמֵעֲדִיג
 שְׁמֵאָרְק בִּי זִיךְ אֹן הָאָקֶט צו גֵּאָט וְוִישׁ דֶּשׁ סִאָפֶן
 גֵּאָט אֹן דֶּער וְוִיסֶנָשְׁאֵמֶת גֵּעַר קִעֲנִמֶשׁ שְׁמֵאָרְק
 גָּאָר דֶּעס פֶּח פֶּן אִגְרֵרִין אִוְיָה וְוִי עֵס גִּיט אִים
 אִיז עַר גִּיט אִפְּקֶקֶר אִין דֶּר פֶּרֶמְקִיט אֹן הָאָקֶט
 מִקְדִּיר גָּאָר צו גֵּאָט: (ג) כִּי בַחֲבֻלֹתֵיהֶם תִּשְׁאָה לָךְ מִלִּחְמָה
 דִּעֵן אִיז וְוִי אִמְלִחְמָה אֹן דֶּר מֵאָקֶס תִּשְׁאָה דִּר
 וְוִוי בִּי צו קִיֶּען דֶּעס פִּינְדֶה יִתְשִׁיעַ כְּרֹב יִעַן אֹן דִּי
 הִלָּף וְוִי צו פֶּקֶקֶמֶן גֵּעַרמֵאָקֶס דִּר דִּיה מִיט פִּיל

בכל מערבין. ערובי תחומין (ה) דאלו ערובי תלרות חין מערבין אלף כפת. והאי ככל דתנן במתני' ללו דוקא כדלמרי' גמ' חין למדין מן הכללות אפי' במקום ש' כהן מין דהא הכא דתנן ככל מערבין חוץ מן המים ומן המלה ואיכא נמי כמתין ופטריות דלחין מערבין ולא משתתפין כהן דלחין מוזן ויטבו כמו מים ומלה: ומשתתפים. שמופי מוטאות: והכל ניקח המים ומן המלה. הנורר מן המזון כותר במים בבכף מעשר. כדכתיב ונתת הכסף ככל אשר תחיה נפש: חוץ מן המים ומן המלה. דלח פרי מקפין

כלי אלמפי' הנזכר דמלכות דייכר אלהים

בכל מערבין ומשתתפין חוץ (א) מן המים ומן המלה. והכל ניקח בבכף מעשר חוץ מן המים ומן המלה. הנורר מן המזון כותר במים מערבין לגור בין ולישראל בתרומה. ולכהן בבית הפרס. רבי יהודה אומר אפילו בבית הקברות מפני שיכול

(א) ואל' דתחומין תמירי' שיש להם סמך מן המקור הקלי בתחומין שמים אלף לזכר מלוא. חס'. וכל דקרי' לה סמך לסי' שיהא סמך בתחומין שנה הים יכול לילך בו חס' שם החס' שמים יכול לילך בו. כ"ט: [א] חין כו'. דשפא דעירובין פשוט דדעמו וזכרם במקום מוטותיו הו' ומש' כמעט כאלו אוכל וסוכת שם במקום שהיה העירוב ומש' לו חס' אלפי' אמה לכל כות וסוכ' דכר האזין בטיקין. כ"ט: (ב) דכלה ספיקא פשוט מלכות הו' כהכשר ככר נרקב כמה בנים ועלמות בלא כשר חין משתתפין בלא אלף במגן וכשנסתה לסי' כרגלו' אל' שם עלם גדול דהא הו' ויזכר שלא יגע בו כרגליו ופסי' עלם קטן הו' נדהא דכספה וליטו מסיקו כרגליו ואם מוכס' כרגליו ליטו שפא דכ' עלם כספיה ליטו שפא אלף במגן. כ"ט: (ג) כשנלות מבט' ומכ"ט דלכות שפיר' שמתקין מ' פס' כו' ומכ"ט גמ' כו' סי' א' וזכרם כ"ט ולכלול ש"ט דלחיו לכלול כשי' ומש' כפסוטי כלי' מן שאין כרת: ספס' דלח מעבלי' תומתא ופני' חס' ספספא: (ד) וכל חשמי' כמת' אסורין כסנלח וספס' שם עניס וגמר שם סם מעגל' ערוספ'. כ"ט:

לגור לא פליג סומכוס מפני שאפשר שישאל הגור על נדרו ויהיה היום מותר לו בלאות שבת אבל תרומה אלף שתייה ראוה לישאל וישאל המפריש התרומה עליה והרי היא כאלו לא הורמה הרי היא חזרת לטובתו ואסור לטובל ממנה עד שיחזור ויפריש תרומה אחרת ואין מפרישין תרומה בשבת ואפי' בין השמשות הלכך לא חזיא ליה. ואין ה' כסומכוס: ולכרן בבית הפרס. כחמא הו' אלף סומכוס קאמר לה: בבית הפרס. עיה שנתרם כה קבר מותר לכהן ליכנס שם כשהוא מנח ואוכל (ב) והוא שחיונו נוגע בשער ומשם הכי מותר ליה עירובי' שם שיהי' יוכל ליכנס במקום שנתן שם עירובו והו' (ג) ועירובו במקום אחד: לחוץ. לעשות מחלי' ביט לקבר שלא יחלל כגון שיכנס שם בשדה חובה ומגדל (ג) אלמא חזי ליה ופלוגתא דרבי יהודה ורבנן מוקמינן גמ' דלפי' בישראל פליגי רבנן עליה דר' יהודה ואמרו דלח מניחין ערובי תחומין בבית הקברות ולא נקט כהן אלף לוודיע כדו' ר' יהו' דלפי' ככהן שרי ובהא קמיפלגי דר' יהודה סבר אט' דלסור ליהוט ולהשתמש בבית הקברות (ד) ומותר ליהוט שם עירוב דלח מערבין עירובי תחומין אלף לדבר מלוא ומלוא לאו ליהנות נתנו ואט' שמשתמר שם העירוב אחר קנייתו דהא בין השמשות קונה וכבר נעשית המלוא והוא משתמר שם כל השבת קסבר ר' יהודה אין אדם מקפיד על עירובו אם אבד או נגבד לאחר שקנה ורבנן סברי

הוא: הנורר מן המזון. לא דלמרי' יאסר עלי' מוזן דלח נקרא מוזן אלף חמשת המיני' דזייני' וסבדי' אלף כגון דלמרי' כל כולעלי' קונס וכל מילי' זייני' ומשכזעים לפי שעה חוץ מן המים והמלה: מערבין לגור בין. דלח' דלח חזי לדריה חזי לאחריני: ולישראל בתרומה. דהא חזי לכהנים: סומכוס אומר בחולין. דמידי דחוי ליה בעינן וזבין לגור לא פליג סומכוס מפני שאפשר שישאל הגור על נדרו ויהיה היום מותר לו בלאות שבת אבל תרומה אלף שתייה ראוה לישאל וישאל המפריש התרומה עליה והרי היא כאלו לא הורמה הרי היא חזרת לטובתו ואסור לטובל ממנה עד שיחזור ויפריש תרומה אחרת ואין מפרישין תרומה בשבת ואפי' בין השמשות הלכך לא חזיא ליה. ואין ה' כסומכוס: ולכרן בבית הפרס. כחמא הו' אלף סומכוס קאמר לה: בבית הפרס. עיה שנתרם כה קבר מותר לכהן ליכנס שם כשהוא מנח ואוכל (ב) והוא שחיונו נוגע בשער ומשם הכי מותר ליה עירובי' שם שיהי' יוכל ליכנס במקום שנתן שם עירובו והו' (ג) ועירובו במקום אחד: לחוץ. לעשות מחלי' ביט לקבר שלא יחלל כגון שיכנס שם בשדה חובה ומגדל (ג) אלמא חזי ליה ופלוגתא דרבי יהודה ורבנן מוקמינן גמ' דלפי' בישראל פליגי רבנן עליה דר' יהודה ואמרו דלח מניחין ערובי תחומין בבית הקברות ולא נקט כהן אלף לוודיע כדו' ר' יהו' דלפי' ככהן שרי ובהא קמיפלגי דר' יהודה סבר אט' דלסור ליהוט ולהשתמש בבית הקברות (ד) ומותר ליהוט שם עירוב דלח מערבין עירובי תחומין אלף לדבר מלוא ומלוא לאו ליהנות נתנו ואט' שמשתמר שם העירוב אחר קנייתו דהא בין השמשות קונה וכבר נעשית המלוא והוא משתמר שם כל השבת קסבר ר' יהודה אין אדם מקפיד על עירובו אם אבד או נגבד לאחר שקנה ורבנן סברי

פרק ג א כל מערבין מים אלע' מינים עסין אב מים אלע' מינים מריקען מעג' קען לייגין א עירובי תחומין ומשתתפין אב מאבין שותפות אלע' איינוואהנער פון גאם. עירובי תחומין הייסק. דער דין איז שבת קאר מען גיט גיין ווייטער ווי צווייטא מויענד איילין פון שטאט אין יעדער וייט, און אז ער בארף גיין שבת ווייטער ווי צוויי מויענד איילען בארף ער לייגן עקב שבת פאר נאכט סוף צוויי מויענד איילין בריים וואָדער איין אנדער עסין איז גלייך ווי ער וואהנעם סוף צוויי מויענד איילין וועט ער מעגן גיין פון דעם אָרט נוס דאם בריים אָדער דאם, עסין ליגט נאך צוויי מויענד איילין, שותפי כבאות הייסק, מען געסט צוא ואמען בריים פון אלע איינוואנער פון דעם קבוי און מען לייגט דם בריים אריין אין איין הויף, איז גלייך ווי אַלע איינוואנער פון דעם קבוי וואהנען אין דעם הויף ווא די בריים ליגט און אלע הויפין מערין געבעניגט ווי איין הויף ווי גיהערין אלע צו דעם הויף וואס דאָרט ליגט דאם בריים, דריבער מעגן ווי מראנען פון נענענע בריים אין קבוי און פון קבוי אין דא הויפין ונוס קבוי אי שמיים אין פאק א' משה א' (וין מן הפס' וין הפס') נאר מים נואער און מים וואָלץ קאר מען גיט מאַקען

א. עירובי תחומין און גיט א. שותפי כבאות (והכל נמשך בכסף מעשר) אלץ נועקט געקויפט פון דא געלט פון מעשר שני אויב מען דא געמאכט די פירות פון מעשר שני אויף געלט, מעג מען פון דא געלט אלץ קויפן, וואס נאר צום עסין און צום מריקען (וין מן הפס' וין הפס') נאר וואס און וואָלץ קאר מען גיט קויפן פון דא געלט פון מעשר שני ונהניד מן הפס' אויב איינער האט גיטאדן אנדער און האט געמאכט אלץ וואס שפייגט (ווערנען) נאר גיין אויף מיר אסור צו עסין דעם עסין (מותר במים ובמלח) מעג ער מריקען וואס און עסין וואָלץ (פערניד לגור ביה) אנדער מעג לייגן אעירוב תחומין וויין אפילו ער קאר גיט מריקען דין וויין פון דעם מענעגין איז דם אנומער עירוב ולישראל בריקה און אישאל מעג לייגן אעירוב בריקה אפילו ער קאר גיט עסין בריקה פון דעם מענעגין איז דאם אנומער עירוב סוכות אסר בחילן סוכות ואגם אישאל מעג לייגן אעירוב בחילן אפער גיט בריקה וליקח ביה חס' מען מעג לייגן אעירוב פון אפלה אין אפלה נוס אין ארץ איז גינען אסאך אקער און דער קבר איז צו אקערט גינען אקער דין באנען פערד, רבי יהודה ואגם אפילו בבית הקברות אפילו אין אפלה

אדם מקפיד על עירובו לאחר שקנה ורואה שלא יגנב הילכך כשהעירוב נחשבת כבית הקברות כל השבת לאחר שקנה בית
השמיטה ונחמרה מלוחו ונמלא משתמש בליטורי הנאה שהקברו' אסורים בהנאה לפיכך לא ירצה אדם עירוב בבית הקברות
והכלה כהכחמי: (ב) מערבין ברמאי. כזכר שלקחה מעם הארץ ולא הפריש ממנה תרומת מעשר של דמאי: במעשר
ראשון כו' אבל לא במכל כו'. טעם מסורשין נחמ' שבת כפרס מפנין: השולח את עירובו ביד חרש כו'.

לילך לחזין ולאכול: (ב) מערבין ברמאי ובמעשר
ראשון שנמלח תרומתו ובמע'ש והקדש שנפדו
והכהנים בחלה (ובתרומה) [כ] אבל לא במכל
ולא במעשר ראשון שלא נמלח תרומתו ולא
במע'ש והקדש שלא נפדו. השולח עירובו ביד
חש"ו או ביד מי שאינו כוהן בעירוב אינו עירוב.
ואם אמר לאחד לקבלו ממנו הרי זה עירוב:

[ג] ויתרומם. כן כתיב בס'
מדוק וכו' וי' וס' מסכתא
דמ' קדושה מכלה ומתני'
כשעבדו וליטת סלכא ומתני':
(כ) הסעס דמ'ס הויל
אלמנניהו קלקס הסעסו ולא
סיעטוהו רבנן ליתן סוס'
והכ"ס ס' דמ'ס דקני מנילה
כדסנן ס' ס' דמ'ס דמ'ס
סוסס סוס סעסו ח"ל ענינ
וספיק קסן נוכח סוסו ולא ליתסן לן
וספיק קסן נוכח סוסו ולא ליתסן לן

כשר לקבלו מן הפסול ויוליכו הכשר לכופ אלאם לאמה:
ה"ו עירוב. וכלכל שיהא הוא עומד ורואה בשעה
שהפסול נותנו ליד הכשר אע"פ שאינו רואה כשהכשר

נזאם דאמא אי פיל קברים מען מען אויף לייגין
אעירוב פאר אפנה מפי שכל לילך לילך וייל
ער קען ויענע אין אפור אונ אריין פארין אין בית
הקברות ווארום דער אונקערשטער דעק פון דא
פאר מאכט אפזוישן שייך צווישן דעם פלן אונ
דעם בית הקברות אונ ער ווערט נישט פאר, אונ
אויף דא פאר עקס ער דעם עירוב: ב' מפיין דמאי
מען מען לייגין אעירוב מיט ברויט נוס איז גמאכט
פון תבואה נוס איז גיקיפט גינארין ביי איין עם
האָרץ ווארום די ברויט מען מען עסין וייל דאס
מערקטע עמי האָרץ גינען תרומה אונ מעשר
יבסעשר ראשון שניה תרומה אונ מען מען לייגין
אעירוב מיט ברויט נוס איז גמאכט גינארין פון
תבואה פון מעשר ראשון נוס דער לוי האט דער
פון גינעבין תרומה מעשר צום פלן, אָבער דא
ערשטע תרומה נוס מען דארף געבין צום פלן
איז פון די געשר נישט גינעבין גינארין וייל דער
לוי האט גענומען פון דעם בעל הבית דא מעשר
נען דא תבואה איז נאך גינען פון דא מעשר
דאמאלס האט מען נאך נישט געדארפט געבין דעם
פלן תרומה יבסעשר שני ויהי' שני אונ מען מיט
לייגין אעירוב מיט ברויט נוס איז גמאכט גינארין
פון תבואה פון מעשר שני אָבער פון הקדש נוס
זיי נענען אויס גילוי'ט גינארין פון זייער הייליג
קייט אפילו מען האט נאר גינעבין דער וייל דעם
גרין ווי פיל די מעשר שני אונ די הקדש נענען
ווערט אונ אפגפמיל דער נוס מען דארף געבין
האט מען נאך נישט גינעבין פון דעם נענען מען
מען שוין עסין די מעשר שני אונ די הקדש איז
מען מען דאס לייגין פאר אעירוב והנה'ס בחלה אונ
פנה'ס מענן לייגין אעירוב מיט חלה נוס מען
האט זיי גינעבין ובהיפא אונ מיט תרומה אָבל לא
בפיל אָבער מען מאך נישט לייגין אעירוב מיט ברויט
נאס איז גמאכט פון תבואה נוס מען האט דער
פון נישט גינעבין תרומה אפילו דא תרומה האבין

ברטנורא קעב

תזריע יום ב

עיקר הוי"ט

לפנינו דהויא מלאכה (ט) ולא שבות: תרומה ונממאה. דהשתא לא הויא לא לדידיה ולא לאחריו ואינערין תנא
לשמועין תנגלל חזן תלמוד ופל עליו גל דלי אשמועין תנגלל משום דליחא גביה הוי הוא במקום אחד ועירובו
במקום אחר אבל פל עליו גל דליחא גביה אימא להוי עירוב ואי אשמועין פל עליו גל דלא מני שקיל ליה אלא במלאכה
במרא והניחא אבל תנגלל דאפשר דנסיב ויקא ומהדר ליה לתוך התחום אימא להוי עירוב קמ"ל ותנא נשרף באדישך

[illegible]

שעווען זאגן פסע עירוב כשר אויב עס מערפט אספּק
אין אַעירוב איז דער עירוב כשר מעג זיין אין
דער ווייט פון עירוב פיר טווענענד איילין אונד פון די
אנגערע ווייט שטאט טאר ער נאר נישט זיין אפילו
זיין אייל אויף גיט אפּר רבי יחי קמ רבי יחי נאָמאָט
אבסולוטס העיד משה חסיד קניס אבסולוטס קמ עדות
נאָמאָט ער קמ ניהערט פון פינף נקבים על פסע עירוב
שכּר אז עס מערפט אספּק אין אַעירוב איז ער
כשר : ה מנתן אדם על עירוב אפּענקש מעג לייגן
אעירוב מיט אפּקא, ער לייגט צוויי עירובין, איין
עירוב לייגט ער אין סוף צוויי טווענענד איילין אין
מקור ווייט פון זיין שטאט אונד איין עירוב לייגט ער
אין סוף צווייט טווענענד איילין אין מערב ווייט פון
זיין שטאט ואפּר אונד ער זאגט אס בא פותים פון המקור
אויב די פותים וועלן קומען פון מקור ווייט אונד
אויב וועל אפּמולפּין פאר ווי אין מערב זייט עירוב
למערב זאל זיין מיין עירוב וואס איז האב גיליינט
אין מערב ווייט אונטער עירוב, אונד אין מקור ווייט
זאל נישט זיין קיין עירוב פון המערב אויב די פותים
וועלן קומען פון מערב ווייט אונד איז וועל אפּמולפּין
פאר ווי אין מקור ווייט עירוב למערב זאל זיין מיין
עירוב וואס איז די גיליינט אין מקור ווייט אונטער
עירוב, אונד פון מערב נישט זאל נישט זיין קיין עירוב
אס בא פותים אונד אויב די פותים וועלן קומען פון
דער ווייט אונד פון דער ווייט שטאט שפּרעז אונד אויף
דעם אָרט וואס איז וועל אפּמולפּין וועלן זיין איין
ווי דער עירוב אונטער עירוב לא בא לא פותים ווא
פון אויב ווי וועלן נישט קומען נישט פון די ווייט אונד
נישט פון דא ווייט, די פותים וועלן נאר נישט קומען

שטרוקלעך אפילו ערב שבת צווישן טאג און
נאכט: ד' נגלה חז' לתתם אויב דער עירוב קען
פאר קוילעכערט נויטער ווי צוויי מויענד איינעם
נפיל גלייב אדער עס איז ארויף גיפאלן אונאנעם
אויף דעם עירוב אדער אדער דער עירוב איז פאר
ברענגט גווארן. אויב נישטאט אדער דער עירוב
איז גיווען תרומה און זי איז טאג גווארן געווען
יז אויב דאס איז גיווען ווען עס איז נאך גיווען
טאג (ערב שבת) איז עירוב איז דאס קיין עירוב
שבת. אויב דאס איז גווארן דער נאך ווי עס איז
שוין גיווען פינפטער (שבת) תרי"ח עירוב איז דאס
אנווער עירוב ווארום דער עירוב דארף ליגן אויף
זיין ארט צום סוף צוויי מויענד איילן פון שטאט
און קען זאל איהם קענען עסין פרייטאג פארן
נאכט צווישן טאג און נאכט אסאך ארבעט איז
אקט צווישן איז גיווען פרייטאג פארן נאכט צו
שבת ביי נאכט, רבי מאיר און רבי יהודה זאגן
תרי"ח תפיל ער איז גלייך ווי איינער וואס פירט
אויס צו אקעמיל, דער איינזלי גייט פאר אויס
און דער קעמיל גייט איינער אים, מוז ער זיך
אום קענען פון פארנימט און פון אינמיטן, אזוי פון
אינמיטן ציהט אים דא שטאט ער זאל נישט קענען
גיין ווייטער ווי צוויי מויענד איינעם, מאכער איז
דער עירוב שוין נישט גיווען פרייטאג פארן נאכט
ניקער ער צום שטאט, און פון פארנימט ציהט אים
דער עירוב מאכער איז דער עירוב גיווען גיין עס
וואוירא פונקטער שבת ביי נאכט ניקער ער צום
עירוב מאר ער גיט זיין אויף דא אונטערע זייט
שטאט אפילו גיט זיין אייל, רבי יוסי און רבי

והפיר דמי: ולא הודו לו חכמים. בשני ימים מביאים
של ר"ה בלכד דקדושה אחת הן אבל בשני יו"ט של גלויות
מודים לו (יז): (מ) והחליצנו. וזמנו והחליצנו כח כמו
נהלך מושים פ"ח חליצנו ומלכנו כמו חליצנו ה' מלכנו רע:
אם היום אם מחר. אם
היום החליצנו היום ואם מחר
הוא החליצנו מחר: ולא
הודו לו חכמים. לא
להזכיר של ר"ח בר"ה (יח)
ולא להזכיר (יט) אם היום
ואם מחר אלא אומר החליצנו סתמא בשני הימים ואינו
מזכיר של ר"ח כל עיקר. והלכה כחכמים:

סיום מול חסיה זו תרומה על זו. הכי"כ: (יז) וז"ל מנו דלמקלי
לכ"ס אחת לכוזיה יומא דכדכס"ג דשנת סהס הכוזה יומא
דבכחה דלמרינן ביה ודלי קדש וכו"ס: הוא הספק למרינן
מנו כ"י אבל הכל יום שני של יום יקום ונאמר כוזה עלמא הספק
כללך לכה למימר מינו כ"י: [ט] אם למחר. כדי שלא יקרה
כחפלותו דשקרון. הכי"כ:
(יח) נבנו כהנים דזכרון א'
סויה נלכו ולכלן ופי' כהנים'
דכ"ס. כתיב וזכרון קדושה
וכר"ת כתיב והיו לכם זכרון
יגו' וכללש' חדשים ויכללך
כשילמד כחפלות יום הזכרון
סוף עולם לשנים: (יט) דלמי
לכלול ביה בשני יום מחזיקין לים בספק אבל כי למרינן סתמא
מחזיקין נסו בקדושה סתם. נאמר:

בעל תפלה נואם גי' צום עמוד ביום טוב של ראש
השנה דעם ערשמינן קאנ יום טוב פון ראש השנה
אומר החליצנו ה' אלהינו את יום ראש החדש הזה זאל ער
זאנין שטארק אונז נאמ אין דעם קאנ ראש החדש
אם היום אויב היינט אין ראש החדש אם למחר אויב
קארגין אין ראש החדש זאלקסנו אונז קארגין
שטארקין ולמחר הוא אומר אונז אויף קארגין דעם
אנדערין קאנ ראש השנה זאל ער זאנין אם היום אויב
היינט אין ראש החדש זאלקסנו אונז היינט שטארקין
אם אג"ש אויב נעקמין אין גיווען ראש החדש שטארק
אונז פון נעקמין ולא הודו לו חכמים האבין די חכמים
נימ מורה גיווען צו רבי דוסא אין די חכמים אונז
קען דארף נימ דער מאנען דעם נואמט ראש החדש
אום ראש השנה:

אויב דער ערשטער קאנ אין נואה, אין דאך די איי
גיבארין גיווארין אום דערנאכטן, אונ אויב דער
ערשטער קאנ אין יום טוב, אין דאך דער אנדער
יאנ נואה, קען קען אויף דיא איי עקסין ולא הודו לו
חכמים האבין די חכמים נימ מורה גיווען צו רבי
יהודה, נאר ביי יום טוב ראש השנה האבין זיי נימ
מורה גיווען צו רבי יהודה נו"יל נייא האלקין אז
ביידע קאנ ראש השנה אין ווי איין קאנ אלאנך,
נעקען ביידע קאנ יום טוב, אקער ביי אלע אנדערע
ימים טובים האלקין די חכמים ווי רבי יהודה, אז
אין קאנ אין נואה אונ איין קאנ אין יום טוב נאר
נו"יל קען וויקט נימ נעלכער קאנ אין דער יום
טוב דריקער מאקט קען ביידע קען יום טוב:
מ רבי דוסא קן הרבנים נאמט העבר לפני התיבה דער

גמרא עירובין דף מ ע"א

רש"י

סלכס ה' כלס כלי סחילין דלמס דלמס דכריס אכרס
ההוא בר מביא דאתי לבי ריש גלותא דאיתעד
ביו"ט ראשון של גלויות ואשתחט ביו"ט ב'
דאכל סבר הכא בשביל ישראל זה מותר לישראל
אדעתא דכלול רבנן אתי. ההוא ליפתא דאתי
למבון מיניה אמר הא ודאי מאתמול נעקרה דאתי
זה
האמט כל דאתי לבי ריש גלותא אלץ נוס קען פריינגט
צום ריש גלותא אנדערס דלמס רבנן אתי פריינגט קען
פאר אלע רבנן ווענין. האמט קען דאך גיטאון
דעם איסור פון דיא רבנן ווענין אויף תימא ליפתא
דאתי למבון ביום טוב קען האמט אמתהל געפריינגט
אין מחזיק אום יום טוב לפת ומייערין, באקעס,
קרויסן, עכ"ס האבין דאס געפריינגט צום פאר
קויפין נעק רבא תימא דמישש אין רבא גענאנען אין
גאס ער גייער אז די לפת נעקען פרוינעלקט
שרא דא למבון מניה האמט רבא גענאנען קען מען
קויפין אום יום טוב דעם לפת פון עכ"ס אמר רבא
האמט גיטאון הא ודאי מאתמול נעקרה דיא לפת אין
גענוים נעקמין געריסען גענאנען פון די ער מיי
איתר נואם וועקטו זאנין אאיסור סחילין למיט איתר
קען האמט דאס געפריינגט פון נייטער ווי אקדוה

בר מביא. לבי: רב נחמן ורב חסדא אכלו. ממ"ז
אי אתמול מול הרי מותר ואי אתמול קדש הרי היום
מול ודאי המתינו בכדי שיעשו: לא אכל. משום דקסבר
רב נחמן ורב חסדא אכלו רב ששת לא אכל מאן
אחר מאן דלא אכל סבר כל דאתי לבי ריש גלותא
למהווא ביו"ט נפק רבא חזייה דכמישא שרא רבא
אמרת מחזין לתחום אתיא הבא בשביל ישראל זה
ההוא בר פסיא דאתי לבי ריש גלותא קען המ געפריינגט
צום ריש גלותא אקערש אום יום טוב דאיתעד
ביום טוב ראשון של גלויות געפאנגען האמט קען איהם
דעם ערשמינן קאנ יום טוב ואשתחט ביום טוב שני
גישאקמין האמט קען איהם דעם אנדערין קאנ יום
טוב. רב נחמן אונ רב חסדא אכלו האבין גינעקסין
פון דעם עקערש אום יום טוב רב ששת לא אכל רב
ששת האמט נימ גיוואלט עקסין פון דעם עקערש אום
יום טוב מאן דאכל סבר תבא בשביל ישראל זה מותר לישראל
אמר די רבנן וואס האבין גינעקסין האלקין אז עס
אין גיטאון גיווארין אאיסור פאר איין יודים
ווענין, קען דאס דער אנדערער יוד עקסין, דער
עקערש אין דאך געפריינגט גיווארין פאר דעם ריש
גלותא, קענין אנדערע קענאמין פון אים עקסין
פון דא אכל פאר אונ דער וואס האמט גינעקסין

משערי קדושה להר"ר רף א עמוד ג

ענה כינה שמשם זאת כי הוא עיקר גדול אמת הדבר כי יש מן הנדירים שנסתלים בחסות נסתרם כענין שזכרנו כי חסד אין זריק כדבר אשר יעשה טוב ולא יחשף. חסד כובדים את ילדיו ממש פליטה ואם יסוילו בחסות פנים אחת לא יסוילו ונקושו בפניהם ומזוירים בחסותם. אך כל אשר חסדו נזכר עתה לא ידעו ולא ידעו מקבל על נפשו לנסתר ממנו גם אם הוא מהטובות הקטנות אע"פ שהוא נזכר מעל העצירות שבהם הקדושים חסדו יכחול רשע לזכר אחד ועם פסוקים נגמנו וגדלו פניהו ונכסו לא אם אמר יאמנו סעוד לזכור כל אשר נסתר עלי אפסיה וזאת אמת כדכר

הרמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ג

(א) חמשה שהביאו יבם א' כולן סומכין עליו זה אחר זה. לא שיעבדו: כולם בבית אחת, מי שמח והניח קרבנו עולה או שלמים הרי יורשו סבא וכו' ועליו ומביא נסכו: (ב) אין סמיכה בקרבנות הצבור חוץ משתי סמיכות, על שער המזבח ועל פר העזים דבר. ושלשה כן הסנהדרין סומכין עליו ודבר זה הלכה מפי משה רבינו שאין בצבור אלא שתי סמיכות: (ג) אין סומכין אלא בעורה, סכך דיוק לעורה הוור וסוכך מבפנים, ואם היה בעל הקרבן עומד בכלל כחו ואין סוכך אלא שחור ואם סכך המטא סכך:

בחוץ והכנים ידו לפניו וסכך סמיכתו כשורה, והוא שוסמוך

(א) חמשה שהביאו יבם אחד ווען פניגן מעגנשין האבין געבריינגט איין קרבן פילן סומכין עליו דאריין אלע פניגן ארוינלייגן די הענט אויף דעם קרבן זה אחר זה איינער נאך דעם אנדערן לא שיעבדו פילן בבית אחת אבער גוט אלע ואלין ארויף לייגן די הענט מיט איין מאהל מי שסת והניח קרבנו עולה או שלמים ווען איינער איז גישטארבן און האט גילאזין אקרבן אעולה אדער שלמים הרי יורשו סכנו דער וואס ירשת איהם גריינגט דעם קרבן וסכך עליו און ער לייגט ארויף ויניקע הענט אויף דעם קרבן ומביא נסכו און ער גריינגט די נסכים צו דעם קרבן ומקדח בוימאיל וויין: (ב) אין סמיכה בקרבנות הצבור דא קרבנות וואס מען גריינגט פאר אלע יודים ווערן, לייגט מען גוט ארויף דא הענט אויף די קרבנות ווען משתי סמיכות נאר אויף צוויי קרבנות צבור לייגט מען לא ארויף דא הענט על שער המזבח אויף דעם שעיר וואס מען שיקט יום כפור לעזאזל לייגט ארויף דער כהן גדול די הענט ועל פר העזים דבר און אויף דעם פר וואס מען גריינגט ווייל אלע יודין האבן געהאט אעטות אין הרון ושלשה כן הסנהדרין סומכין עליו און דייא דייגים פון די סנהדרין לייגן ארויף ויניקע הענט אויף דעם פר הדבר זה הלכה מפי משה רבינו שאין בצבור אלא שתי סמיכות דער דין איז גיאנט גימארין פון משה רבינו אז ביא די קרבנות פון צבור איז גיטא קיין סמיכה נאר אויף צוויי קרבנות איז דא סמיכה: (ג) אין סומכין אלא גענדה ארויף לייגן דא הענט אויף דעם קרבן, דאריין ווען דער קרבן איז אין די עזרה ספד חוץ לעזרה חוץ וסכך בפנים אויב ער האט ארויף געלייגט די הענט אויף דעם קרבן ווען דער קרבן איז גיטא אויף דעם קרבן, ואל מען ארויף פירען דעם קרבן איז די עזרה דא ער נאל נאך אקאהל ארויף לייגן די הענט אויף דעם קרבן ואם היה בעל הקרבן ספד בחוץ והניח ידו לפניו וסכך אויב דער בעל הבית פון קרבן איז געשטאנען אויסער דא ערה

ענה כינה שמשם זאת איצט נאלסטר פארשטיין און נאלסטר דאס הערין פי וואס עיקר גדול ווארום דס איז אגורסער עיקר אמת הדבר כי יש מן הצדיקים שנקלטים בחסות לפנים די וואס איז אמת, ענען דא צדיקים וואס ווערן אקאהל געשטארבן אין אויגן ווס וזיא מוהען אקאהל אעבירה ענען שגאמר ווי עס שטייט אין פסוק כי אדם איז צדיק בציון אשר יעשה טוב ולא יחשף. עם איז גיטא אענענש אויף דער וועלט אפילו אצדיק ווס ער ואל מאהן נאר גומעס און נאל גיט וינדיקען און בוקשים את ידיו מאל פניהם אבער ווי שמוסיין אונקע דעם יצר הרע פון זיך ואם יסוילו בחסות פנים אחת אפילו ווי אפלין אריין איין אקאהל אין אויגן לא ישט לו אבער צוויי מאהל טעגן ווי גיט די וינדיקענש וזיא קריגען מיט זיך אפלין פאר וואס ווי האבן דיא וינדיקענש ויחזיקים בפשיטת און ווי מוהען השוכה אד כל שאיננו נהיר מחסא דיע נאר דער מענשט ווס האט אבערואקטע וינדיקענש ווייט ער האט געווינדיגט, און ער האט זיך גיט ער נאל נאך אקאהל די וינדיקענש אקאהל ווען מען על נפשו להשטר סכנו און ער נעמט גיט אויף זיך ער ואל זיך הימען פון די וינדיקענש אד האט מענטות חבלים אפילו דאס איז פון דיא גרינגע וינדיקענש אד פי שחור נהיר סגל הנביחות שפחותה אפילו ער איז אפגעהיט פון אלע עבירות וואס שטייט אין די תורה, פון דעסט ווערן קראיט חסדי ישראל סכך לזכר אחר האבן איהם דיא חכמים גערופן ער איז אמסר צו איין עבירה וואס פישעים נפחה און ער ווערט געצילט מיט די וינדיקענש גדול ענו מנשוא און ויין וינדיקענש גיט איז וואס איהם גיט מוחל פי אם אמר יאמר חסד לבן אויב אקנקעמט וועט זאגן צו ויין בעל הבית כל אשר תאמר אלי אעשה ואלץ וואס וועסט זאגן צו מיר וועל איך מאהן ויחזיק דבר אחר נאר איין וואך וועל איה גיט מאהן כפר שבר של אדנו מעלי האט ער שוין אפגעבראכין פון זיך דעם נאך לריא

ואון דער קרבן איז געשטאנען אין דיא עזרה און דיא עזרה און האט ווא געלייגט אויף דעם קרבן גדל כח ער ואל לייגן די האנט אויף דעם קרבן מיט ויין נאנצין גיט אונלעגן די הענט אויף דעם קרבן סידין ער ווען ער איז גיטען סכא, איז אויך גוט:

ער האט אריין גישטעקט דיא האנט אינעווייניג אין סמיכה פשה איז דאס אונלעגנדיג פשה וואס שוסמך גדל כח ער ואל לייגן די האנט אויף דעם קרבן מיט ויין נאנצין פלח ואין סומך אלא פשה דער בעל הבית סכך גיט אונלעגן די הענט אויף דעם קרבן סידין ער איז מחרור ואם ספד כראו אויב ער האט אונלעגט ווען ער איז גיטען סכא, איז אויך גוט:

על זאת כי יש אנשים רבים מקבלים על נפשם להוציא מפעולתם ידועות וכל ימי חייהם ליהם נוסחים בדם אבל הם אלנם כפישר ואלו לא היו נוסחים כן רק על עבירות אחת חולי רע הוא נפשם כאשר ביטרו אפרי נוסחים קדש לזכרונם רבות והם מסמנויות כמו שבוטת חנם ומקבלת את חזירו או את פלמו בשם והזכרת שם שמים לנבלתו או בעתים שחלו סכור או כידים לא יקוים וסעלתם עין מן העני ולשון הרע ושנאת חנם ונבחות הכל והפיתם חסדים והסתכל בפניות וביטול ח"ס כעני כולם ורבות כלם כפנום מקתם אל כי סוד לזכרונם ולסכורם :

ויער פיל כי יש אנשים רבים מקבלים על נפשם לחזק מעבדות ידועות עם וענקן דא פיל מענקשין וואס געקען אויף זיך ויזא ואלין זיין געדיט פון עבירות וואס ויזא ווייסיין וכל ימי חייהם אינם נהנים בזה און אויף ויער גאנצין לעקען וענקן ויזא גיט געדיט פון דא עבירות אבל הם אלנם בחייהם ויזא מוהען דא זאכין גלייך וויא מען וואלט געקענט מאהן וזא לא חי נהנים בזה על עבירה אחת ווען ויזא וואלמין אזוי גיטאיהן נאר מיט איין עבירה חזי בר דא נפשים וואלט דאס אויף גינען אשקעקטע קראנקייט ביי די נשקה באשר ביאט וויא מיר האבין פריער גיאנאט אפ כי נהנים בזה על אחרות רבות איז דאך גענוים שלעקט אז וי מוהען אזוי מיט פיל עבירות וכתב משה משה און נאך אעלעקע זאכין פון דא גרויסע עבירות שבעת חנם שווערין אומקום, ווען מען ווארען גיט שווערין מקבל את חברו או את צדו בשם און ער פלוקט זיך אדער ער פלוקט זיין חביר מיט דעם נאמען פון גאט גער זאגט גאט זאל מיר שטראפן, אדער ער זאגט צו זיין חביר גאט זאל דיר שטראפן, והנה שם שמם לבסוף אדער ער דערמאנט דעם נאמען פון גאט אומקום ווען מען ווארען גיט אויך שטראפן שווערין אדער ער דערמאנט דעם נאמען פון גאט אויף אאקברייגעס ארם גידים לא גיית אדער מיט אומד ריינע הענט והעלכת עין מן העני אדער ער געמט אנוק ויינע אויגן פון אצמם מאן, ער וויל גיט געבין צדקה ולשון הרע אדער ער רעט לה"ד ושנאת חנם ער האט פיינט מענקשין אומקום, ויזא האבין איהם קיין שלעקטם גיטאיהן ונבחות הלב ויזא האבין אין הארצין גרויסקייט נתינת תחת און ויזא גיבען אסורא אויף מענקשין, ויזא ווילען מען זאל פאר ויזא מורא האבין והסתכל בעצות ער קוקט אויף פרעכער ווייכער וביטול תלמוד תורה כבוד כלם וואס ער דערמאנט קיין תורה האט איז געבין אלע עבירות ורבות באהן און נאך אעלעקע עבירות וכתב בזה אפלי ביי חז"ל חזקיהו וכו' ויזא גאט געשריבען אפסיל עבירות פאר דעם דור, נאר צו דערמאנען ויזא און ויזא און צו זאגן:

שבר עול אלוניו מפליו וישר בפינו יעשה, וכל הפעול הזה נאמא חריר האט אבר לא יקום את דברי המורה הזה לעשות מוחס. ביאורו אשר לא קבל על נפשו לקיים כל דברי המורה מאלו ופד סוף יורה. ע"ז אבר לא יקום לעשות ולא אבר אשר לא יעשה מוחס. ועוד דבר השנים עבירות אחת י' פעמים ח"ס שזכר מכל שאר העבירות הכה הוא נחשב כעובר על העבירות חלוקות וכן ארז"ל כי אם יאמרו לגור אל תסתה וסוד שמה אל תסתה וסוד שמה לוקם בחמורם על כל אחת ואחת כמשפט האוכל סרסה וסמם טמא ומלך ודס. ודאס דאמי כי רבו עונות הדור

הערשלאפט פון זיין בעל הבית וחישר בעיניו יעשה און וואס אים וועט גיפעלען וועט ער מאהן וכל הענין תהי נאמר און אויף דאס וואס איז גיאנאט גינארין אדור האיש אשר לא יקום את דברי המורה הוא לעשות אותם פארפלוקט זאל ויין דער מענקש וואס וועט גיט אויפגעלען וואס וועט גיט געקען אויף זיך צו מקנים ויין די ביי פון דא תורה ער זאל וי מאהן ביאורו אשר לא קבל על נפשו לקיים כל דברי המורה מאלו ופד סוף דער פסוק מיינט פארפלוקט זאל ויין דער מענקש וואס וועט גיט געקען אויף זיך צו מקנים ויין אלע ביי פון די תורה פון אנהייב ביי צום סוף ויזא על זה עם ווייזט אויף דעם פשט, ווייל עם שמיים אין פסוק אשר לא יקום לעשות וואס ער וועט גיט אויפגעלען צו מאהן ולא אמר אשר לא יעשה אותם און דער פסוק זאגט גיט וואס ער וועט ויזא גיט מאהן וזהו מיר דא דער פסוק מיינט ער וועט גיט געקען אויף זיך צו מקנים ויין וואס עם שמיים אין דא תורה ועוד תדע כי השנה עבירה אחת עשר פעמים נאך וואלטם וויסען דער וואס מוהם איין עבירה צעהן מאהל אפ על פי שנהר מכל שאר העבירות אפילו ער איז אפגעדייט פון אלע עבירות תהי וזא נחשב כעובר על עבירות חלוקות ער איז אדער געבריינט וויא אייגער איז עובר אויף די תורה מיט געוונדעקע עבירות, אדער עבירות מוהם ער יזא און אדער מוהם ער יזא וכן אמר רבותיט ז"ל און אזוי האבין די רבין גיאנאט כי אם אמר לגור אל תסתה אז מען האט געזאגט צו אגור וואלטם גיט מרינקען ויין וזא שוה און ער האט געמרינקען, מען האט גיאנאט נאך אפאמאל צום גור אל תסתה וואלטם גיט מרינקען ויין וזא שוה און ער מרינקט יא לוקה באתניה על כל אחת אחת שלאגט מען איהם נאכדעם מלקות אויף יעדער מאהל וואס ער האט געמרינקען כספם האויל מרפה ודבחה ספאח חלב ודס אזוי וזא ער וואלט גיטאיהן פארשדעקע עבירות וויא ער וואלט גינעסין מפרות און ער וואלט גינעסין אזוי אנהיה וואס מען מאר גיט געסין און וי ער וואלט גינעסין חלב און ברום וזא האט כי רבו עונות הדור על זאת מיר האבין גינעסין אז דער דור האט אעלעקע עבירות

הַשְׁבִּיעִי שְׁנִית וְהִנֵּה בָּהָּ הַנֶּגַע
וְלֹא־פָשָׁה הַנֶּגַע בָּעוֹר וּמָתְרוּ הַכֹּהֵן
מִסִּפְּחַת הוּא וְכִבֵּם בְּגָדוֹ וּמָתְרוּ :
וְאִם־פָּשָׁה תִּפְשָׁה הַמִּסִּפְּחַת
בָּעוֹר אַחֲרֵי הָרֵאָתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן
לְמַהֲרָתוֹ וְנִרְאָה שְׁנִית אֶל־הַכֹּהֵן :

שְׁבִיעִיָּה הַנִּגְנוֹת וְהָא
עֲמִיזָא מִכְתָּשָׂא וְלֹא
אִסִּיף מִכְתָּשָׂא בְּמִשְׁכָּא
וּדְפִינִיה בְּהָנָא עֲדִיתָא
הִיא וְיִצְבַּע לְבוּשֶׁהּ
וְיִדְפִי : וְאִם אִסִּיפָא
תִּסִּיף עֲדִיתָא בְּמִשְׁכָּא
בְּתֵר דְּתַתְּחִי לְכַהֲנָא
דְּדְפִינִיה וְתַתְּחִי
הַנִּגְנוֹת לְכַהֲנָא :

ת"א כהה כחוכות טע : וטכור . מנילה ח :

שפתי חכמים

שָׁלַף אִם כִּסּוּ מַעֲרֻמֵּי כִּיּוֹן שֶׁהַעֲרָם הַלְּאָשׁוֹן וְאֶחָדִין בְּיָמֵם מַעֲרָם
טוֹמֵאָה הֵן עֲמֵד בְּמִיּוֹ קִרְיָן כֹּה . ר"ס : ת כְּלוּמֵר אֶל חֲדָיִק
כּוֹסֶסָה מַעֲרֻמֵּי אֶפ"ס דְּפִשָׁה הִנֵּגַע אִם לֹא פִשָׁה אֶפ"ס דְּעֵמֶד
בְּמִיּוֹ אֶפ"ס לְסַכֵּר וְטָכֹר הוּא אֶלָּא כִךְ חֲדָיִק הִוֵּסָה וְגַם לֹא פִשָׁה
עֲמֵד בְּמַעֲרֻמֵּי אֶפ"ס עַל גִּב דְּלֹא פִשָׁה אִם פִּשָׁה אֶפ"ס עַל גִּב דְּטוֹמֵאָה
פִּשָׁה וְגוֹמֵר וְלֹא כְּתִיב וְעֵמֶד בְּמִיּוֹ שֶׁמֶטַע אִם אִם אִם :

עניני מומטא נגעים ומתרתם

אֲדַרְבֵּה שֶׁהָלַם נִלְוֵיתָ גִּבּוֹר , כַּמ"ט חו"ל (בְּצִוּוֹת ו) וְאִין שֶׁחַת
אֶלָּא גִּבּוֹר , וְכֵן אֲמָרָו בַּח"כ (פ"ד ד) מִס' ל' שֶׁחַת מוֹנֵבֶת בְּמַעֲרָה
הַלֵּל שֶׁהוּא גִּבּוֹר מִהֶמְתָּה , ע"כ אֲמָרָה תוֹרֵם בְּסוּפִין י' וְכֹלָה בִּכְהֵן
וְהִנֵּה שֶׁחַת לִבְנֵה בְּעוֹר וְהִיא הִפְכָּה שֶׁכֵּן לָכֵן , וְלֹא כְּתוּב כֵּלָן וְתַרְסֵה
עוֹמֵק מִן הַעוֹר . כִּי אֲדַרְבֵּה שֶׁהָלַם הוּא גִּבּוֹר מִן הַעוֹר , וְאִתְּסַכ' כ
הוּא הִפְכָּה שֶׁכֵּן לָכֵן , מִמַּחֲמַת לִירִיֵּם חֶסֶד וְעוֹשֵׁת הַלְחוֹת שֶׁחַחַת
הַעוֹר . ע"כ נִתְקַלְקַל מַעֲרָם הַשֶּׁכֶּר לָלָבֵן , כִּי נִפְסָקָה חַיִּית הַשֶּׁכֶּר
בְּמָקוֹם זֶה , וְהַרְמַז' ז"ל פ' וְהִיא הִפְכָּה שֶׁכֵּן לָכֵן וְתַחֲמִית בְּשֶׁר
חִי , ר"ל בְּשֶׁר לָבֵן אִם מִחַיִּית בְּשֶׁר חִי , אֲחֵל לִבְד' דִּין לְס' טוֹמֵאָה ,
וְהוּא' וְתַחֲמִית , הוּא וְאִין הַמַּחֲלָק , כִּמִּי מַכֵּה אֲחִיו וְאִתְּסַכ' (ו'ס' ח"כ
פ"ג ח) וְכַשֵּׁן חִי הוּא הַנִּקְרָא (וְיִלְד' פְּלִינִי), שְׁלִטִי מַכֵּה
הַמַּחֲלָק הַמַּיִתָּה וְגוֹמֵר מִזֶּה הַכּוֹף מוֹסֵף גְּדוֹל מַכְכֵּר , שְׁלִטִי הַכִּלְיָה
כִּי יִכְרַע שֶׁזֶּה זֶמֶן אֲרִיךְ שֶׁנִּתְקַלְקַל חֶסֶד בְּמָקוֹם זֶה וְתַחֲמִית עַד שֶׁהַפֶּךְ
בְּשֶׁר כְּבִירָא לִבְשֶׁר חִי וְנִפְסָק לְחַיּוֹ וְדִסְמִיכּוֹ , ע"כ יִשְׁמַחֲנִי חִיכָף וְלֹא יִסְגִּירֵנִי אִין לֵךְ מִיָּמִן טוֹמֵאָה יוֹמֵר גְּדוֹל מִזֶּה :

פרוש לתורת אלהים

מִיִּנְקַעֲלֵךְ גְּעוֹנָרְעָן נָאָר וְיֹא הָאֵם גִּיהָם אִין
מִדָּאָה וְיֹא פִרְיֵר עוֹנָן קַעֵן הָאֵם אִים פִּרְיֵר שְׁלֵאֲכִין
אָדָּרַר אִין גְּעָר אִין גְּרַעֲשֵׁר גִּינְאָרִין דִּיא אָדָּרַר
וְאָהָר אִין גְּעָר קָמָא : (ו) וְיֹא אִין אִיב שֶׁשֶׁה גְּעָרָן
תִּפְשָׁה וְיֹא עוֹשֶׁת קַעֲרָן דִּי מִסִּפְּחַת אִין דָּרַר הוּיִם
אַחֲרֵי תִּרְאִי נָאָה וְיִין טָהָן וְיִינְעָן צוּם פִּתְּן לְפִתְּרִי
צוּ וְיִין רִיִּיגִיָּתִים פִּלְוֹקֵר נָאָה דָּעֵם אִין קַעֵן הָאֵם
גְּעוֹנְעוֹנָן צוּם פִּתְּן אִין עַר הָאֵם וְיֹא רִיִּין גִּימָאָכֵם
אִין וְיֹא דָּרַר נָאָה גְּרַעֲשֵׁר גִּינְאָרְעָן וְנָאָה וְיֹא
דָּאֵם נָאָה אִין קָהֵל גְּעוֹנְעוֹנָן עוֹרִין צוּם פִּתְּן :

נביאים מלכים ב

לחמשך טח"ת ד"א צבאות נש"צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה דנצח ארצי נשמה יהודי יתקן חית יחידה
דנצחיה יתקן חית יחידה יהודי אל שם ב"ן שבששית :

(ט) וְהִנֵּה כִּד שֶׁמַּע אֱלִישֶׁע * וְיִהִי בְּשִׁמְע' אֱלִישֶׁע אִישׁ־הַאֱלֹהִים בִּירְקֵר
נָבִיא דִּי אֲרִי בְּעַם מִלְכָּא
דִּישְׁרָאֵל יֵת לְבוּשׁוֹ וְשִׁלַּח
לְמָה קָרַעַת בְּגָדֶיהָ יִבְאֲנָא אֵלֵי יִידַע כִּי יֵשׁ נָבִיא
מַצּוֹרֶת דִּוִּד

בְּעֶפֶס לְכִישָׁף יִחִי בְּעַן לְחַיִּי
וְדַע דְּאִית נְבִיא יִשְׂרָאֵל :
(ב) וְאָמַר גְּעֻזָּן בְּסוֹמֶה
וּבְרִיתִיכֹהֵי וְקָם בְּתַרְע בִּיתָא
דְּאַלִּישֵׁעַ : (ג) וְשַׁלַּח לְחַיִּיה
אַלִּישֵׁעַ אֲנֹרְדָא לְמִיָּר אֲנֹל
וּמְבֹל שֶׁבַע וּמִנִּין בְּיַרְדְּנָא
וּיְתוּב בְּסִרְהָ לָהּ וְאַפְסִי :
(ד) וְיַגִּידוּ גְעֻזָּן אֲנֹל נְאֻמְרָא
בְּיִתִּי אֲסַר דְּלִנְתִי יִפּוֹק סָפֵק
וְיִקָּם וְיִצְלִי בְּשִׁמְכָא בְּיִי
אֲמִנָה וּפְרָפֵר נְגִדִי בְּסָפֵק
מִל מִי אֲרָאָא דְיִשְׂרָאֵל הָקָא אֲמִבּוֹל
בְּהוּן וְאַפְסִי וְאַתְּפִי נְאֻל בְּרִנָּה :

בְּיִשְׂרָאֵל : * וַיָּבֹא נֶעְמָן בְּסוּסוֹ וּבְרֶכְבּוֹ וַיַּעֲמֵד פֶּתַח-
הַבַּיִת לְאַלִּישֵׁעַ : * וַיִּשְׁלַח אֵלָיו אֲלִישֵׁעַ מֵלֶאֱנָה
לֵאמֹר הֲלוֹךְ וְרַחֲצֵת שֶׁבַע-פַּעַמִּים בִּירְדֵּן וַיָּשָׁב
בְּשִׁרְהָ לָהּ וּמָהְרָ : * וַיִּקְצֹף נֶעְמָן וַיֵּלֶךְ וַיֹּאמֶר הִנֵּה
אִמְרָתִי אֵלַי יֵצֵא יֵצֵא וְעֵמֶד וְקִרְא בְּשֵׁם-יְהוָה
אֱלֹהֵי וְהִנֵּה יָדוֹ אֶל-הַמָּקוֹם וְאַסֵּף הַמַּצְרָע : * הֲלֹא
מִזֵּב אֲבָנָה וּפְרָפֵר נְהִרֹת דְּמִשְׁק מִכָּל מִימֵי יִשְׂרָאֵל
הֲלֹא-אַרְחֵן בָּהֶם וּמָהְרָתִי וַיִּפֶּן וַיֵּלֶךְ בַּחֲמָה :
אֱלֹהֵיהֶם יוֹרִים יְדֵיהֶם עַל אִמְרֵי בֵּית מַחְמָא וְחַפְסֵי סְגִירֹתָא : (ו) הֲלֹא מִכָּן
מִכָּל מִי אֲרָאָא דְיִשְׂרָאֵל הָקָא אֲמִבּוֹל בְּהוּן וְאַפְסִי וְאַתְּפִי נְאֻל בְּרִנָּה :

רש"י

אמנה קרי

בסוסיו קרי

מצודת דוד

(ד) הנה אמרתי. סבור הייתי שהנביא יאל אולי וידבר
עמי ויראה את החולי והנף ידו על מקום הנרעת :

(ג) וישב בשכר לך. כי פ"י ה'לכפת דאס משמין הכשר ומפתה ישוב
לך הכשר ואף תהיה סבור מן הלכפת : (ד) אולי יאל וגו'. משכתי
כי לכבודי יאל אולי ויעמוד לפני על רגליו דרך הכבוד שמושים
בני אדם לשמים ויכבד הכבודי ויכבד הכבודי 'משכתי' ש'כבד' ש'כבד'
י'נוקס ידו על מקום הכשר' להשפיע שם הכשרא פ"ס כ' ואלוהים י'אספ' וי'אספ'
כ"ח ש'אספ' מדרך כפולות שמושים ואלו פדורא לין ממש בדכריו כי נהרות דמשק סובים המה מכל מימי ישראל ואלו כפולות חלי
רוקן עממי כסס וכי סבור אני בהמיה א"כ כמו שלא הוסיפו לי נהרות דמשק כן לא יוסיף צי סיכוד :

דעם פירוש עברי מיימם נעמינס מען בייא דער הפסוקה פון דער וואך .

כתובים מ"ב

לחמשך מִסְדָּר וּמַלְכֹת דְּרָא שִׁין דְּלֵת יוֹד נֶשֶׁף שִׁין שִׁין דְּלֵת יוֹד רֹחַ יֵאֱהֻדֹנְהִי נִשְׁמַת דִּיסְדָּר אֵא אֵד
אֵדֵן אֵדֵנִי נֶשֶׁף אֵדֵנִי רֹחַ אֵלֶף דְּלֵת נוֹן יוֹד נִשְׁמַת דְּמַלְכֹת יוֹד וְהוּא חַיָּה יְחִידָה דִּיסְדָּר יִקְרָה חַיָּה יְחִידָה דְּמַלְכֹת אֵל
שֶׁם ב"ן שְׁבַעֲשִׁי :

א מְחַשֵּׁב לְהַרְע לֹו בְּעַל-מִזְמֹת יִקְרָאוּ : * זִמְתָּ אֲוֵלֶת
חֲמָאָת וְתוֹעֵבָת לְאָדָם לֵץ : * הִתְרַפִּית בְּיוֹם צָרָה צָר
בַּחֲכָה : * י הִצֵּל דְּקָחִים לְמוֹת וּמָמִים לְהַרְג אֶם-תַּחֲשׂוּךְ :
מִקְנֵתָא : (א) אֵין הִתְרַפִּי בְּיוֹמָא דְּעִקְתָּא מִתְּעִיק מִלָּה : (ב) פָּצָא דְּאֵלִין דְּמִתְּנַסְבִּין לְמוֹתָא

רש"י

מצודת דוד

(ה) מחשב להרע. חושב מחשבות רשע לו בעל מנמנת
יקראו : (ב) זמנת אולת חמאת. לבעליה : ותועבת
לאדם לץ. ללנות היא המתעבת האדם על הקצ"ה ועל
הכריות : (ג) התרפית. מן התורה : ביום צרה. ביום
פועטות : (ד) הצל את לקוחים למות ואת הממנים

(ה) מחשב להרע. אס כי לא פשה הכרס סוף יגולת קלונ ויקרע
לו בעל מחשבות רעות : (ב) זמנת. מחשבת אולת ורשע נחשבת
למטות עם כי לא פשה מעשה : ותועבת וגו'. ר"ל הלינו' מתעבת
את האדם בעיני כל עם כי לין כה ל"ה עוקמת שפטים :
(ג) התרפית. אס הייה מרסה ידך ממכרך מלגוזל כן ביום לרעו
אוי יסיד כחך לך ודחוק מלגוזל נלמך כחך לרע עיך : (ד) הצל
וגו'. מוסב על אס מחשוק המלכוד כסוף הפקדון לו אס מחשוק

פירוש עברי מיימם

פארלאמט דאס אונ העלפמט איהם גיט צי בוחך
וועט אים קומען אז ביין פח וועט אויף אקאהל
אייגנ ניין אונקיינער וועט דיר אויף גיט העלפין
נוארם וועלכער מענטש איז באוואוינט אז עם
ואל איהם איקער גוט ויין : דאס מיינט קען (ה) תצל
לקחים למת ויי מציל די ליים וואס ווערין גינזמען
צום מוים פון מערדער יקשים לייג אונ ועגען גניימ
גיברגת צו ווערין דורך איין אנדער וואך אס תחשך
אויב דוא וועקט דיר פרימידיין פון מציל צו ויין
זיי זאג אויף דיר דאס אין דעם טאג פון ביין שמראף
וועט

(א) מחשב להרע דער נוס מראבט ביינע מחשבות אונ
אויבוייניג וויינמט ער זיך פאר פרום וועט דער סוף
זיין לו בעל מוסת יקרא דאס די מענטשין ווערין אים
און ורפען דער איז אמאן וואס האט ביינע מחשבות
נוארם דער אקט מוז ארויס קומען : (ב) זמנת אולת
חמאת אז מען מראבט בארעשקייט איז דאס אויך
אויגד אפילו ער שוהם ויי גישמ ותועבות לאדם לץ
אונ אז אמענטש רעכט מיט ויין מול מיאוסע רייד
אונ ליגנות מאכט דאס איהם אויבוערדיג פאר
נאט אונ פאר מענטשין : התרפית ביום צרה אויב דוא
קענקט העלפין ביין חכר אין אעת צרה אונ דוא

ומתדברין לקבלא חסוד: ה פירתאמר הן לא ידענו זה הלא תבין לפות והא תבין
(ח) ואין פירא ולא ידענא דא
קלא פתעיקא דלפא אלקא
דצי ודנשר נפשה הוא ידע ופרע לבר נשא הך עובדי:

מצודת דוד

לכיל אס הלכותים למות וסמטים (סג) כי תאמר כי תבקש
לי סן לא ידענו אס לקוחים סמט למות: סלל: ר"ל הלל לא יוסילו
דכרילי סלל ססול כחוד לכות כלי סלס סוף יבין אס ידעס
נמול סלס סכטלו וסל ידעס וסמטים יסס לר כחך מרס כעס:

פירוש עברי מיימש

וועלכעס איז גוט און וועלכעס גיט, ער פר שמיים,
און דער וואס היט דיןן נפשה, ער ווייס דעם אקט
השכיב לאדם בפעול און ער וועט אום קערין צו דעם
קענטש אזוי ווי ויין וועג איז:

ברסנורא

משנה כתובות פ"א

עיקר הוי"ט

אלמנה ניוונית מנכסי יתומים. בין קרקעות בין
מטלטלין (א) דחלאי כחונה כול וולת תהא יתבא
בבית ומחונה מנכסי: ואין חייבין בקבורתה. שבעל
חייב בקבורתה תחת ירושתה וכשפי שורשי גובין כתובת:

כלי אטעלי דת"ס דמלכות דילידי צבאות

אלמנה ניוונית מנכסי יתומים (א) ומעשה ידיה
שלחן (ב) ואין חייבין בקבורתה יורשה
יורשי כתובתה חייבין בקבורתה: (ג) אלמנה בין
מן האירוסין בין מן הנשואין מוכרת שלא בב"ד.
רבי שמעון אומר מן הנשואין מוכרת שלא בבית
דין. מן האירוסין לא תמכור אלא בבית דין. מפני
שאין לה מונות. וכל שאין לה מונות לא תמכור
אלא בב"ד: (ג) מכרה כתובתה או מכרהה. משכנה
כתובתה

בב"ד מומחים ומ"מ ריכה למכור בפני ג' שהיו בקיאים בשמות קרקע: ר"ש אומר מן הנשואין. שהיא מוכרת
למונות: מוכרת שלא בב"ד. שמי אפשר לה להיות יושבת ומתעבה עד שיוקרה לה כ"ד אבל מן האירוסין שאין
מכירתה אלא לכתובתה אינה מוכרת אלא בב"ד. ואין הלכה כר"ש: (ג) מכרה כתובתה. מנה ומחמס:

[6] מעשה. ס"ג הסוף. ל"ג ומעשה ידיה כולו. ועתי"ס:
(6) כינוי אחר תחת כנאונים דכחוס גביה מעטללי
ומנא כחוס דכחוס דפי לכל לא מדין גמ': [7] ואין חייבין.
פסקי ספוס' דליטריך לשמעי' אפי' סיכה דלא שיקל אלמנה
כחוסה כנון דליכא אלא מעטללין אינן קבולתה וסמ"ג

דשעלס הוו כיוצא כתובת: כיון
שאין גובה אולם מס. ופיין
פיו"ס: (ג) סכ"מ דלשעלס
כחוסה יכס דיוצא כתובת
ואין יורשי בעל מיידי בקבורתה.
אכל סכ"מ סעי' פלי דשמי
שומרת יכס דיוצא בעל סן
יורשי הכחוס מעט אכל ו'
שמעי' שלא נשבעה סוף שאין
יורשי נוסלים הכחוס לא
פסי: כן נוכל לקרות יורשי
בעל יורשי כחוסה וסלס סס

פירא יא א אלמנה ניוונית מנכסי יתומים אאלמנה וואס
ווערט גשפיינט פון די יתומים מעשה ידיה

שלח וואס יא פארדינגט גהער צו דיא יתומים ואין
חייבין בקבורתה אויב די אלקנה איז נישארקאריג ווענען
דיא יתומים גיט חתונה צו געבען דיא הוצאה פון
איהר קבורה יורשי יורשי כתובתה אירע יורשי וואס
ירשען איהר כתובתה חייבין בקבורתה ווענען מחויב צו
געבן די הוצאה פון איהר קבורה: ב אלמנה בין מן
האירוסין אאלמנה סיי יא איז אאלמנה פון נאך די
קירושין פאר די חתונה וואס איהר קומט נאך די
כתובה און גיט מונות בין מן הנשואין סיי יא איז
אאלמנה פון נאך די חתונה וואס איר קומט מונות
בין מען וועט איהר צואהלין די כתובה מוכרת שלא
בבית דין קען יא פאר קרפעה פון מאנעס פארקענין
אן בית דין נאר דרייא קענטשין שאפען דאס אפ
מען זאל וויסען וויא פיר דאס איז ווערט און אזוי
פארקויפט יא און עקט פון דעם געלט אויב יא
איז אאלמנה פון נאך די חתונה און אויב יא איז

אאלמנה פון פאר דיא חתונה פארקויפט יא פון
מאנעס פארקענין און געקט אפ דיא כתובה, רבי
שמעון זאגט מן הנשואין אויב יא איז אאלמנה פון
נאך די חתונה און יא פארקויפט צום עקען מוכרת
שלא בבית דין קען יא פארקויפט אן בית דין נאר
דריי קענטשין זאלין שאפען מן הנשואין אפער או
יא איז אאלמנה פון פאר דיא חתונה וואס איר
קומט איהר גיט מונות און יא פארקויפט אפ צו
געקען דיא כתובה לא תמכור אלא בבית דין זאל יא
אנגערש גיט פארקויפט נאר דורך בית דין ספי
שאין לה מונות ווייל איהר קומט גיט מונות וכל שאין
לה מונות און די אשה וואס איהר קומט גיט מונות
לא תמכור אלא בבית דין זאל יא אנגערש גיט פאר
קויפט נאר דורך בית דין: ג מכרה כתובתה או מכרהה
אויב יא האט פארקויפט צו איינעם איהר כתובה
נדי הונדערט אדער די צוויי הונדערט גילדן אדער
זי האט נאר פארקויפט אביסל פון איהר כתובה
אדער טשענה כתובתה יא האט ביי איינעם גיבארנט

לא תמכור את השאר. התוספת אלא בב"ד למתני' ר"ע
היא דלמא חין מוכרת שלא בב"ד אלא למזנות וזו הוול
ובתה מקה כתובה אין לה מזונית: וחכ"א מוכרת
דיא. לכתובה אפי' לפרקים ואכפ"ל מוכרת היא בניתם
למזנות שלא אכדא מזוניתה

ואע"פ שגבתה קאת כחוכתה:
ובתה: בשם המכירה
למזנות מכרת: וגרושה
לא תמכור. לכתובה אלא
בב"ד דעמח מאי אמרו
רבנן אלמנה בין מן האירוסין
בין מן הנשואין מוכרת שלא
בב"ד לפי שאין אדם רואה
שחבבה אשתו בב"ד וזו
הוול וגרושה היא לא

איכפת ליה והלכה כחכמים שאם מוכרת בין לכתובה
בין למזנות' שלא בב"ד מומחים ואפי' התקבלה מקאת
כתובה מוכרת למזנות עד שתתקבל כל כתובה
וכשמוכרת בין לכתובה בין למזנות לריבה שטעה ואינה

לריבה הכרה: (ד) שות מאתים במנה נתקבלה בכתובה.
הריחה לא מלית למימר אלא ארוויה שהגול שולחו לשוק
דבר שאין לו קצב כגון קרקע שדרכו להמכר כחומר זה
אחברנ' לן דינא מהכא וחזון לרבותא דלפניו זה ומסקנא
לפוס מאי דמיו לן שולקן השליח והמשנה (ג): מוכרה במל.

שאלו דבר אין לה רשות למכור נמלא שכל המכר טעות שהרי
אח הדבר לירושן דמה הפסידת: עד שיהא. בנאמא כדי
שאלו לא היתה האנולה היה משמיר בשדה בת תשעה

ועד בב' וסולק כולה לקיים המכר. וזהו מאתים במנה
כשהול וסופד פל מנה. וטיון חו"ט: (ג) דהמכר מתנס
היא וי"ל לשליח תננה וי"ל לנמלא. רש"י: (א) דיבר. י"ט
דיבר דוקא. ולא כסילא כיון דשפ' סחוט מדד' אולה בעל

דלמא' לא הוה אפסדת וזהו מנה במאתים א"ע ג' דהיא
לכד לשלם המעות ולא ששמי' מהכא אלא
דבר שאין לו קצב כגון קרקע שדרכו להמכר כחומר זה
אחברנ' לן דינא מהכא וחזון לרבותא דלפניו זה ומסקנא
לפוס מאי דמיו לן שולקן השליח והמשנה (ג): מוכרה במל.

שאלו דבר אין לה רשות למכור נמלא שכל המכר טעות שהרי
אח הדבר לירושן דמה הפסידת: עד שיהא. בנאמא כדי
שאלו לא היתה האנולה היה משמיר בשדה בת תשעה

ועד בב' וסולק כולה לקיים המכר. וזהו מאתים במנה
כשהול וסופד פל מנה. וטיון חו"ט: (ג) דהמכר מתנס
היא וי"ל לשליח תננה וי"ל לנמלא. רש"י: (א) דיבר. י"ט
דיבר דוקא. ולא כסילא כיון דשפ' סחוט מדד' אולה בעל

דלמא' לא הוה אפסדת וזהו מנה במאתים א"ע ג' דהיא
לכד לשלם המעות ולא ששמי' מהכא אלא
דבר שאין לו קצב כגון קרקע שדרכו להמכר כחומר זה
אחברנ' לן דינא מהכא וחזון לרבותא דלפניו זה ומסקנא
לפוס מאי דמיו לן שולקן השליח והמשנה (ג): מוכרה במל.

שאלו דבר אין לה רשות למכור נמלא שכל המכר טעות שהרי
אח הדבר לירושן דמה הפסידת: עד שיהא. בנאמא כדי
שאלו לא היתה האנולה היה משמיר בשדה בת תשעה

אומרים שכל כפרות נמלה דברי וסורוס אלא ודאי יורשי
נדויקה ונ"ט של קוברים וזהו ופ"ט שלא ירשו כלום:
(ג) הלכא. ונ"ט כשמתלמה ניהויה דרין שאין לה עינים
כפוסה סא חסלקא מביחיהו גמרי ואין לה עינים כפוסה:
הר"ן: (ד) שלא בב"ד. אשמעין שמוכרת למזנות ולא

איכדום וטיון חו"ט:
(א) למזנות. כגמ' מפרשים
דעשה טובה קמ"ל דלא לקדו כל
רע ניהוה שאלוה מוכרת כל
קרקעות אלו סכר שמכרת
למזנות מולא עליה שם
כעבתות. וטיון חו"ט:
ח"כ כ"ה מחלוקת הפוסקים.

ח"כ דמכרי דלון חולס
לקרקעות כלל ולדורו מחי'
דכלה כפשה. וירושל' דאמרי
דלון חולס עד פלג אכל כפלג
ח"כ חולס ופ"ט בירושלמי
דכלה שום ק' בב' מיירי שדוקר

ועד בב' וסולק כולה לקיים המכר. וזהו מאתים במנה
כשהול וסופד פל מנה. וטיון חו"ט: (ג) דהמכר מתנס
היא וי"ל לשליח תננה וי"ל לנמלא. רש"י: (א) דיבר. י"ט
דיבר דוקא. ולא כסילא כיון דשפ' סחוט מדד' אולה בעל

דלמא' לא הוה אפסדת וזהו מנה במאתים א"ע ג' דהיא
לכד לשלם המעות ולא ששמי' מהכא אלא
דבר שאין לו קצב כגון קרקע שדרכו להמכר כחומר זה
אחברנ' לן דינא מהכא וחזון לרבותא דלפניו זה ומסקנא
לפוס מאי דמיו לן שולקן השליח והמשנה (ג): מוכרה במל.

שאלו דבר אין לה רשות למכור נמלא שכל המכר טעות שהרי
אח הדבר לירושן דמה הפסידת: עד שיהא. בנאמא כדי
שאלו לא היתה האנולה היה משמיר בשדה בת תשעה

ועד בב' וסולק כולה לקיים המכר. וזהו מאתים במנה
כשהול וסופד פל מנה. וטיון חו"ט: (ג) דהמכר מתנס
היא וי"ל לשליח תננה וי"ל לנמלא. רש"י: (א) דיבר. י"ט
דיבר דוקא. ולא כסילא כיון דשפ' סחוט מדד' אולה בעל

דלמא' לא הוה אפסדת וזהו מנה במאתים א"ע ג' דהיא
לכד לשלם המעות ולא ששמי' מהכא אלא
דבר שאין לו קצב כגון קרקע שדרכו להמכר כחומר זה
אחברנ' לן דינא מהכא וחזון לרבותא דלפניו זה ומסקנא
לפוס מאי דמיו לן שולקן השליח והמשנה (ג): מוכרה במל.

שאלו דבר אין לה רשות למכור נמלא שכל המכר טעות שהרי
אח הדבר לירושן דמה הפסידת: עד שיהא. בנאמא כדי
שאלו לא היתה האנולה היה משמיר בשדה בת תשעה

ועד בב' וסולק כולה לקיים המכר. וזהו מאתים במנה
כשהול וסופד פל מנה. וטיון חו"ט: (ג) דהמכר מתנס
היא וי"ל לשליח תננה וי"ל לנמלא. רש"י: (א) דיבר. י"ט
דיבר דוקא. ולא כסילא כיון דשפ' סחוט מדד' אולה בעל

דלמא' לא הוה אפסדת וזהו מנה במאתים א"ע ג' דהיא
לכד לשלם המעות ולא ששמי' מהכא אלא
דבר שאין לו קצב כגון קרקע שדרכו להמכר כחומר זה
אחברנ' לן דינא מהכא וחזון לרבותא דלפניו זה ומסקנא
לפוס מאי דמיו לן שולקן השליח והמשנה (ג): מוכרה במל.

שאלו דבר אין לה רשות למכור נמלא שכל המכר טעות שהרי
אח הדבר לירושן דמה הפסידת: עד שיהא. בנאמא כדי
שאלו לא היתה האנולה היה משמיר בשדה בת תשעה

ועד בב' וסולק כולה לקיים המכר. וזהו מאתים במנה
כשהול וסופד פל מנה. וטיון חו"ט: (ג) דהמכר מתנס
היא וי"ל לשליח תננה וי"ל לנמלא. רש"י: (א) דיבר. י"ט
דיבר דוקא. ולא כסילא כיון דשפ' סחוט מדד' אולה בעל

אז הוֹנֵהוּ עֲלֵמָה שׁ קָצִין וְהָיָה אִם נִשְׁאָר יְלִימוֹתֶיהָ שֶׁם לֵבָד
יִדְעוּ וְיִחַמְדוּ אֵין לְהוֹנִי לְמַדּוֹר קִרְקֶה הִרְאִי לָנוּ אֶבֶל אִם אֵין
כִּדְרָה שֶׁנִּשְׁמָעוּ עֲמֻמָּה שֶׁכָּן פִּקֵּד דִּבְרֵי יָדִית רִבּוּעַ מֵהָא
רוּחָה בְּיָדֵיהֶם דְּרִי מַעֲרָה מִכֶּה בְּמִצְוֹתֵיהֶם לְדַמְּסֵיהֶם לְהִלָּל מֵהָא
בְּטֵל אִטּוּ מִהֶם אֲמָרוּן דְּלֵא לִימִי לְמִימַר מַעֲרָה קִיָּה קְהִלָּה נִמְרָה

בת תשעה קבין. ובגנה
ע [מ] ביק רובע. היתה
ומכרה לזה במנה ולזה
דוניה במנה. של אחרון
ז' (ה) שום [י] ארונים
יפושטוהו מכרן במל [ג].
[נ]. א"כ מה כח ב"ד יפה.
ודת אפי' מכרו שוה מנה
תים במנה מכרן קיים:
והאילונית. אין להם

משום דמטעמא יוצאה: שניה. קנסוה רבנן מפני שהיו מריגתו לכה"ה (ה) שאינה נפסדת כלום וכנשאין שהרי אינה נפסלת בהן וזוהי כשר: אירוניה. משום דמקמ טעות

גמארט גאטרוי און צום לעצמען האט זיך פארקויפט
אפערל יחמדה דער וואס איז נערט הונדערט מיט
אנילען בנח פאר הונדערט ילדען גלייך של
ארויז פל וואס דער לעצמער האט ניקומט ווערט
במל ושל כול סכר מיט און וואס די אלע דריי
האבען ניקומט איז נח: דה שם תינין די ארליינים
האבן גשאצט אפערל פון יחמים צום פארקויפט
שפחתו שמת און זיך האבן גשאצט אעקסמער
ווייניגער וויא עס איז נערט או חמשים שמת אדער
זיך האבן גשאצט אעקסמער מער וויא עס איז
נערט, זיך האבן אפערט גמארט, און נאך דעם
שאצונג האט יענער ניקומט סכר פל איז דאס
פאר קויפט נאך נח פאר קויפט אויב בית דין
האבן זיך געמארט מענין בית דין חרמה האבן
און אויב דער קויפער האט זיך געמארט מער דער
קויפער חרמה האבן, רבן שמעון בן גמליאל נאנט
סכר מיט ווער פאר קויפט איז נחם ביידע קענען
נחם חרמה האבן און פון דאס וויא נאנט וואו זאגן
אז ווער פאר קויפט איז במל סח בית דין יפה מיט
וואס איז דער כח פון בית דין עקסער וויא אין
אדער מענטש אגל אס עשו אגרת בקרה אבער או בית
דין האבן עשירען אויף אפאפיר דיא פעלד פון
דעם מענטש ווערט פארקויפט פאר אוי פיל עקס
און די פאפירען האט מען אויסגעשילט צווישען
פיל מענטשן קויפערס וואלן קומען נאך פאר שטין
און באזעהן דיא פעלד, און זיך איז פארקויפט
וואו וואו בית דין האט גשאצט, עס האט
קויפער קיינער נישט גיאמט איז איז ווערט מער
אדער ווייניגער איל סכר שח מנה במתים אפילו
זיך האבן פארקויפט וואס איז נערט הונדערט
און צוויי הונדערט או שח מתים במנה אדער וואס

צ"ח חילוקו צ"ח דינר לפחות. הרא"ש: (ד') ומסיים רש"י
האומה ש' קצין דכיון דכדי ניומוס הקדש שם שטיינר
האומה ראוי להטפח דכדי שדה לא הפקידות כלל:
שטיינר גיב. רש"י: [ט'] ד' מלות. ראשון דתן תימא
צ"ח לגמרי אכל כח יצא דף עשה צמח ראשון יא מכה
[טז'] [א] כח יצא דף עשה צמח ראשון יא מכה

שם בדי שתשייר בשדו
 כת חצי קב. וכדברי ר
 כתובה ד' מאות וזו [ע]
 במנה ולאחרון יפה מנה
 ושל כולן כפרה [ע]
 שפחתו שרות [כ] אוהו
 רשב"ג אומר מכרן קיים
 אבל אם עשו אגרת [כ] כב
 במאתים [כ] או שוה מ
 (1) הממאנת. השניה [ע]

[illegible]

דיא יתומים דעם גילדען עד שנתא שם סיידען עס
נאל וין אזוי פיל גנאמט כדי ששטייר בלדח בתי תשע
גבים אז ויא וואלט יוד גיט גנאמט וואלט גבליגען
פון די פערל אויסער אירע הונדערט גילדען
אשטיקעל פערל וואס מען קען פאר וויען זיין
קבים און ויא האט אין גאנצען אונזעק געגעבן
פאר די הונדערט גילדען דא זאגן מיר אז איהר
פארקויפן איז בל פאר וויגיה און אויב ויא האט פאר
קויפט אנארמין אז ויא וואלט יוד גיט גנאמט
וואלט גבליבן פון גארמין אויסער אירע הונדערט
גילדען בתי תי קב אשטיקעל ערד וואס מען קען
פאר וויען אהאלצען דאס וויגיה רבי מקרא און ויא
רבי עקיבא זאגט (אין דער מסכת בבא בתרא) אז
בייא אנארמען איז אשטיקעל ערד פון אפערמעל
קב צו פאר וויען אויך אשאד צו פארקויפן איז
דא אויך אז ויא וואלט יוד גיט גנאמט וואלט
גבליגען אויסער דיא הונדערט גילדען בתי רובע
אשטיקעל ערד צו פאר וויען אפערמעל קב. און
ווא האט אין גאנצען אונזעק געגעבן פאר דיא
הונדערט גילדען, ווערט בל דאס גאנצע פאר
קויפן, און אויך זאגט ויא נאל אונזעק געבן די
יתומים עקלט וויא פיר דיא שטיקעל ערד איז
ווערט. ווארום די יתומים קענען זאגן בייא און
איז שטייער דיא שטיקעל ערד מיר ווילען ויא גיט
פארקויפן ווייל ויא גנצט צום פאר וויען ווייל הייב
בתים. היתא בתבחה בארבע מאות וזא איהר בתבחה
איז גווען פיר הונדערט גילדען וסבחה ליה בבמה און
ווא האט פארקויפט צו איינעם אפערל פאר
הונדערט גילדען ליה בבמה און צו נאך איינעם האט
ווא אויך פארקויפט אפערל פאר הונדערט גילדען,
און צו נאך אדרשמען האט ויא האט פארקויפט
אפערל פאר הונדערט גילדען, און אויך ויא גיט

עושה כוח: ולא פירות. הפירות שאכל הכעל אין מוילין ממנו (ו): ולא מזונות. כגון אם לוחה ואכלה בעודה תחתיו וה"כ מילין אין הכעל חייב לשל' אבל חייב במזונות' בעודה תחתיו והשניה והחלונות אין להם מזונות בעודן תחתיו (י) וה"כ אם לו ואכלו שולח הכעל חייב לשל': ולא בלאות. שגאכדו וכלו לגמרי בין מכסי מלוג בין מכסי נאן ברוז (ח) אין הממחנת יכולה להוילא מיר בעלה אבל בלאותיה הקיימים נטלת לעולם בין הממחנת בין השניה בין החלונות ואפי' ניתנה לה הפסידה בלאותיה הקיימים והשניה אין לה בלאות של ככסי מלוג אבל בלאות של ככסי ברוז יש לה (ט):

ככסי שאר הפסידה שסביבך אכלנו פילא גליעא מירי סוס. סר"מ: [פ] כתובה. וה"כ לכל הנאים דהנאי כתובת כחכוס. ופסו"ט: [י] לכן גדול. אסכרי בה דליונים קלי וקאמר

נשאתים וכשוליאנס מדעתי אחזר מה שקבלתי וי"ט ק"ל דפילא גליעא מירי סוס ומכסי בים עד דכלו וליפיקי' כשוליאנס כדכוס סוליאס. סר"ן: (ט) שום הדיו אמנם הקם סולא גליעא על סעדי' לפי שדעם נוסם אחזר שאין לה כתוב' שלא יהיה בעל סקי הכשולין ולא יסבה מנ"מ אבל מדר הקדש פסו"ט י"ט שום

אין נוערם צווייא הנדערקט האמ קען פארקויפמ פאר הנדערקט סכנו קיים אין זייער פארקויפונג נומ קען קען נים תרקה האבין: ו הפסידה אויב איינער האט גענוקען אויב וואס זי איז גינען איהרקה אקסנה וואס איהר מוסער אדער די קרדער האבין איהר חתונה גימאכט, אז זיא נאנט זי ויל נים דעם מאן גימ זיא ארויס פון איהם. אן נאנט שטייט אדער ער האט גענוקען אויב וואס זיא איז די אנדערע פון דיא עריות וואס שטייט אין דער הורה, וואס זי איז גינען נאר אסור סדרבנן והאליעית אדער ער האט גענוקען אויב זיא וואס זיא איז וואס אן זיא קען נים האבין קינדער, דיא אלע דרייא אז זיא גינען ארויס פון זייערע מאגין זיא קום בתיבה קוקט זיא נים כתובה ולא פירות און דיא פירות וואס דער מאן האט גינעמין פון זייערע פערלער דארף ער נים בצאלין ולא מזונות אקסנה אויב זיא האט גבארגט עקלט אויף מזונות דער נאך האט זיא גינאנט זיא ויל נים דעם מאן דארף נים דער מאן בצאלען נאר אזוי לאנג וויא זיא וואהנט מיט איהם און זיא נאנט נים זיא ויל איהם נים קוקט איהר מזונות, השקנה און אאילונות אפילו זיא

נעמען בייא די מאגין קוקט זייא אויף נים קזונות ולא בלאות אויב זייא האבין גיבאכט צו די מאגין קליינער אדער אנדערע זאכן און דער מאן האט זייא גניצט און זייא נעמען אקס נייניגער נוערם וויא פריער, נעמען זייא נאר וואס איצט אין דא און וואס עס איז אף געניצט גינארען דארף נים דער מאן בצאלין וואס בתיבה נשאה לשם אילונות אויב נוען ער האט איהר גינען האט ער גואקס אז זיא איז אאילונות, און איצט נים ער זיא יש לה בתיבה קוקט איר כתובה, אפנה כי אויב אאילונות איז גענוקען גינארען צו אפנה גדול גינארען וואס איז נים גינארען נעמען גינארען וואס האט חליצה גענוקט נעמען גינארען וואס האט אפראקסין בלה אפילו נים צו אפנה גדול ספיקה ויהיה לישאל אפמקרת אדער אנהינה ופון דיא גבעונים וואס שטייט אין ספר יהושע' איז גענוקען גינארען צו אישאל בתי וישאל לתיא ולפטר אדער אפאקסער פון אאיד איז גענוקען גינארען צו אפמקרת אדער צו אנהינה ופון דיא גבעונים יש לה בתיבה אז דיא מאגין גימין זיא דארף ער זיא נעמין די כתובה:

אין נוערם צווייא הנדערקט האמ קען פארקויפמ פאר הנדערקט סכנו קיים אין זייער פארקויפונג נומ קען קען נים תרקה האבין: ו הפסידה אויב איינער האט גענוקען אויב וואס זי איז גינען איהרקה אקסנה וואס איהר מוסער אדער די קרדער האבין איהר חתונה גימאכט, אז זיא נאנט זי ויל נים דעם מאן גימ זיא ארויס פון איהם. אן נאנט שטייט אדער ער האט גענוקען אויב וואס זיא איז די אנדערע פון דיא עריות וואס שטייט אין דער הורה, וואס זי איז גינען נאר אסור סדרבנן והאליעית אדער ער האט גענוקען אויב זיא וואס זיא איז וואס אן זיא קען נים האבין קינדער, דיא אלע דרייא אז זיא גינען ארויס פון זייערע מאגין זיא קום בתיבה קוקט זיא נים כתובה ולא פירות און דיא פירות וואס דער מאן האט גינעמין פון זייערע פערלער דארף ער נים בצאלין ולא מזונות אקסנה אויב זיא האט גבארגט עקלט אויף מזונות דער נאך האט זיא גינאנט זיא ויל נים דעם מאן דארף נים דער מאן בצאלען נאר אזוי לאנג וויא זיא וואהנט מיט איהם און זיא נאנט נים זיא ויל איהם נים קוקט איהר מזונות, השקנה און אאילונות אפילו זיא

רש"י

נכרא כתובות דף ע"ב

אנשי גליל. היו כותבין את תהא יתבא כתיב ומתנות מככר כל ימי מיגר אלמנותיך כתיב: ואנשי

סכס ס' כלל כלי החילון דת"מ דמלכות דכירא השתא איבעיא להו ניונות תנן או הנזונות תנן. ניונות תנן וכאנשי גליל ולא מני דלא יתבי לה.

וראם הייטם אויב דיא יתומים ווילען זיא שפיידן ניונות תנן וכאנשי גליל מיר האבין גילערינמ ניונות, זיא נוערם געשפייט פון מאנס פארקענין און אזוי וויא די בענקשין פון גליל פלענין סאהן, זיא פלענין שרייבן צו דיא נויבער אין דיא כתובה אזוי לאנג ווי דוא נוערם זיין אאלקנה און דוא נוערם וואהנען בייא סיר. אין שמוב זאלקס

איבעיא להי ביי די פלמדיים איז גינען אקס ווי עס איז גילערינמ גינארען אין די משנה ניונות תנן מיר האבין גילערינמ אלקנה ניונות, אאלקנה נוערם געשפייט פון די יתומים וראם הייטם די יתומים מוין איר שפיידן או מניינע תנן אדער קען האט גילערינמ אלקנה הניונות, דיא אלקנה וואס נוערם געשפייט פון דיא יתומים

ואנשי יהוד' היו כותביהם שירלו היורש' לתן כתובת' לסיכך אם רצו היורשים נותנין לה כתובתה וסותרין אותה: הניזונת הנן. והכי קמחי אלמנה הניזונת מנכסי יתומים מעשה ידיה שלהם כ"ו שם: רש"י לזוה: א"ב הניזונת הנן. וסתר לן תנא כחשי יהודה: שפיר. איכא לאוקמיה להא דשמואל כשחיה ניונת: א"א"ב ניונת הנן. וסתר לן תנא כחשי גליל וליכא חלמל' שחיה קינול' אחאי מליחיה א"ב. א"ר יוסי, בר חנינא, כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה אלמנה עושה ליורשיה חוץ ממונות הכוס והצעת, חמשה והרחיצת פניו ידיו ורגליו. אמר רבי"ל כל מלאכו' שהעבד עושה לרבו תלמיד עושה לרבו חוץ מהתרת לו מנעל. אמר רבא לא אמרן אלא במקום שאין מכירין אותו אבל במקום שמכירין אותו לית ליה. א"ר אשי ובמקום שאין מכירין אותו נמי לא אמרן אלא דלא מנח תפלין.

לעולם אסא לק ניונת תנא איד' קען דיר נאנין מיר האבין גילערינא אין די משה' ניונת, אאלמנה נוערש גילערינא פון די יתומים, אלע אלמנות ווערין גילערינא פון די יתומים, נאר פון נוערש די קיציאה צו איר נישט צו די יורשים פקסא פאי אמר רבנן מציאת אשה לבעלה פאר וואס האבין די רבנן גינאגט וואס אאשה געפינט גיהער צום מאן דלא תהי' לה איכ' ער זאל נישט פייגט האבין אפער נישט פאר דעם ווס וי עקט ביי איהם בני תהי' לה איכ' אפער ביי יתומים הארץ אונז נישט או די יתומים וועלן זיא פייגט האבין, אונז עסין מוזין זיי איר געבן אמר רבי יוסי בר חנינא רבי יוסי בר חנינא הט גינאגט כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה אלע מלאכות וואס אאשה איז בחובב צו מאהרן צום מאן אלמנה עושה ליורשיה מוז אאלמנה מאהרן צו די יורשים חוץ ממונות הכוס והצעת חמשה והרחיצת פניו ידיו ורגליו נאר נישט א"ר גיסען אגלאו זיין אונז געבן, אונז נישט די הענט די בעט, אונז נישט וואשן זיין פנים אונז די הענט אונז פנים אסר רבי יודיש בן לוי רבי יהושע בן לוי האט גינאגט כל מלאכות שהעבד עושה לרבו אלע מלאכות וואס אקענקט מוז מאהרן צו זיין בעל הבית פליסד עושה לרבו מוז אטלמיד מאהרן צו זיין רבי חוץ מהתרת לו מנעל נאר אויסקאהרן די שיק פון זיין רבי דארף נאר אקענקט אסר רבא דקא הט גינאגט לא אסרן אלא במקום שאין מכירין איהו ווען נאנין מיר אז אטלמיד זאל נישט אויסקאהרן דעם רבי דיא שיק, נאר ווא מען קען נישט דעם תלמיד, נועט מען מיינען אז ער איז אקענקט אכל במקום שפירין אותו אפער ווא מען קען דעם קענשט אז ער איז אטלמיד פון דעם רבי לית לן בה הארץ אונז נישט אז ער וועט איהם אויסקאהרן די שיק אסר רבא דאש"ר הט גינאגט ויבסקס שאין מכירין איהו נמי לא אמרן אלא דלא מנח תפלין ווען נאנין מיר אז קען קען איהם נישט אז ער איז אטלמיד זאל ער נישט אויסקאהרן די שיק פון זיין רבי

דך

געשפיינט ווערין פון מיין פארקענין זאל פני דלא תהי' לה איז נישט קעגנז זיי נאלין איר נישט געבן מוונות נאר זיי מוזין איר געבן או תנוונת תנא ויבאש יודיש אדער מיר האבין גילערינא הנזונת, אויב זיי נוערש געשפיינט פון מאגס פארקענין אונז אויב ווי דיא מעקמשיין פון יהודה פלעגין מאהרן, זיין פלעגין שרייבן צו גייערע נויגער אין די כתובה אז דוא נועמט ווערין אאלמנה זאלסטו געשפיינט ווערין פון מיין פארקענין בוי די יתומים וועלן דיר געבן די כתובה ווי בעט לא תהי' לה אונז אויב זיין ווילען גיבן זיי איר נישט מוונות, נאנט די נקרא פא שפע קום הער וואס איך וועל דיר נאנין דאסר רבי יודא אמר שמואל ווארונם רבי יודא האט גינאגט פון שמואל'ס ווערין מציאת אלמנה לעצמה אז די אלמנה געפינט עפעס גיהער דאס צו איר אליין אי אמתה בלימא תנוונת תנא שפיר אויב דוא נועמט נאנין מיר האבין גילערינא הנזונת, אויב זיי נוערש געשפיינט פון די יתומים, אונז אז דיא יתומים ווילען איר נישט געבן מוונות, גיבן זיי נישט, דריפער איז רעכט דער דין ווס זיא געפינט גיהער צו איהר אליין, אויב זיי גיבן איר נישט מוונות, אלא אי אמתה ניונת תנא אפער אז דוא נועמט נאנין מיר האבין גילערינא ניונת, אאלמנה נוערש אויב געשפיינט פון דעם מאגס פארקענין, פאר ווס זאל גייערין צו איהר ווס זיא געפינט נאלין די יתומים זיין ווי איר מאן איז גינען פון בעל מציאת אשה לבעל אויב ווי עס איז גינען ווען דער מאן האט גילעקט, ווס זיא הט געפונען הט זיא געבארפט אנוועק געבן צום מאן תכי נמי מציאת אשה ליורשיה אויב דארף זיין אלס וואס די אלמנה געפינט זאל זיא געבן צו דיא יורשים, אז עס שטייט אפער ווס זיא געפינט גיהער צו איר, שמעקסט דאך געוויס פון אויב אאלמנה ווס זיא עקט נישט פון די יורשים, האבין מיר דאך גילערינא די משה' הנזונת, אויב די אקמנה נועמט געשפיינט פון די יתומים, נאנט די נקרא

דרך עבדים להטות תפלין: למס מרעהו חסד. הממס
עלמו מרעהו ממס חסדים ואית דמפקא לה מדכתיב
לעול מיניה ותושיה דמסא ממסו וסמך ליה למס מרעהו
חסד :

אבל מנה תפלין לית לן בה. אמר רבי חייא בר
אבא אמר רבי יוחנן כל המונע תלמידו מלשמשו
כאלו מונע ממנו חסד שנא למס מרעהו חסד. רב
נחמן בר יצחק אמר אין פורק ממנו ויתא שמים.
שנאמר ויראת שרי יעזוב:

שכר פון נאמ פאר דעם פערדינגען שגאט וויא עס
שטייט אין פסוק למס מרעהו חסד ער פארמיידט פון
זיין גוטען פריינד דעם חסד וואס ער וואלט אים
געקענט שאהן, רב יצחק נאמט פורק פסוק ויראת שמים
דער רבי געקט צו פון זיין תלמיד ויראת שמים,
ווארום אז דער תלמיד וואלט פערדינט זיין רבי
וואלט ער אלע מאהל גיווען געבוי זיין רבי וואלט
ער גילערדיגט פון זיין רבי ויראת שמים שגאט וויא
עס שטייט אין פסוק ויראת שרי יעזוב ער וועט פאר-
לאזן די מנא פון נאם :

נאר אז ער גייט אונטער אהן תפלין אבלי מנה תפלין
אפער אז ער גייט אונטער אהן תפלין לית לן בה הארמ
אונז נים אז ער וועט אויסקאהן די שיה פון זיין
רבי, ווארום מען וועט גיט זאגן אויף איהם אז ער
איז א פגענישער קנעכט, ווארום א פגענישער
קנעכט לייגט דאך גיט תפלין. רבי חייא בר אבא
האט גיזאמט פון רבי יוחנן וועגן כל המונע תלמידו
מלשמשו אזוי מונע ממנו חסד דער רבי וואס לאזט גיט
זיין תלמיד ער זאל אים ברייגען, איז גלייך ווי ער
וואלט איהם געקענט שאהן אטובה אונז ער וויל
איהם גיט שאהן ווארום דער תלמיד וואלט גיהאט

זוהר תוריע דף מו ע"ב ס"ט דלילת יוד הא ואו הא

ת"ח בכל זמנה דהאי נשמתא קדישא אתדבקת ביה דבר נש. רהימא הוא דמאריה. כמה נטורין נטורין ליה מכל סטריין.
רשימא הוא לעב לעילא ותתא וסביחא קדישא שריא עליו. ובזמנא דליכא חסדי ארחיו כבינתא סתלקת מניה
ונשמתא קדישא לא אתדבקת ביה. ומסערא דמיוא בישא תקיפא אתער רוחא חד דשק ואויל צעלמא דלא שריא חלא באתר
דקדושה עלאה אסתלק מתמן וכדון אסתחב צ"ג וסתפנים בבשריה בחיזו דאנפיו בכלל. ות"ח בני דהאי נפש חיה איה
קדישא עלאה כד חרעא קדישא משכא לה ואסתכלית בנזוה כדון קריין לה נשמה. ודא היא דסלקא לעילא וממלא קמי
מלכא קדישא וטוילא בכל תרעין ולית דימתי בידהא וט"ד אתקרי רוחא ממלא דהא כל שאר נפשחא לית לון רש למלא
קמי מלכא בר האי. וע"ד אורייתא אכריותא ואמרת (תהלים לד) גלור לשוק מרע וגו' וכתיב (משלי כא) שומר פיו
ולשונו וגו'. בניין דהי שפוטתיה ולישניה ממלא מלין בישיין איטן מלין סלקין לעילא ובשעתא דסלקין כלל מכריזין ואמריין
אסתלקו מסוכריתיה דמלה בישא דפליא פון אתר לארסיה דמיוא תקיפא. כדון נשמתא קדישא אתעברת מניה וסתלקת
ולא יכלה למלא כד"א (תהלים נט) נאלמתי דומיה החשיתי מעוב. וההיא נשמתא סלקא בכסופא בעאקו דכלא ולא
ידיבין לה אתר כמלקדות. וע"ד כתיב שומר פיו ולשונו שומר מלכות נפשו. נפשו ודאי הייא דהוא ממלא אתעבדות
משחוקא בנין מלולא בישא. וכדון הויא אודמן דכלא לארסיה אתהדר וכד ההוא מלה בישא סלקא באורחין ודיעין ושארי
קמיה דמיוא תקיפא כמה רוחין מתערין צעלמא ורוחא נחתא מההוא סערא וסתתב דהוא צ"ג אתער ליה במלה בישא.
והא כוחא ממלא קדישא אתעברת מניה כדון שריא עליו וסביא ליה וכדון הוא סגור. כמה דעושא דהאי צ"ג בנין
מלה בישא כך עושא בנין מלה סגור דקמי ליה ויכיל למלא ולא מלין. בנין דפסיד ליהא דהוא ממלא דהוא אתחנקת
למלא לעילא ולמלא לתתא וכלא בקדושה. כ"א ש עמא חולין בארשא עקימא והוא יכיל למלא להו ולאוהא להו וסתק
ולא מלין כמה דאמינא דכתיב נאלמתי דומיה החשיתי מעוב וכאבי נעבר. נעבר במכתשין דמסאכותא ודא הוא דאמר
דוד מלכא חלקי ביהא וסתפני מניה דכתיב (תהלים כה) פנה אלי והגני מהו פנה אלי כד"א (במדבר יב) ויפן אהרן.
גמרו רבי חייא ורבי יוסי ונשקבו אודונו כהדל כל הוא ארשא. קרא רבי חייא עליהו (משלי ד) וארח לדיקים כאור
נגה הולך ואור עד ככון היום :

הלכה פסוקה

יונה לחק

מוסר

שערי קדושה לר"י דף ע"ב
סודנות רבות לתשיבה צו תשובה איז דא פיל ערליי
ענינים פיל מרעפ ארויף צו גיין וליף הסודנות
תקבץ האדם אל הקב"ה אונ נאך זיינע מרעפ פון תשובה
וואס ער וועט מאהן אזוי וועט ער ויך דערנעבן
מערין צו נאם ואמנם לכל תשובה תמצא תליה אמת
צו אלע ערלייא תשובות וואס אקענטש מוהם
געפינט ער אפארנעבונג ואיז מען איהם מוחל די
עבירות) אך לא תהיה הנפש שוהר שלם להיות תשובה בלא

רמב"ם הלכות מעשה קרבנות פרק ג
(א) במקום שמוטכין שוחטין והריב למטיבה שחיטה.
ואם שחט במקום אחר או שושה שחיטתו כשרה
(א) במקום שמוטכין שחיטין אויף דעם ארם וואס דיא
בה"ה שטייט ווען מען לייגט ארויף די האנט
אויף איר, דארט זאג מען ויא שעבדתי ויגד למטיבה
שחיטה באלד ווי מען געקט אראפ די האנט פון דעם
קרנן זאל מען אים באלד שעבדתי ויא שחט במקום
אחר אויב ער האט גיזאמט דעם קרנן אויף איין
אנדער ארם ויטם אויף דעם ארם וואס ער איז גע-
שטאנען ווען מען האט ארויף געלייגט די האנט

והסמיכה שרי מצוה הוא לסייג אם לא סמך כמר ואינה מעכבת ואעפ"כ מעלין עליו כאלו לא כפר; (ב) וצריך הסמך לכיור בכל כחו בשתי ידיו על ראש הבהמה שנאמר על ראש העולה לא על הצואר ולא על הצדדין ולא יהיה דבר חוצץ בין ידיו ובין הבהמה; (ג) וכיצד סמך אם היה הקרבן ידש קדשים מעמידו בצמון ופניו למערב והסמך עומד בכוחו ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין שני קרניו ומתורה על חטאת עון חטאת ונעל אשם עון אשם על העולה מתורה עון עשה עון ל"ח

או ששה אצבע ער האם ענאמקט ער האם גימ נער שאמקטן באלר וויא ער האם אראפ ענאנקען ניא האנמ) שהשתי בשרה איז די שוויטה בשר והסמיכה שרי מצוה הוא די מצוה פון די האנמ ארויפלייגן אויף דעם קרבן, איז גימ א עיקר מצוה וי קען איבער בלייבען לשכך אם לא סמך כפר דריבער אפילו ער המ גימ ענלייגט די האנמ אויף דעם קרבן, האם אויף דער קרבן כבשר גינען וואיפה מקבט דאס האלט גימ אפ דאס כבשר גינען וואף על פי כן מעלין עליו כאלו לא כפר פון דעם מקווענין רעכנטן מען אויף אים גלייך ווי עס וואלט גימ כבשר גינען וואיב, ער קען אונ וויל זאל ער בריינגען נאך אקרבן און ארויף לייגן אויף אים די האנמ; (ד) וצריך הסמך למסך בכל כחו בשתי ידיו על ראש הבהמה דער בעל הבית פון קרבן דאך לייגן ביידע הענט אויף דעם קאפ פון דעם קרבן אונ די הענט זאלין ווין אנגעלעגט מיט דעם גאנצין כח שנאמר ווי עס שטייט אין פסוק על ראש הטיה אויף דעם קאפ פון די עולה זאלין לייגען ביידע הענט לא על הצואר גימ אויף דעם האלדז ולא על הצדדין אונ גימ אויף די יוטיין ולא יתה דבר חוצץ בין ידיו ובין הבהמה צווישן די הענט אונ די בהמה זאל גימ לייגען קיין נאך; (ה) וכיצד סמך ער האם אויף איז דיא מכתבה ודאס אנלענגט) אם היה הקרבן קדש קדשים אויב דער קרבן איז גינען קדש קדשים פסידו בצמון שפעלם ער דעם קרבן אין צפון ופניו למערב דער פנים פון קרבן זאל ווין גענין מערב והסמך עומד במזרח ופניו למערב דער וואס דאך לייגן די הענט שטייט אין מזרח אונ ווין פנים איז גענין מערב ומניח שתי ידיו בין שני קרניו אונ ער לייגט גינען צווייט הענט צווישן די הענטער ומתנה אונ ער זאגט וידיו על חטאת עון חטאת אייב דער קרבן איז אחסאת איז ער מתנה ניא וינד וואס אויף איר בריינגט ער דעם קרבן חטאת ונעל אשם עון אשם אויב דער קרבן איז אשם אויב ער מתנה די וינד וואס אויף איר בריינגט ער דעם קרבן אשם ונעל אשם מתנה עון עשה ונעל אשם שנימק לשאש אויב דער קרבן איז אעולה איז ער מתנה די מצוה עשה וואס ער האט גימ מקיים גינען, למשל ער איז גימ גינעסין אין סוכה, ער המ גימ גינעסין מצוה די ערשטע נאכט פסח, אדער אנדערע מצוה אנעלע, נאך איז ער מתנה אויב ער האט עובר גינען אויף אזוי אלא וואס זיא המ צו ויך אמצות

גבו ויכין את רוחו כלשם יתבאר וכן כחוד אשרי מרס נח יחשוב ס' לו פון ואלו ברוחו רעים ובענין הכנה הלכין כדעס יי העפעס פון הכדוד יוסף לו לספד כדעס אמו אף למי כוח הכדוד יתבאר וכן כחוד הכדוד כדעס אמו יוסף הכדוד כדעס אמו יוסף הכדוד אש לכה שאל' כדעס מרסס לכך יוספס. ואמרו ר"ל אשרי אש יאל אש ס' כדוד אש ר"ל כדעס אש המעולה עימי כדעס אש כדוד אש עימי ינדע על ידיו אכן כל חסוד מועיל כמו שזאמר פסח אש ער דכא וואמר שוב בני אדם ואמרו עד דכדוד של נפש. סלל הסוד הספן כדעס אש שטייט יוספס ויוספס ויוספס כדעס אש

די נאר דיא נשמה נוערמ גימ גאנץ ביין אז דיא צבירות זאלין ווין ווי וואלטין נאר גימ גינען וואלית באשר יסוד האדם את לבו וכו' את רוחו סיידין אז דער מענטש וועט רייניגען דאס הארץ וייגע אונ נועמ אנגרייטין ווין גייסט צו גאט באשר יתבאר וויעס נועמ שטיין ווייטער וכן כדעס אונ אזוי שטייט אין פסוק אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עין ואין ברוחו רמיה וואהל דעם מענטש וואס גאט רעכנט איהם קיין וינד אונ אין ווין גייסט אין גיטא קיין פאלשקייט ויגען הנה הצריך כדעס אזוי וואי אקלייד וואס מען דאך וי וואשין כי תכנס מן הכבש ויאל' בו ויבדק הנהל כדעס אונ מען וואשט אסמול העלפת דאס אראפ צו נעמען די מיואקייט פון דעם קלייד אף למי רוב הכבש יתבן אנאכעס וואס מער מען וואשט ווייטער נוערמ דאס קלייד וכן כדעס אונ אזוי שטייט אין פסוק דוד הקהל האם וואנמ צו גאט חרב כדעס פניו ואלקט מיה פיל וואשין פון מיינע וינד הכבש דכש מן השן צו וואשין דיא נשמה פון איבע וינד גמי אשר כדעס אונ אזוי ווי דו וועסט וואשין די הארץ וייגע פון איננווייניג, אזוי וועט ענאנשין נוערין די נשמה שטייט ווי עס שטייט אין פסוק כדעס מרסס לזה וישלש וירושלים אויס די הארץ וויגע פון איבע שלעכטס ואמרו רבותי וכו' לזה נאכר דיא דגן האבין גיאנמ עס שטייט אין פסוק אשרי אש דא אה' ה' וואהל דעם מענטש וואס ער האט מורא פאר גאט, וואהל דעם מענטש וואס ער המ מורא פאר גאט ווער ער איז נאך אפענש, ווער ער איז גאך אין דער ויגענד רענו למי דער פסוק מיינמ צו זאגן כי תשובת האדם תפועלת די עקסע השובה פון אפענש איז כדעס פחיתות ווער ער איז אין דיא ויגענד וואהרין בעד כח עליו ווען ער איז נאך ביא ווין כח ויתבאר על ידיו אונ ער וועט ויך שפארקין אויף דעם ויך דער און כל השובה מטיילת דעם השובה ווערין העלפין אלע השובות ווען ער מודה השובה איז גימ ואפילו גימ אין דער ויגענד כמו שזאמר ווי עס שטייט אין פסוק תשוב אנוש עד דכא וואמר שוב בני אדם וואס דאס מרסס צו ריק קערין דעם מענטש ביי דער נרמ צו שטייט, אונ דאס זאגט מענטשין מודה השובה ואמרו וכו' לזה נאכר די חכמים האבין גיאנמ עד דכדוד של גמי כיו דער מענטש נוערמ וואשין נאר צו שטייט, ער האלט שוין ביי שטארבין

מגירו ארי תדי באגאשא
ויתיתי דות בהגא :
י ויתחי בהגא והא עמקא
חורא במשכא והיא
הפכת שערא מחור
ורושם בשרא חיא
בעמיקתא : יי מגירות
עתיקא היא במשך
בשריה ויסאבניה בהגא
לא יסגרניה ארי מסאב
הוא : יב ואם מסאב
תסגי מגירותא במשכא
ותחפי מגירותא ית כל
משך מכתשא מרישיה
ועד רגלוי לכל חייו

תהיה באדם והובא אל-הבהן :
וראה הבהן והנה שאת-לבנה
בעזר והיא הפכה שער לבן ומחית
בשר חי בשאת : יא צרעת נושנת
הוא בעזר בשרו וממא הבהן לא
יסגרנו כי טמא הוא : יב ואם-פרוח
תפרח הצרעת בעזר ובסתה
הצרעת את כל-עזר הנגע מראשו
ועד-רגליו לכל-מראה עיני הבהן :

ת"א מראשו : זכרים כ ערכין יח : לכל מראה . מ"ק ט סנהדרין לז : רשב"ם

לבן : (י) ומחית בשר חי . לא כמו בשר פשוט . ביי
אם חי שגדלה חתיכת בשר בתוך הנגע :

שפתי חכמים

ד ולקמן בפרשת זו כפי ויכוס הכרותו כי בשר חי יטמא משמע
אם יג בשר חי טמא הוא כל כשלא יסך שער לבן א"כ מה דכתיב
הכל והיא הפכה שער לבן ומחית פירושו הסך שער לבן בלא
מחית או מחית בלא הסך שער לבן : ה דמרכין ממש דכתיב
נגע לרעות ל"ל למיכתב נגע לא סיה לו לכחוב רק לרעות וגו'
אלא לרעות לכל מראה נגע אם כיו כי הסימנים דמסר וזיל
סימן טומאה הוא : ו ככתב הלא"ה חייגה דמסר נגע משמע דמסרה
סימן פסדה הוא ולפיכך אמר : ג"פ שפלתה כי מחית בשר
אסתרנו ופיל כתב ומחית בשר חף הוא ח"י טומאה וכו' . וז"ל
שכ"י בל לתקן ל"ל לכחוב לרעות טומאה סיה וגו' לא סיה
לו לכחוב אלא מחית בשר חי בשחת וטמא הכהן שכתב וטמא

בעל המורים
ומה למאכל ואם הכמות ממשך כפי נגעים בלדך : מזה בגי' :
לבן : סדרה מפרש ב' דין . ולקין סדרה מפרש ומגל
לומר כשפחות סדרה סדרה ככולו יגיל כי אז יטסה :
רש"י

(י) ומחית . טהפה מקאת הלובן שבתוך השאת למראה
בשר חף הוא ח"י טומאה שער לבן בלא מחית ומחית בלא
שער לבן ד ואש"פ שלא נאמרה מחית חלה בשאת חף בכל
המראות ותולדותיהן ה הוה סימן טומאה : צרעת נושנת
היא . מכה ישנה היא תחת המחית וסבורה זו נראית
בראיה מלמולה ותחתיה מלאה לחה שלא תאמר הואיל
ועלתה מחית ו אסתרנה : (יב) מראשו . של אדם ז ועד
רגליו : לכל מראה עיני הבהן . פרט לכהן שמשך מלורו :

שכחוב טמא כל ליתן טמא למה טמאין אותו כשיש בו בשר חי אדרבה סיה לו לטהר דאם התחיל הנגע להסתרפות כיון
שים בו בשר חי ופז"פ הכחוב כי לרעות נטות סיה . וק"ל כ"ל : ז לא מראשו כל נגע ועד רגליו דל"ש בו ראש ורגל :

עניני מומא נגעים ומדרגתם

ד ולקמן בפרשת זו כפי ויכוס הכרותו כי בשר חי יטמא משמע
אם יג בשר חי טמא הוא כל כשלא יסך שער לבן א"כ מה דכתיב
הכל והיא הפכה שער לבן ומחית פירושו הסך שער לבן בלא
מחית או מחית בלא הסך שער לבן : ה דמרכין ממש דכתיב
נגע לרעות ל"ל למיכתב נגע לא סיה לו לכחוב רק לרעות וגו'
אלא לרעות לכל מראה נגע אם כיו כי הסימנים דמסר וזיל
סימן טומאה הוא : ו ככתב הלא"ה חייגה דמסר נגע משמע דמסרה
סימן פסדה הוא ולפיכך אמר : ג"פ שפלתה כי מחית בשר
אסתרנו ופיל כתב ומחית בשר חף הוא ח"י טומאה וכו' . וז"ל
שכ"י בל לתקן ל"ל לכחוב לרעות טומאה סיה וגו' לא סיה
לו לכחוב אלא מחית בשר חי בשחת וטמא הכהן שכתב וטמא

(יב) ואם פרוח מפרח סדרה ככולו לא היה באשפז שיהיה האנוגע הזה אם יוספק לחמוס בכל בשבו
הנגע , כי אם סיה ואם נגע ממש"י ע"י קלקול הדם ככולו לא היה באשפז שיהיה האנוגע הזה אם יוספק לחמוס בכל בשבו
(וסי"ן ס"ח דנגעים מ"ב) . אלא ויכוס הכרותו כי בשר חי יטמא , וכמה הכחוב שער קרף לאמר ואלה הכהן חל הכשר חסי וטמא
הכשר חסי טמא הוא וגו' . ומרומה כהפסדו שרק בשר חי סימן טומאה בהפסדה כל ללבן , כי זה הוא פסדה כפשיטות על הפסקת
סלמות שמה כי זה הוא בשר המת שאינו בליטול , הכל שער ח"י טומאה כמו שער לבן שהוא כפשיטות כולו אינו מטמא .
וכן ככתב הכה"ס כפי מו"ק (פ"ו ס"ב) ואם חל"ה פסדה ככלי הכי זה סבור ואפי' נולד לו שער לבן , רק כשגדלה בו מחית . ומה
וכן סיה כי בשר ח"י טומאה וכו' ואפי' פסדה ככלי ח"י טומאה כהפסדה כל ללבן , כי זה הוא פסדה כפשיטות על הפסקת
דוקא הוא טמא . כי שער לבן אינו ראיה על הפסקת הלכות כי אולי מראה הלובן זה הכפי לשבח השמור ללבן . שוראה כן שפתי
סלמות שמהם כלו למראה לובן ואין בו נגע ממש . כ"ל :

פירוש לתורת אלהים

אפאר עלשערמי צרעת בעזר בשרו אין דער הויט פון
זיין ליב וסאךא הבהן ואל איהם דער פתן מאכין טמא
לא יסגרנו ער איז טמא : (יב) ואם פאר שליסין כי פסא דא
ווארום ער איז טמא : (יב) ואם פאר אויב פרוח בליגען
תפרח זיא נועם בליגען הצרעת די צרעת בעזר אין דער
הויט ויפסחה הצרעת און די צרעת נועם בליגען זיא
כל עזר הנגע נאר דא הויט פון דעם מעקמין וואם
האט די נגע מראשו פון זיין קאפ בוי וינע פיס לכל צד
נאר דעם ויזכר פון דעם פתן פלאקאר אויף איינליכין

אז אם נועם זיין ביי אפערמל ויהא זאל דר מעקמל
נבראמך נוערין צום פתן : (י) וראה הבהן און דר פתן
זאל זעהן וזנה שאת עם איז וינע בליגען אין
דער הויט וזיא און זיא הפכה האט פאר קערמ שער
לבו וינעק האר וינע זעהן פערער שווארץ גיווען
אדער אנדרי מראה און מחמת דעם גישוילעקע
זעהן זיא פאר עגערמ גווארעו און זעהן גווארען
נויים ויפסחה בשר חי און אצייבען פון ווילד פלייש
בשאת איז אין דעם גישוילעקע : (יא) צרעת דאם איז

לספיק המדרש כו' . ה"כ"ט . ועין מ"ט במשנ' דלקמן :
[6] נמדדו . דאין שדס בלל שדס'ס וקטים ורובא ופסלי
לכו . ובנ"מ מפס' דעד ד' קצין בלל בדיח כוז וכו' לל . וע"פ
בנ"מ : (ה) דהכי נשמע בלל כוז עטר אצט . ר"ש : [כ] יכנס
וע"פ דל'ין ואלא לך קרע ס"ט כשיפיקו לו ביוקר מחמת אלל
סילל דמספין זל"ז כנדר .

ל'ין ללכות מן הדמים . ר"ש .
ולא למינין דכסל ספקה דלל
לוק' ומוכר ללו דבוקא מפסדי'ס
דנדר'ס' אלל לפי עשקל ולפי
מני' . כמני' : (ו) דהיינו מס
סוף מחזיר לו כו' דקאי נמי
סוף דריש' אלל כנענים
וסלמי' דל'ין נמדדו עמס
במחזירין דלעיל עס מחלוקת בין
הפוסקים . להר"מ סס בל
לוקח בלל דמים . ולר"ש
למוכר . וכן הסכים ה"כ"ט . נ"י : (י) גמ' דבוקא כנעני' סוכס
דל"ס' קשיל רישא דמחז' דלעיל אלל דלעיל בל'ינו מומד

עמוקים : או סלעים גבוהים * . וכגון שרמזים
ד' על ד' (ב) דהוי מקום חשוב (ג) : אין נמדדוין
עמה . ותרך שיתן לו בית כור שלם מקרקע חלק שלין
אלס רולל ליתן מעותיו במקום ח' ורולל לו כשנים ושלשה

מקומות (ד) : כבית כור .
ומשמע כמו שהיא בין סלע' .
בין עפר (ה) : (ב) מדה
בחבל . כלומר בלמלס אלל
מוכר לך שדה זו שיש בו בית
כור עפר כמו שמודדים
במדת החבל לא פחות ולא
יותר : פחות כל שהוא .
שלא היה כחולו שדה בית
כור שלם המקרקעיים ויכנס המוכר כפי הפחת . דהותיר .
קרקע כל שהוא על בית כור : יחזיר . למוכר הקרקע
סחתי' וכו' דמי הקרקע כדמ"ט ואיל' (י) : אם אמר . לו

מוכר ללוקח בית כור עפר אלל מוכר לך : הן חסר הן יותר . ככך וכך דמים ולא אמר לו מדה כחבל : אפי'
פחות או הותיר רובע . קב לכל סאה דהיינו שלשים רביעיות לבית כור הניעו ומדמתי תנא אפילו פחות רובע ללוקח
ולא תנא אפי' פחות שבעה קבין ומחלה לכור שמתין מינה דלפי' במכירה מועטת כגון בית סאה חסר כוז מוכר לך
הן חסר הן יותר אם פחות רובע או חסר רובע רובע ולי אמר בית כור סתם סתמא נמי ככן חסר הן יותר
דמי (ז) : יותר מכאן . יותר מרובע לכל סאה אם הותיר : יעשה חשבון . יחשוב כמה הותיר על בית כור

ויא אבית כור . אונ שמעון האם נאך אקאהל
גימאסמין פחות כל שהוא עם אי גיועון אשטיקיל
עדר ויניגער פון אבית כור יכנס זאל שמעון אפרע-
קען פו די שטיקיל עדר פון די געלט וואס ער
דארף איהם געבן וחתיר כל שהוא אונ אז עם איז דא
אשטיקיל עדר מעהר פון איין בית כור יחזיר נאל
ער אנטעק געבן די שטיקיל עדר צו ראובן . אדער
ער נאל בצאלה' צו ראובן פאר איהר אם אפי' הן
חסר הן יותר אויב ראובן האט גי'אנט צו שמעון איה
פארקויף דיר אבית כור עדר פאר אויז פיל געלט ,
אונ עם קען זיין עם פעלט אשטיקיל עדר צו די
כאס . אונ עם קען זיין עם איז דא אשטיקיל עדר
קער וויא דא כאס זאלין מיר ביי'דע גיט מאנען
איינער בייא דעם אנדערין אפילו פחות פחות ללוקח
אפילו עם פעלט צו געדער סאה עדר אפערטיל
קב , צו אבית כור פעלט דרייסיג פערטיל קב
עדר או חתיר רובע ללוקח אדער יעדער סאה עדר איז
מיט אפערטיל קב מעהר , צו אבית כור איז מעהר
מיט דרייסיג פערטיל קב עדר חגי'אז פאר פאלין ,
אויב עם איז ווייניגער דארף גיט שמעון אפ
רעקענען , אונ אויב עם איז מעהר דארף גיט
שמעון צו זאלין יתר מ'אז אוב עם פעלט צו אבית
כור מעהר וויא דרייסיג פערטיל קב , אדער יעדער
בית כור איז קער די כאס , קער וויא מיט דרייסיג
פערטיל קב יעשה חשבון זאל קען ברעקענען דיא
שטיק וואס פעלט אדער וואס עם איז מעהר , וויא
פיר דאס איז ווערט , נאך דעם חשבון פון דעם
גאנצען בית כור , אויב עם פעלט זאל שמעון
געבן ווייניגער געלט , אונ אויב עם איז מעהר
זאל

אילין עדר צום פארנייען אויף וויא הייז שם נקעים
עמקים עשה פחים אויב אין די פעלד איז גיועון
גריבער מיף צעהן ספחים , אונ פיר ספחים די
ברייט אויף פיר ספחים דיא ליינג או סלעים גבוהים
עשה פחים אדער אויף די פעלד איז גיועון שטייגער
דו'ך צעהן ספחים , אונ פיר ספחים די ברייט אויף
פיר ספחים די ליינג איז נמדדוין עשה ווערין וויא גיט
גימאסמין מיט די פלד צו נאמען אונ אפילו ראובן
ווייז געבן פאר דיא גריבער מיט דיא שטייגער
אנדערע עדר , קען שמעון זאגן ער וויל גיט , נאר
ראובן מוז איהם גיבען פירף אונ ויבעציג מו'יגער
אילין עדר גלייכע צו גריבער און שטייגער
פחות מ'אז די גריבער נענען גיט מיף צעהן ספחים ,
אדער וויא נענען גיט ברייט פיר ספחים , אונ די
שטייגער נענען גיט הויך צעהן ספחים אדער וויא
נענען גיט ברייט פיר ספחים נמדדוין עשה ווערין
וויא גימאסמין צו נאמען מיט דיא פעלד וואס אפי'
לו בבית כור עפר אונ אויב ראובן האט גי'אנט צו
שמעון איה פארקויף דיר אויז ווי אבית כור עדר ,
האט ער גימ'ינט איה פארקויף דיר דעם בית כור
עדר אויז וויא ער איז אפילו הייז שם נקעים עמקים יתר
מ'עשה פחים אפילו אין די פעלד איז גיועון גריבער
מיפער וויא צעהן ספחים או סלעים גבוהים יתר מ'עשה
פחים אדער אויף די פעלד איז גיועון שטייגער
העקער וויא צעהן ספחים יתר איז נמדדוין עשה ווערין
וויא גימאסמין מיט די עדר : ב בית כור עפר איז
מיט לך פיה החבל אויב ראובן זאגט צו שמעון איה
פארקויף דיר אבית כור עדר , אפ גימאסמין מיט
דעם שטיק וואס קען מעקס מיט איהם עדר , עם
איז גיט ווייניגער וויא אבית כור אונ גיט מעהר

כ"י: (י) יוד המוכר שהוא מוחזק בקרקע שלו על סעליה
כ"י: ר"ש. ומשמע שאפי' עדיין לא נתן הלוקח את המעות.
וכ"כ המגיד. והטעם לפי שהמקח נגמל ונחתיב לשלם
מובו כ"י. ופשוט: (יא) דכיון דהאני בית כור שיכא קריב
סתמא דמי כמות שיהא מלא

הן חסרה הן יתר. דברי בן ננס. בסימניו ובמצוריו.
פחות משתות הניעו. עד שתות (נ"א יתר משתות)
יבכה [ג]: (ד) האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר
לך. משמנין ביניהן וגומל חצי שדהו. חציה בדרום
אני מוכר לך. משמנין ביניהן. וגומל חציה בדרום.
והוא מקבל עליו מקום הגדר והריץ ובן חריץ.

[ג] יבכה. מן הדמים ואם סומך ומיזל לו קרקע. ר"ש ופשוט:
(י) ונמי משמנין השמן יב. ביניהן. ופשוט: (יז) ויבכי.
כך בכר פ' ונותן לו דמיו היום ליום דרוס בין שסוף כמות או
שמן. כשהוא חלקים כעליו ונמנון קרקע. ופשוט: (טו) וכן
חריץ הוא סמוך לגדר וחמוריו הסבין. ר"ש: (פ) ונכנסת מעט
לאחוריה וקופלת. ל' הכ"ס: (ז) ונכנס שנים אים יבולם
לכנסם בקטן למעט כמות ולא חסרון לרובם השני חריץ. הכ"ס:

הכ"ס: פחות שחום. ופשוט: (י) ויבכי. מן הדמים ואם סומך ומיזל לו קרקע. ר"ש ופשוט:
(י) ונמי משמנין השמן יב. ביניהן. ופשוט: (יז) ויבכי.
כך בכר פ' ונותן לו דמיו היום ליום דרוס בין שסוף כמות או
שמן. כשהוא חלקים כעליו ונמנון קרקע. ופשוט: (טו) וכן
חריץ הוא סמוך לגדר וחמוריו הסבין. ר"ש: (פ) ונכנסת מעט
לאחוריה וקופלת. ל' הכ"ס: (ז) ונכנס שנים אים יבולם
לכנסם בקטן למעט כמות ולא חסרון לרובם השני חריץ. הכ"ס:

פועל ערד די בעקערע איז דער צווישנען שניין פון
ראובן און שמעון. ראובן בעקט די דרייסיג איילין
פועל ערד און שמעון בעקט דיא ויבציע איילין
מאנערע ערד ויטל חצי שדה און שמעון בעקט נאר
אחעלקט פון וויא פיל דיא פעלד איז נוערט נים
אעלקט פון די ערד חציה בדרום אני מוכר לך אויב
ראובן וואנט צו שמעון איך פארקויף דיר א. בע
פעלד אין דרום ווייט דארף נים ראובן געבין צו
שמעון די האלבע פעלד וואס אין דרום ווייט נוארום
כיר וואגן אויז האט ראובן געמיינט וויא פיל דיא
האלבע פעלד וואס אין דרום ווייט איז נוערט, אזוי
פיל ערד ואל ער איהם געבין אין פעלד אויף
נועלכין ארט ער וויל אין די פעלד משנה בניה ואל
מען שאצין די האלבע פעלד פון דרום ווייט וויא
פיר זיא איז נוערט, פאר אזוי פיל געלט ואל איהם
ראובן געבין פעלד אויף נועלכין ארט ער וויל, און
קען איהם געבין די ערנסטע שטיקל פעלד ויבציע
חציה בדרום שמעון בעקט אין די פעלד אזוי פיל
ערד וויא פיל די האלבע פעלד פון דרום ווייט איז
נוערט וואס מכל עליו פקס חצר דער וואס האט
גיקויפט דיא האלבע פעלד. דארף געבין פון וויין
האלבע פעלד אשטיקל ערד מען ואל מאכין
אנוואנט צווישנען די צוויי האלבע פעלדער חריץ
יבן חריץ און נאך די וואנט ואל מען מאכין צוויי
רינגס גיראקענע אין די ערד, איינע אשקאלע,
הייסט בן חריץ, און איינע אפרייטע הייטס חריץ
וכמה

הניעו: דברי בן ננס. דס"ל תפוס ל' אחרון ופליגי רבנן
עליה ואמרי הלך אחר פחות שכלשמות בין ראשון בין אחרון
דמסקא לכו אי תפוס ל' ראשון או ל' אחרון ונועל הלוקח
בפחות ששעשורין (י). והלכה כדכאמים: בסימניו
ובמצוריו. ח"ל בית כור

עפר אני מוכר לך חציה
הסימנים והמארים האלה:
ה"פחות משתות הניעו
(ער) שתות יבכה. והכי
פיהוש אס פיהת מן הבית
כיר שתות וכ"ס פחות

משתות הניעו (יא) אבל יותר על שתית ולמטה עד שתות
ולא שתות ככלל יבכה (יב): (ד) משמנין ביניהם.
רואים המקום השמן שכשהו ז' ונועל אותו המוכר דיד
לוקח על התחתונה וכנגדו נותן ללוקח מן המקום הגרוע
כמו שהוא המקום השמן (יג) שגל המוכר וכי קאמר ליה
האי שדה אני מוכר כך כדי דמי חצי שדה קאמר ליה ואם

היתה בת ק' אמה בק' דיגרון ויש בה ל' אמה מקום שמן
כל דיגרון וכ"ל דרואה אדם בקבועדות משני קצין וזכוריות ואע"פ שדמי שניהן שוין: חציה שברדרום אני מוכר לך.
אין ענין כל השדה כהיא דרשא חלף שמין כמה שזה חצי השדה שדרום בין טוב ויבין ובע ונגד מה ששדה חציה שדרום
ניתן לו מוכר ללוקח ככל רוח (יד) שירלה מן הגרוע שיש לו דיד לוקח על התחתונה ושמה ח"ק ליה מה ששדה חצי
שדרום אני מוכר לך בקרקע שלי ככ"מ שארנה: ומקבל עליו. הלוקח לתת מקום בחצי שדה זו שקגה לעשות נגד
וחרין וכן חריץ חרוייה: אחורי הגדר מנחת (טו) כדי שלא תהא חיה קופלת ונכנסת כשדה דאי עביד חריץ ואל עביד
בן חריץ חריץ דחרץ רוח נכנסת בחובו (טז) וקופלת למעל' על שפה השני ואי עביד בן חריץ ואל עביד חריץ חריץ

נוערמער וואס ער האט גיזאנט סיי מער און סיי
נויניגער, בלייבט דער דין אויב עס פעלט צו די
קאס דארף שמעון אפ רעקענען פון די געלט פאר
די שטיקל ערד, און אויב עס איז מער וויא די
קאס, דארף שמעון אנועק געבין די שטיקל ערד.
אדער בצאהלין פאר איהר דברי בן ננס אזוי וואנט בן
ננס, אז דער אנדערער לשון איז מבטל דעם
גערשמן בסמני ויבציע אויב ראובן וואנט צו שמעון
איך פארקויף דיר אבית כור ערד, און די צוויינים
און די גרענעצין פון די פעלד זענען ארום דעם
בית כור, איז דין אויב עס פעלט פון דם בית כור
אנועקסטיל, אדער עס פעלט פחות משתות נאך
נויניגער וויא אנועקסטיל הייט איז פאר פאלין, פון
דעסטנועגין מוז שמעון בצאהלין די גאנצע געלט,
אדער אז עס פעלט פון מער וויא אנועקסטיל עד
שתת ביו אנועקסטיל ומען מיינט עס פעלט
מער וויא אנועקסטיל פון דעם בית כור: ויבציע ואל
שמעון אפ רעקענען פון דעם געלט פאר די ערד
וואס פעלט: ד האיש לחברו חצי שדה אני מוכר לך
ראובן האט גיזאנט צו שמעון איך פארקויף דיר
אהאלבע פעלד פאר פופציג גילדן, און די פעלד
איז נוערט הונדערט גילדן, און די לייג פון די
פעלד איז הונדערט איילין, דרייסיג איילין איז דא
נעטע ערד וואס זענען נוערט פופציג גילדן, און
ויבציע איילין איז דא שטעקענע ערד וואס זענען
איהר נוערט פופציג גילדן וויא אזוי ואלן וויא
שיילין די פעלד וואנט די משנה משנה בניה די

[7] י"ם. רמנו באגוד כל וכמה הוא חריץ [7] ששה מפרחים. וכן חריץ דקטין קיימא אספתא וקפלא סהם. ר"ם:

וְכַפֵּת הָיָה חֵרִץ וְיָיָא בְּרִיּוֹם זָאָל וְיִין דִּי בְּרִיּוֹשֶׁע רִנֵּעַ רִנֵּעַ זָאָל וְיִין בְּרִיּוֹם שְׁלֵשָׁה דְּרִיּוֹא מְקָחִים, אִנּוּ סָפִין שְׁלֵשָׁה מְסָחִים זַעֲקָם מְסָחִים וְיָבִי חֵרִץ אִנּוּ דִּיא שְׁמָאֲלֵעַ אִיין רִנֵּעַ צוּ דִּי אֲנֶדְרַעֶע זָאָל וְיִין וְיִוּיִים אֲמָפֶה :

רִיזָב"ם

לזקוק נוסף כחוש. יד הלוך על התחנה לפיך נזק
החור לזקוק המקום הגרוע שזאתו שדה דלילת
דמי חצי שדה אמר לו לפיך טעם מן הכחש ויתר מן הכח
כדי דמי חצי שדה: והאזן בשמיען בל. ומשעיר ד שנים
שדה לטול זה כשום שטעל זה מן היפה ומן הכחש :
שארלה בפנייה. תמריס ככלל ולא היית עוסק בחור
ומקדוה היה: אבאי משמיען בניהם. כלל א כדכיר
דמי שדה ממש קאמר להם משמיען ומהם ויכול

אָסר רבי חייא בר אבא אָסר רבי יוחנן רבי חייא בר אבא
הָט גִּיזאַנְט פֿון רבי יוחנן'ס וועגן לזקק גיטל
כּוּט שׂטב דער ווױס הָט געקויפֿט נעמט די קאָנצערע
עָרד ווױס איז דא אַין פֿעלד נאָו איינער הָט גִיזאַנְט
צו ווין סִכָּר איה פאַרקויף דיר אַהאַלפֿע פֿעלד פֿון
מִיין פֿעלד, אונער הָט גִיט גִיזאַנְט וועלכע האָפֿע
פֿעלד, אונ איז די פֿעלד איז דא מאַנערע עָרד אונ
פֿעטע עָרד, דער וואס האָט געקויפֿט נעמט דיא
מאַנערע עָרד, דרייט די גאַנצע פֿעלד איז ווערט
הונדערט רובל, אונ דיא פֿעלד האָלט הונדערט
איינין, אונ דרייסיג איילין וועט עטע עָרד, ווױס איז
נענין ווערט פּופּציג רובל, אונ וועציג איילין איז
מאַנערע עָרד וואס איז אויף ווערט פּופּציג רובל,
דער ווױס הָט געקויפֿט נעמט פּרייַע פּופּציג רובל
די וועציג איילין מאַנערע, אונ די דרייסיג איילין
פֿעטע פאַר פּופּציג רובל פֿלייבט ביא דעם
פאַרקויפֿער, ווארום מיר זאָגן ער הָט אים גאַר
פאַרקויפֿט עָרד פּר פּופּציג רובל, די העלפֿט פֿון
וויפֿיל די פֿעלד איז ווערט, דיא פֿעלד איז ווערט
הונדערט רובל האָט פאַר פּופּציג רובל, אונ אים
פּופּציג, אָבער די העלפֿט פֿלאַך הָט ער אים גִיט
פאַר קויפֿט, דריבער דאָרף דער פאַרקויפֿער געבן
צום קויפֿער פאַר פּופּציג רובל עָרד, גִיט ער אים
וועציג איילין מאַנערע עָרד וואס זענען ווערט
פּופּציג רובל אָסר ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן האָט
רבי חייא גַר אבא זיגאַנט צוא רבי יוחנן וואָ אונ
פֿאַנגן צו גיט מיר האָבן דאָ גילערניט אין דער
מִשְׁנָה מִשְׁמַטִּין בְּרִיתָן, קען שאַצט ווי פיל עס איז
דא פֿעקט אונ ווי פיל עס איז דא מאַנערע אונ די
פֿעטע מיט די מאַנערע אַלן ווױס מילן צווישן זיך דר
פאַרקויפֿער זאָל געמען העלפֿט פֿעטע אונ העלפֿט
מאַנערע, אונ דער קויפֿער זאָל געמען העלפֿט
פֿעטע אונ העלפֿט מאַנערע אָסר ליה הָט רבי יוחנן גִיזאַנְט

נמרא ב"= דף קז ע"ב

הלכה ה' כלה כלי כחילון וכלל דמלכות דבריאה במ

אמר ר' חייא בר אבא אר"י לוקח נומר כחוש שבו
 א"ל ר' חייא בר אבא לר"י והא אנן משמנין
 ביניהן תנן א"ל אדאכלת כפנייתא בבבל תרגמינן
 מספא דקדמי סיפא דחצית בדרום אנן מוכר דך
 משמנין ביניהן ונובל חציה בדרום ואכא משמנין
 כינין וְהָא חציה בדרום א"ל אלא דלמי חאנמי
 דמי? מקבל עליו מסום גדר וכו' תנא חזנא

צו רבי חייא אדאבלט בפנייתא בבבל תרגמנה מספא ווען
דוא האקט נאך געניסן שייטלען אין כרך האב
איר שוין געזאגט דעם פשט פון די משנה פון דעם
אנגערין דין וואס שטייט אין די משנה דקניא ספא
חצה בדרום אפי' נאך ווארום דא משנה לערניג
דעם אנגערין דין אז איינער זאגט צו ווין חבר
אהאלבע פעלד אין דרום ווייט פארקויף איה דיר
משמין ביניח ונפיל חצה בדרום שאצט מען צווישען
ווי אונזער נעמט העלפט אין דרום ווייט נאכא משמין
ביניח פאר וואס דארף מען שאצין צווישן ווי וואס
חצה בדרום אפי' נאך דאס האט איהם געזאגט איה
פארקויף דיר אהאלבע פעלד אין דרום ווייט, נאל
ער איהם געבן די האלבע פעלד פון דרום ווייט,
ווי זיא איז, אקאנעקע אנדער אפגעטע אלז לוי
נאר מיר לערנען וואס ער האט געזאגט איה פאר
קויף דיר אהאלבע פעלד אין דרום האט ער גיט
געמיינט ער נאל איהם געבן די האלבע פעלד פון
דרום, נאר ער האט געמיינט וויא פיל די האלבע
פעלד פון דרום ווייט איז ווערט פאר אזויא פיל
געלט נאר ער איהם געבן פעלד, וועלכע ערדער
וועט וועלן אפילו קאנעקע נאר עס נאל ווערט
ווי אזוי פיל ווי פיל די האלבע פעלד אין דרום
ווייט איז ווערט היינט לויט די דעם ערשטן
דין מיינט מען אויף אויף געלט, מען שאצט אפ
ווי פיל דאס פעלד איז ווערט, למשל הונדערט
רובל, נאל ער איהם געבן פעלד פאר פופציג
רובל, וויא קאנעקע ערד וואס איז אויף די מאס
מער דאס אהאלבע פעלד, און דער משנה שטייט
מכל עליו קום הנה דער ווייט האט עקויפט דא
האלבע פעלד מוז געבן אשמשקיל פלאץ צו
שטעלן אויף איהם אונזאמט אפ צו טיילן דאס
פעלד דרייסיג רובל און מען נאל מאכט געבן וואס
ארייטן רובל און אשמשלערין רובל, אין

הלוקח חליה בדרוס הן כחוש הן שמן חלל ש"מ דהאי משמחין דקתני לרמי כדפרישנא כל' מה ששזה חלי שדה מכרתו לו ומיאו רישא שמין כל השדה ואם שזה ק' דינר נותן מוכר ללוקח מה ששזה ל' דינר במקום הכחוש בשל' וסיפא דמתני' דאמר לוחיא שגדר' אין שמין כל השדה חלל חליה שגדר' הן כחוש והן יפה ומה ששזה חליה שגדר' נותן המוכר ללוקח בחיזה רוח שירה. דהיינו ככחוש דיד הלוקח תמיד ולא חליה שגדר' ממש: אידי דררוו. ו' ספחים נכנסת לחוץ: קיימא אשפתו. החלוצה:

מבחוץ וכן חריץ מבפנים וזה וזה אחורי הנגר כרי שלא תהא חיה קופצת. וליעביד חריץ ולא ליעביד בן חריץ. איירי דררוו קיימא בגוויה וקפצה. וליעביד בן חריץ ולא לעביד חריץ. איירי דקמין קיימא אשפתיה וקפצה. וכמה בין חריץ לבין בן חריץ מפה:

וואם מאכט קען אשקאלען אויף, ענפערט דיא נקרא אייז דרווה מייא בנחיה קפצה נוייל דער נקראבין איז. ברייט נועט די חיה ויה אריין שטעלין אין דעם נקראבין אונ נועט אריבער שפרינגען אויף די אנדערע נייט, פרענט די נקרא וליעביד בן חריץ ולא לעביד חריץ נאר קען מאכט דעם אשקאלען נקראבין אונ דעם ברייטן נקראבין ואל קען נים מאכט, ענפערט די נקרא אייז דקמין קיימא אשפתיה וקפצה נוייל דער נקראבין איז שקאל נועט דיא חיה ויה שטעלין בייא דעם גרעע אונ נועט אריבער שפרינגען ויפא ביז חריץ גיין בן חריץ ווי נויט ואל ניין דער חריץ פון גן חריץ, איין ספח.

נקראבין נאל ויין ברייט נעקס ספחים דער אנדער נקראבין ואל ויין ברייט דרייט ספחים פאנא מיר האבין גילערניט חייז פחיו דעם ברייטן נקראבין מאכט ער אויסווייניג פריער וכן חייז פפנים דעם שטאלין נקראבין מאכט ער איינזייניג נאך דעם ברייטן חיה ויה אחרי ימיר די בייזע נקראבנים נאלין ויין אינטער דעם פאקאן ואל דעם קויפערס וייטן דרי שלא תהא חיה קופצת אחיה נאלי נים קענען אריין שפרינגען פון דעם קויפערס נייט אין דעם פאר קויפערס נייט, פרענט די נקרא וליעביד חריץ ולא לעביד בן חריץ ואל קען מאכט דעם ברייטן נקראבין אריין אונ דעם שטאלין נקראבין ואל קען נים מאכט, צו

זוהר תזריע דף מט, ע"ב ש"ס דלילוח יוד הא ווא הא

א"ר יוחנן הכי חנין. נגט דרעת. נגט הוא דיהא תקיפא דשריא בעלמא, דרעת סגירו כמה דלתת. סגירו דנחורא עלאה. סגירו דטיוב עלאה דלא נחית לעלמא. כי תהיה באדם. באדם סתם. וכוונא אל הכהן. דא כהן דלתתא דהוא אחתקן למפתח ההוא סגירו ולחלקא בזוניה דישתכחו על ידיו ברכאן ליעלא ונתתא. וימסכר ויסתלק ההוא נגט וישרי נהירו דרמתי על כלא. ובג' והוכא אל הכהן. א"ר אבא חמינא לאינו בני עלמא דלא משגחין ולא ידעין דקורא דמאריהן. כתוב דהו בישראל (ויקרא כ) אשר הבדלתי אחכם מן העמים להיות לי. וכתוב (שם) והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. אי אינון מתרחקן אן הוא קדושה דילהון הא רעותא דילהון אתרחקת מניה. וקרא חכריו ואמר (תהלים לב) אל תהיו כגוים כפחד אין הכין. כמה אתפרשן בני נשא מסוס ופרד בקדושה דארגמיהו לאשתכחא שלימן ורשומין מללא וע"ד זונגא דבני נשא הוא בזמנין ידעין לכוונא רעותא לאתדבקא ביה קב"ה. ויהא חשירו כפגרות לילא קב"ה עאל בגמרא דעין לאשתכענא סב דיקייה וכו' משבחת ליה לקב"ה והיא עשתא דרעותא לאתדבקא ביה. וחבריה דמשתדלי באורייתא משתתפי בה ככ' לשבחה למלכא קדישא ואתעסקן באורייתא שאר בני נשא כדין עידן רעותא לאתקדשא בקדושה דקב"ה ולכוונא רעותא לאתדבקא ביה ואינון חכרייה דמשתדלי באורייתא זונגא דילהון בשעתא דזונגא אחרא אשתכח והאי משבת לענין רעותא לאתדבקא ביה קב"ה. ויהא עידן רעותא דמתבצק בלהו עלאי ותתאי. אי בני נשא אתרחקו מניה ועבדן כבערי. אן הוא קדושה דלהון לאשתכחא קדישין. אן אינון נפשאן קדישין דמשכן מעילא. ושלמה מלכא זונא ואמר (משלי יט) גם בלא דעת נפש לא טוב. גם בלא דעת מאן הוא דעת דא קב"ה. נפש לא טוב דא הוא נפש דלויטן משכין שבוכדיהו. לא טוב דהא מסטרא אחרא אתמשכאן עליהו נפשא דלאו הרע אתמשך עליה נפשא דלאו איהו טוב. וה"ד גם בלא דעת נפש לא טוב. ואן ברגליס חוטא. מאן דלויח אן ודחי שפתא בלא רעותא קדישא. חוטא. חוטא ודאי ככלא. וע"ד שריין מכתשין בישין ככני נשא ואסירדו בנאטייהו בחליפותא דילהון לאחורא דהא קב"ה מאים ביה ואלו דפתיה ביהו עד דלויטן זכאן ומכשראן שובדיהו כמלקדמין ומתבצקן:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ד
(א) כל הקרבנות אין מקריבין אותן אלא ביום שנאמר ביום צוה את בני ישראל להקריב את קרבניהם ביום ולא בלילה לפיכך אין שוחטין ובחים אלא ביום
(א) כל הקרבנות אין מקריבין אותן אלא ביום אצל הקרבנות
אין קען נאר מקריב בייא מאג שנאמר ויארעם שמיים אין פסוק ביום צוה את בני ישראל להקריב את קרבניהם נאמ' דא נקראבין צו דיא יודין ויאי נאלין מקריב ויין וייערע קרבנות ביי מאג ביום ולא בלילה

מספר שערי תשובה לר"י דף ג' ע"א
עיקר המסנה הוא סמךטע' יין לבו כי רע ומר עוזה את ה' ויסם אל לבו כי ים עונם והקם ושלם על סנין כענין שאל' ב'י

עיקר התשובה הוא תהי' דער עיקר תשובה איז די תרטה. ער נאל תרטה האבין אויף דעם ווס ער האט געזיג'נ'ג'ם גיין לבו כי רע ומר עוזה את ה' ניין הארץ ואל פארשמיין אז עס איז שולעכט אונ ביטער וואס ער האט פארלאזן נאם וישם אל לבו

ואין זורקין דמים אלא ביום השחיטה שנא' ביום הקריבו את זבחו ביום הזבחה תהיה ההקדבה וכו'ן ששקעה החמה בפסל היום: (ב) כל שקר ו' מתירין ביום מעלין אותו על המזבח כל הלילה, כיצד ובחיים שנוקד דמם ביום מקשרין אימוריהם בלילה עד שיעלה עמוד השחר, וכדי להרחיק מן הפשיעה אמרו חכמים שאין מקשרין האימורין ואיבר התולה אלא עד הצות לילה: (ג) אף ע"פ שמוהר להקשר אימורין ואיברים בלילה אין מאחרין מצוה בשעתה שהרי הקשר אימורים ואיברים אף ע"פ ששורין בלילה דוחין את השבת בזמן: ואין מאחרין אותו למוצאי שבת:

ב"י מאן אָבער גיט ביי נאכט לשיקן אין שושים וזכרים אלא ביום דריבער שעקמ מען קרָבנות נאר בייא מאן נאין זינען דאס אלא ביום השחיטה מען טאר גיט שפריטצען דיא פלוס פון קרָבן נאר אין דעם זעלבניגען מאן וואס מען האט איהם גישאקטן שטאנדיג ווארעם עס שטייט אין פסוק ביום הקריבו את זבחו ביום הזבחה תהיה ההקדבה אין דעם מאן ווס מען נועם איהם שעקמין נאר מען אים מקריב זיין זיין ששקעה חמשה נפסל תדן נויא דיא זון איז נאר אונטער געגאנגען איז די פלוס פסול גינארין: (ב) כל שקריא שטיין ביום מעלין אותו על המזבח כל הלילה אז מען האט מקריב גינען ביי מאן די זאכין וואס זענען מהיר דעם קרָבן, מען מען דעם קרָבן ארויף לייגן אויף דעם מזבח גאנצע נאכט ביז זיי אויף זינען שווער דעם ביום די קרָבנות וואס מען האט געשפריצט זייער ברום ביי מאן אויף דעם מזבח מקשרין אימוריהם בלילה עד שיעלה עמוד השחר מען מען מקריב זיין זייער חלב ביי נאכט ביז דער מארגיג' שטערין נועם אויף גיין יגד' להרחיק מן הפשיעה צו דערטוישערין דיא ברהים פון אהרן נוי זאלין גיט זאגן עס איז נאך מקריב זיין וועלן מיר דער טייל מאן וואס אנדערש אדער מיר וועלן דער טייל אביסול שלאפין שפעטער וועלן מיר מקריב זיין, דערטוייל וועלן זיי שלאפן ביז טאג און דער קרָבן נועם פסול ווערין, דריבער אפרי חכמים האבין די חכמים גיזאנט שאין מקשרין האימורין ואיבר תולה אלא עד הצות לילה מען זאל נאר מקריב זיין די חלב און די שטיקער פלייש פון דיא עולה ביז האלבע נאכט, גיט שפעטער, וועלן שוין דיא פלהים זיך היילן מקריב צו זיין: (א) ואל ע"פ ש' שטאנדיג להקשר אימורין ואיבר תולה בלילה אפילו דער דין איז מען מען מקריב זיין דיא חלב און אויך דיא שטיקער פלייש פון אעולה ביי נאכט, דאס איז נאר אז מען האט גיט גקענט מקריב זיין ביי מאן, אָבער זיין מאחרין איהם לזרע מען זאל אום משקע איבער לאזן

זי נקס ושלם ונא' גורו לכו מפני חרב כי חמה עוגלי חרב ויתחמם של מפניו הרפים ויאמר בלכבו מה עשיתי ח' לא ה' פחד חלתי' לגד מיני ולא יגורתי מוכוחם על עון ופן הספמים סכמים כי רבים מלאכים לרשע לא חמלתי על גופי ולא חסד מיני עליו שטחמו מפני כהאם כנע ח' ונמסלתי לאים שיגזלו ויחטמו ויאכל יבשתי ויזעם כי אחרי כלה ואחרי שמה יגרם שטוס כמלן שניו דענין שנאמר חרב לאש להם שחר ואחר ינאל פיוס חלן ודעם צוואה כי יסייע על נפש סיקרה לכזיב ונסעלה כנולני ילדי עם סועלים

אוחן לדעת אלא משתדלין להקשר הכל ביום דחביבה ששורין בלילה דוחין את השבת בזמן

ב"י יש ענין ונקס ושלם על השן ער זאל טאדן די נאך אין זיין הארצין אדעם איז דא אשקראף און אנקמה און אבעצאהלונג אויף דיא זינד וואס אקענטש מדהם גענו שטאנדיג נוי עס שטייט אין פסוק גאט המ געזאנט לי נקס ושלם צו מיר איז נקמה און בצאהלונג נצו דעם וואס זינד גיט ונאמר נאך זאנט דער פסוק נרו לכם פניי חרב איהר זאלט מואר האבין פר דעם שווער כי חמה עוגלי חרב ויתחמם נארום דער פנעם וואס גאט איז אויף די זינד, דאס בריינגט אויף אייך דעם שווער ויתחמם על מעשי הרעים ער זאל חרמה האבין אויף זיינע שלעכטע מעשים ויאמר בלכבו מה עשיתי ער זאל זאגן אין זיין הארצין ווס האב איך גיטאדן איד לא ה' חסד פחד אלהים לגד עני נוי אויף איז גיט גינען די שערק פון גאט געגן מיניע אויגין זאל טידיק מתקדחת על עון און איך האב גיט מואר געזאנט פאר די שטראף וואס קומט אויף די זינד זיין השמים תרעים און גיט פר די שלעכטע משפטים וואס קומט אויף די זינד כי רבים מכאבים לרשע פיל שטאנדיג איז אונגערייט פאר דעם רשע לא חמלתי על נפיו איך האב גיט חרמות געזאנט אויף מיין גוף זאל חסד עניי עליו משחתו און מיין אויב האט גיט חרמות געזאנט פון צו פארדארבן מיין גוף מפני הנחם דעם אחר וועגן איין רגע פארגעניגען ויתשלח לאש שניגול ויתחמו ויאכל וישבע איך בין גלייך גינען צו דעם מענטש וואס זולת און רויבט און עקט און ווערט זאם ויזע כי אחרי אכלתי ואחרי שתיתי יגרם השלם חפץ שני און ער ווייס אז באלד נאך דעם עסן און נאך דעם טריגען נועם דער שופט צו פרעבן זיינע ציין מיט שטייגער גענו שטאנדיג וואס עס שטייט אין פסוק ערב לאש להם שחר דעם מענטש איז זיין דאס פאלשע ברום ואחר ינאל פיוס חלן נאך דעם נועם זיין מויל פול ווערין מיט שטייגער נהיה מואר נאך שלעכטער האב איך גיטאדן כי הייתי על הנפש מקריב אכזרי איך בין גינארין אקערדער אויף

אויף ביי נאכט מקריב צו זיין טאר מען גיט אלא משתדלין להקשר הכל ביום גאר מען ראורף ועהן מיט אלע מעגליכקייט מען זאל אלץ מקריב זיין בייטאג דחביבה פסוקה בשעתה די מצוה ווס נועמט געמאדן אין דער צייט איז נוי ביי נאש לוב שטיי הקשר אימורין ואיברים אף עליהם שששים בלילה ווארעם מקריב זיין די חלב און די שטיקער פלייש פון אעולה וואס מען האט איר מקריב גינען אום שבת אפילו מען מען זיי מקריב זיין ביי נאכט מוצאי שבת, פון דעםמארגיג' דוחין את השבת בזמן שששים זיין זיין שבת, און מען איז זיי מקריב אום שבת, מען זאל זיי מקריב זיין אין דער צייט וואס זיין מאחרין איהם למוצאי שבת און מען לאזט נוי גיט אויף שפעטער מען זאל זיי מקריב זיין מוצאי שבת: (ח) ואל ע"פ ש' שטאנדיג למצוא

סוּמֵלִים כָּלל קִינִיּוֹת אֶל דָּפֵס בְּעִין אֲדוּמִים . וְאִךְ חֲלָפְתִּי בַּעֲשׂוֹל מוֹלֵךְ מוֹלֵס עוֹמֵד לַפֶּד לַעֲשׂוֹל . אִךְ נִשְׁלַחְתִּי כִּדְמִי וְסִלְכִי
 הַהִי יִרְי כִּסּוֹס כִּסְרֵי אֵין סִי . וְסִמְיִי מִדְּרָךְ הַשָּׁכֵל . וְהִנֵּה הַכּוֹדֵל נִסַּח בְּאֵפִי נִשְׁמַח חַיִּים חֲכָמִים לֵב וְסוֹכֶת שָׁכֵל לִהְיוֹת וּלִיכָל
 מַלְכִּי וּמַשְׁכּוֹל עֲנֹף . וְכֵן מוֹלֵדוֹתֵי כֹאשֶׁר הַמְּכִילֵם עַל שֹׁכֵר בְּעִין חַיִּים שְׁמִירִים מִדְּרָכֵי מַלְאָכִי קִירֵם כְּעִינֵי נִכְדָּס וְחִסְרֵם אֶשֶׁר בְּעִבּוֹר
 זֶהָ כִּדְלֹחֵי יוֹרֵי בִי סֶךְ מִזֶּה לֵּב חַיִּים כְּעִינֵי שֹׁמֵר אֶדָּס חוֹטֵם מִדְּרָךְ שֹׁמֵר כִּסְלֵם רִפְאִים יִיחָ וְיִדּוּר לִי כִּמְסַפְסֵי הַכִּסֵּס לֵב
 עֲשִׂיתִי כֵּן שִׁלְחִי מַנְהֵג כִּי יִדַּע שׁוֹר קוֹכֵסוֹ וְחִסְרוֹ לִכּוֹס בְּעִין וְאֵם לֹא יִדְעָתִי וְלֹא הַסְכִּינִתִּי וְסִלְחִתִּי נִפְשִׁי לַחֲפָסִי מַלְכוּסִם
 סַמְמִי לִטִּי וְנִשְׁמִי מוֹסִי וְנִלְכִּי וְחִמְמִי וְעַל דֶּל בּוֹסֻסִּי וְלֹא זִכְרִי יוֹם הַמּוֹת אֶשֶׁר לֹא יִסְאִיר לִפְנֵי כְּשִׁמְתִּי בְּחַיִּים אֶם לֹא נִוִּיתִי אֲדַעֲמִי .
 וְסִמְיִי סוֹס אֶשֶׁר בִּיכָרְתִּי הוּא אֶשֶׁר דְּבַר יִרְמִיָּה ע"ה אֵין אִיִּם נֶחֱם עַל כְּרַחֲוֹ לִנְחֵם עִם עֲשִׂיתִי :

חַיִּים וְנָאם מוֹיֵן מִיר דָּאם לַעֲבִין עֲנֵינוּ שְׁנֵאִנִּי וְיֵאָמֵר וְיֵאָמֵר
 שְׁמִיִּים אֵין פֶּסוּק אֶדָּס הַגִּיָּה מִדְּרָךְ הַשָּׁכֵל בְּקֵהל רִפְאִים יִיחָ
 דָּעַר קַעֲנִשׁ וְנָאם בְּלֹא-דָרְגַּעֲתִי אֲנוּעַק פֹּון דָּעַם
 קְלִינֵנוּ וְעֵנֵנּוּ וְעוֹמֵם עַר רִוְהֵעֵן אֵין דָּעַם פֶּאֶר-אֲמִלּוֹנֵנּוּ
 פֹּון דִּי מִתִּים וְעוֹד בִּי כִּמְסַפְסֵי חֲבִיבִתִּי לֹא עֲשִׂיתִי אֵיךְ הָאֵב
 אֶפְיִלֵּי נִיט גִּימָאָהֵן וְיֵוִי דָּעַר פִּירִינֵג פֹּון אֶבְהֵהָ
 אֵין אֶבֶל שְׁלֹחִי סִפְתֵּי אֵיךְ בִּין נָאָה גִידֵרֵרֵנֵר פֹּון
 אֵיחֵר בִּי יִדַּע שׁוֹר קִינִי וְחִסְרוֹ אֶבֶס בְּעִין וְנָאָרֹם דָּעַר
 אֶקָּם נְיִיטִס דָּעַם בְּעַל הַכִּבִּיר וְנָאם הָאֵם אֵיהֵם
 נַעֲקִיפִיט , אֹנֵן דָּעַר אֵיזוֹל וְיִיטִס אֵין אֵין דָּעַר־קַעֲנֵעַ
 הָאֵם אֶבְעַל הַכִּבִּירִי לֹא יִדְעָתִי וְלֹא הַסְכִּינִתִּי אֹנֵן אֵיךְ
 הָאֵב נִיט נַעֲוֹאֲקִס אֹנֵן הָאֵב נִיט פֶּאֶר-שְׁמֵאֲנֵעֵן
 וְשִׁלְחִי נִפְשִׁי לַחֲפָסִי מִיִּזְכָּרִי אֵיךְ הָאֵב אֲנוּעַק נַעֲשִׂיטִי
 מִיִּין נִשְׁמָה פֶּרִי פֹּון אֵיחֵר הָעֵרֶר סַמְמִי צוֹפִי וְנִשְׁמִי
 סִפִּי אֵיךְ הָאֵב פֶּאֶר-וֹאֲקִס דִּי וְיִסְקִיט פֹּון דִּי וְעוֹלֵם
 אֹנֵן הָאֵב פֶּרֶנְעִסִין מִיִּין כּוֹף-גּוֹלָמִי וְחִסְפִּי אֵיךְ הָאֵב
 גַּעֲנִילֵת אֹנֵן נַעֲרִיבִס וְעַל דֶּל בּוֹסֻסִּי אֲנוּעַק דָּעַם אֶרֶס
 מָאָן הָאֵב אֵיךְ גִּימָרֵעִמִּין וְלֹא זִכְרִי יוֹם הַמּוֹת אֹנֵן אֵיךְ
 הָאֵב נִיט גִּידִינֵקֵם דָּעַם סָאָן פֹּון מִיִּין שְׁמֵאֲנֵרִין אֵיִשֶׁר
 לֹא יִשְׁאִיר לִפְנֵי נִשְׁמִי וְנָאם עַר וְעוֹמֵם נִיט אֵיבֶר־קְלִינֵנוּ
 פֶּאֶר מִיִּין נִשְׁמָה בְּחַיִּים אֵם נִוִּיתִי וְאֲדַמִּי נָאָר מִיִּין גּוֹף
 אֹנֵן מִיִּין עֵרֶר וְהַעֲנִינֵהוּ אֵשֶׁר בִּצְרֵת חַיִּים אֵשֶׁר דְּבַר יִסְמִי
 עֲלִי הַשָּׁלֵם דִּי אֶלֶף חֵיד וְנָאם מִיר הָאֵבִין דָּא גִירֵעַם ,
 דָּאם הָאֵם גִּירֵעַם דָּעַר נְכִיָּא יִרְמִיָּה אֵין אֵיִשׁ נֶחֱם עַל
 רִצְחוֹ לִנְחֵם כִּי נִשְׁמִי עִם אֵין נִיטֵא אֲמַעֲנִשׁ וְנָאם
 וְאֵל הַמּוֹת הָאֵבִין אֲנוּעַקֵם עַר וְאֵל אֲנִינֵן
 וְנָאם הָאֵב אֵיךְ גִּימָאָהֵן :

מִיִּין שְׁמִיֵּעֵרֶע נִשְׁמָה וְנִסְמָה בְּחַיִּים יִצִּי אֹנֵן וְיֵאָמֵר
 קִמָּא גִינִוִּארִין מִיט דִּי פֶּאֶר-מִיִּאֲוִסִּנֵּג פֹּון מִיִּין יִצִּר
 הָרַע מִת הוֹעִילֵה כָּלל קִינִיּוֹת וְנָאם הָאֵם וְיֵאָמֵר
 מִיט אֶלֶף אֲנוּעַק קִיפּוֹנֵג אֵם רָעָה בְּעִין אֲדוּמִי אֹנֵן וְיֵאָמֵר
 אֵין שְׁלֵעֲכֵם גִּינִוִּארִין אֵין דִּי אֲנוּעַק פֹּון אֵיחֵר הָעֵרֶר
 וְפֹּון נָאָם וְאֵיךְ חֲלָפְתִּי בַּעֲשׂוֹל עוֹבֵר עוֹלֵם עוֹדֵר לָעַד וְיֵאָמֵר
 אֲנוּי הָאֵב אֵיךְ פֶּאֶר-מִיִּאֲוִסִּנֵּג אֲנוּי אֲנוּעַלֵם וְנָאם אֵין
 אֲמִיִּיגִינִקִּיט אֲנוּי אֲנוּעַלֵם וְנָאם וְעוֹמֵם אֲנוּעַק גִּינֵן
 אֵיךְ נִשְׁמִיִּי בְּחִסְרוֹת נִסְמִי וְיֵאָמֵר אֲנוּי אֵין אֵיךְ גַּעֲנִילֵנֵעֵן
 גִּינִוִּארִין צוֹ אֶבְהֵהָ וְחֲלָפְתִּי אֲחִירִי יִצִּי כִּסּוֹס כִּסְרֵי אֵין
 קִינִי אֵיךְ בִּין גַּעֲנִינֵנוּ נָאָה מִיִּין יִצִּר הָרַע וְיֵאָמֵר
 אֶפְעֵר אֹנֵן וְיֵאָמֵר אֲנוּיִל אֵן פֶּאֶר-שְׁמֵאֲנֵה וְנִשְׁמִי
 מִדְּרָךְ הַשָּׁכֵל אֹנֵן הָאֵב אֲנוּעַק גִּיבֶל־אֲדָנֵעֵם פֹּון קִלְיוֹן
 וְעוֹנֵן וְחֵת הַבּוֹרָה גִּיבֶל אֲנִי נִשְׁמִי חַיִּים דָּעַר בִּשְׁעַפֵּר
 הָאֵם אֲרִיִן גִּיבֶל־אֲנוּי אֵין מִיר אֶלֶף־עֲבָדִיעֵנִי נִשְׁמָה
 חֲכָמִים יֵב אֹנֵן הָאֵם מִיר גִּיבֵעֵבִין אֶקְלֹנֵעֵ הָאֵין וְסוֹכֶת
 שָׁכֵל מִיט אֲנוּעַק פֶּאֶר-שְׁמֵאֲנֵה לִהְיוֹת וְיִרְחֵם מִיִּין אֵיךְ
 וְאֵל אֵיהֵם דָּעַר־קַעֲנֵעֵן אֹנֵן מוֹרָא הָאֵבִין פֶּאֶר אֵיהֵם
 וְיִשְׁכַּל בְּחַיִּים וְלִיכָרְתִּי אֹנֵן דִּי נִשְׁמָה וְאֵל גִּינִוִּעִלְמִינֵן
 אֲנוּי דָּעַם גּוֹף אֹנֵן אֲנוּי אֶלֶף וְאֲכִין וְנָאם דָּעַר גּוֹף
 וְעוֹמֵם גִּיבֶל־אֲנוּי אֲנוּי אֶלֶף חַיִּים עַל שֹׁכֵר בְּעִין חַיִּים שְׁמִיִּים
 מִדְּרָסִים אֲנוּי וְיֵאָמֵר הָאֵם הָאֵם גַּעֲמֵאֲכֵם גִּינִוִּעִלְמִינֵן
 דִּי נִשְׁמָה אֲנוּי אֶלֶף לַעֲבָדִיעֵנִי וְאֲכִין וְנָאם בִּינִי
 נִיט מִיִּין אֶקְרֵה גִּינִינִי : בְּכִדָּה וְיֵאָמֵר דִּי נִשְׁמָה אֵין מִיִּין
 אֵין וְיֵאָמֵר אֲנוּי וְיֵאָמֵר אֵין גַּעֲהֵר־עֲרֵעֵם וְאֲחִירִי אֵשֶׁר
 בְּעִבּוֹר וְאֵת נִכְרָאֵי אֹנֵן נִכְרָעֵם אֹנֵן אֵיךְ בִּין יֵאָמֵר
 קִשְׁאֲפִין גִּינִוִּארִין וְעוֹנֵנִי דָּעַם בִּי הַפֶּד מִיִּין אֹנֵן
 אֵיךְ בִּין גִּינִוִּארִין פֶּאֶר־קַעֲנֵעֵם פֹּון דָּעַם אֶלֶף לִי :

אונקלס

תוריע יום ה תורה

לחמישיך מת' ד'א יהוה נפש י' יה יהו יהוה רוח יוד הא ואו הא נשמה ירה'ה הית יחידה ה דמילי דה אל שם ב'ץ
 שבעשיה בניקור חולם :

י' וְכִיּוֹם הַרְאֹת בּוֹ בְּשֵׁר חֵי יִמָּא : י' וְכִיּוֹם הַרְאֹת בּוֹ בְּשֵׁר חֵי יִמָּא :
 בְּשֵׁרֵא חֵיָא יְהִי מְסָאָב :

ת"א וְכִיּוֹם הַרְאֹת . מ"ק ז ח סנדרין לז נדס :

רש"י

(יד) וְכִיּוֹם הַרְאֹת בּוֹ בְּשֵׁר חֵי . אֵם לִמְהֵה בּוֹ מַחִיָּה הִרִי
 בְּנֵר פִּי' שְׁמַחֲמֵה סִי עוֹמָהָ (ת"כ) אֵלֵא הִרִי שְׁחִיָּה הִגְעַ
 דַּעַת זָקִינִים מִכְּעִלִי הַחוֹסְפוֹת

(יד) וְכִיּוֹם הַרְאֹת . פֶּרֶשׁ"י אֵם סַמְמִיִּים קִינִיּוֹתֵין שְׁמִיִּים גִּנֵּן
 וְלֹא מַחִיָּה מַעֲמִינִי . כִּכ"ד רִאשִׁי לִיבִירֵים עֲשׂוֹם דְּכִינִי לֵבֵל מִפְּקֵה
 שִׁמִּי סִכּוֹן וְחִסְרֵם קִרְא לִמְעִיר שְׁמֵה פֶּרֶת בְּכִס גִּנֵּן עַד מַחֲנֵק
 פִּירוּשׁ לַחֲוֶרֶת אֱלֹהִים

וְעוֹרִין אֵין דָּעַם סָאָן וְיֵאָמֵר וְיֵאָמֵר פֶּלִיִּישׁ וְיֵאָמֵר וְיֵאָמֵר
 וְיֵאָמֵר

וּלְבוּשָׁא: (ה) וְאִתְּרָא נֶעְמָן: שְׂרִי
סב מרמין בְּרִינָן וְאִתְּרָא
בִּיר וְאִתְּרָא מִרְמִין בְּרִינָן דְּכִסָּף
בְּתֵרִין פִּלְרִיסִין וְרִמָּין אֲצִמְלָן דְּלִבְוִשִׁין וַיְהִי בְּתֵרִין עוֹלִימוֹהִי וַיְסִיבוּ קַמְסוֹהִי:

מצורת דוד

כי חסון הים להרכות כמחנה להביא: ויפכו בו. נעמן ספליך
בנחמיו לקחם כרכים וכתמלה מילין נחמיו לכל ירכים נעמן שכל
עמדם עממו: וילך. נעמן קשר כרכים וכו' וכתמס נעמדי סהס
ישלח אלס:

ויפרץ בו. ויחזק בו: חריטום. מניי כנדים וסודרין:
אל שני נעריו. של נעמן: וישאו לפניו. לפני נחמיו:

כתובים משלי כד

לחמשך מיסוד ומלכות דל"א שין דלת יוד נפש שין שין דלת שין דלת יוד רוח יאהרונה נשמה דיסוד א אר
ארנ ארני נפש ארני רוח אלף דלת נון יוד נשמה דמלכות יי דה וי דה חיה יחידה דיסוד יתנה חיה יחידה
דמלכות אל שם ב"ן שבכעשה:

(א) לא תתחזק בבישאי ולא
המן בְּרִשְׁעִינָא: (ב) מוטל
דלא הוּא אֲחִירִיתָא קִבָּא
לְבִישִׁי וְשִׁרְהוֹן דְּרִשְׁעִי
נִדְעָה: (ג) דלל מן אלהא
בְּרִי וּמִן מִלְכָּא וְעַם שְׂמִי לֹא
תִתְחַלֵּם: (ד) מוטל דבשיליא אִתִּי תִבְרָהוֹן וְסוּפָא דשְׁנִידוֹן מן בַּע: (ה) אִתְּרָא דְלִינִי לְחִימִי אֲמִרָנָא לְמִסַּב
אֲפִי בְּרִינָא לֹא שְׂפִיר:

מצורת דוד

(6) אל תחזק. אל תחזק עם המצרים למענות כמעשים ואל
תקנא כהללם כרשעים: (ב) לא תהיה חמית. ר"ל לא
תהיה החמית כמו סרלשית כי סופס לאכדון ויחזק כי נשמת:
(ג) ירל וכו'. אספ בני מתחלה ירל אספ' וכו' אספ' אספ' אספ'
לעולם ירלס' קודעת. ועם שוים. עם המהללים אספ' כדכל
שמקדימין מלות המלך לדבר' פמסס אל מתחזק: (ד) יקוס
אידס. שזכר של המוכרים על מלות' וספוכרים על מלות' המלך
לס: מי יודע. מלו המוכר כשפר ממנו: (ה) גמ אלל למכנים. ר"ל עם כי נכלל סהדכרים המלל כל חסס ייין מרעסו
ולין ספוכר להזכירו מכל מקום למוכרים המלל גם למכנים וספ' ויסיפו לקח' להכין מלכות הדכרים: הכר פנים. ר"ל אספ' לעשות
משפט אספ' ונזמר להוללו וכו' סכס ככתי' ספך לזכור' סכל לס סוכ ידכר כי יס כדכר ח"ס לפני סוכלי:

רש"י
(6) אל תחזק. להיות כמותס: (ב) נרשעים ידעך.
יקפון: (ג) ירא את ה' בני ומלך. ירל חת' ה' וחת
המלך ב"ן: ועם שונים. המשנים דרכיהם: (ד) אידם.
סכרס: ופיר' שניהם. מע' ומעוכבדי:

אידס. שזכר של המוכרים על מלות' וספוכרים על מלות' המלך
לס: מי יודע. מלו המוכר כשפר ממנו: (ה) גמ אלל למכנים. ר"ל עם כי נכלל סהדכרים המלל כל חסס ייין מרעסו
ולין ספוכר להזכירו מכל מקום למוכרים המלל גם למכנים וספ' ויסיפו לקח' להכין מלכות הדכרים: הכר פנים. ר"ל אספ' לעשות
משפט אספ' ונזמר להוללו וכו' סכס ככתי' ספך לזכור' סכל לס סוכ ידכר כי יס כדכר ח"ס לפני סוכלי:

פירוש ע"מ
(א) אל תחזק בברעים דוא ואלקסם דיה גים מישען מיט
דיא שְׁלַעְקַעַקַע מַעֲנִמָּשִׁין אונ דוא ואלקסם גים
גין ווי יי אל תִּשְׁנָא בְּרִשְׁעִים אונ דוא ואלקסם דיה גים
מַקְנָא גִין אִין דְּעַר הַצִּלְחָה פון דיא רשעים: (ב) כי
לא תתחזק אחרית לרע דען צו די שְׁלַעְקַעַקַע מַעֲנִמָּשִׁין
וועט גים גִין אַנְטְוַער סוף: גר רשעים תִּדְעוּ אונ דיא
לִיקַט פון די רשעים וועט צו שְׁפָרוּנְגֶען ווערין:
(ג) דיא אִתְּרָא ח' בְּנִי וּמִלְכָּא הָאָב מִרְאָא מִיִּין ווהן פאר גִּאָט
אונ דיא פִּיר אֲמִרָנָא בְּשִׁרְ דָּם. גִּאָר דוא ואלקסם
זַעֲרָה דִּיאָר זַעֲרָה דִּיאָר גִּיט אַפּ שִׁידוֹן פון גִּאָט
פִּאָרְקִיט עַם שׁוּיִם אִל תִּתְעַבֵּד אונ מיט דיא מַעֲנִמָּשִׁין

ברמנורא

משנה מנחות פק יג

עיקר תוי"ט

[6] יביא אחד פסיוסל וכן כלי אלמלי דכוד דמלכות דילרס א אל אלה אלהים הרי עלי עשרון. פירשתי.
פסיוסל נמי פסיוסל
דמיטוס פסיוסל שמיס: הרי עלי עשרון יביא אחד [6]. עשרונים יביא
[3] פסיוסל וכו' אלמליך שנים. פירשתי [3] ואיני יודע מה פירשתי. ואיני יודע כמה אמרתי:

פק יג א הרי עלי עשרון אויב איינער וואנט איך געם
אויף מיר איך זאל בריינגען אַמְנָה
פון אַעשרון מעהל גיב איה זאל ער בריינגען איין
עשרון מעהל עשרונים אונ אויב ער וואנט איך געם

בפעילות גדולה דמיוט פנים שנים: והמעלה את
הקומץ בחוץ חייב. כרת והעלה היא ובהאי כלל
היה נמי המעלה קומץ בפנים והקשר מעלותה הוא הלכך
משיבה' קומץ ותו לא ולא קשיב להאי להמעלה קומץ

[illegible]

עפ"י: (ד) מקומו. הן נמי הכי כספ"ו דקלטים ופי' הכ"ס
 דכ"ס שמו. הלכאנא כחלסם ע"ה. הנעמה דכתיב. ויכריע ממנו וכו'
 וזכר וכו'. בנצולה. [א] ופי' דכפ"ו מ"נ פי' הכ"ס דכתיב קרין
 שכרם ויפלם על מקורם סינון דלכרסד ויטיון כסא דטורר בלכוס
 כסא. כ"ס לא יללל קרין לכרי' אלכרין על הנעמה דכרי' נעמה
 כ"ס כפ"ס לא ואיכא מ"ד
 דככ"ס כפ"ס נמי פליגי וסו'
 פולחא כנ"מ וכו'. וכו':
 [א] הקוין כו'. ל"ד הכ"ס
 ככורי דכרי' ככנא דכרי' ככורי
 כ"ס מ"ד אללל אלכרין מ"ס
 דכ"ס כ"ס דכרי' בכרי' לכוט
 כ"ס שריבי כ' קומליס מ"ד
 ופח"ס [א] כ' קליטס. חכ"ס
 יליף ל"ס: [א] זכר. וכו' נכד
 הכ"ס. כ"ס: [א] ונכס"ו
 דקלטים פי' הכ"ס מ"ס אפי'
 נצולה. כסא כמין מול קין
 וכו'. מדיכר ודלמא
 פרייז אר"ס לחלל דכ"ס מין
 דכרי' דכסא נג' [א] דכ"ס
 דכרי' דכרי' קרין כלי' וכו'
 שחנדינן שמן דין מיה ויטיוס ע"ה מנחם בלוג אף שמן
 בלוג. וכו'. סכך דין מיה ואוקי בלחכרס דכ"ס
 כפ"ס כ"ס כנכסין דוליל דין. כנ"מ ופח"ס [א] [א] כ"ס
 כ"ס ח"ן וכו' מן שטון כרי' (ה) לא ק' אללל כ' חמדי'
 כ"ס ח"ן לנכסין במוקס ד' חוספי דתל ק' כ"ס ח"ן
 שחמוכר ד' [א] כנכסין פח"ס ע"ה ופח"ס ח"ן: (ו) ג"כ
 פלסו ריכטא כפ"ס כפ"ס דכ"ס שחמא כ"ס ח"ן לחמלם כסכין
 דכקן כפ"ס מ"ו: (ז) שכן שטן שט"מ ח"ן חמלם כפ"ס

בגמרים לקרבות של חובת היום מכל שאר ימות השנה
 'וב' מוסף דהג (ה) ואילים שנים ושעור א' (ו) והגמרים האר

וְקָצָה אִיז אַפּיגוועריר אַנעקסמיל גילדין פּירשלי
וְאִיז יודע מה פירשתי אויב ער זאגט איה האב ארויס
גירעט וויא פיל נאָלד איה זאל בריינגען אין בית
המקדש, נאר איה ווייס נים וויא פיל איה האב
ארויס גירעט, איה האב פאר עקסין טאט מביא עד
שאמר לא לך נהבונתי זאל ער בריינגען אזוי פיל
נאָלד ביז ער זאל זאגן אזוי פיל האב איה ענווים
נים גיזאגט צו בריינגען: ה' חבי עלי יו או איינער
זאגט איה נעם אויף מיר איה זאל בריינגען וויין
צום מןם לא יסחות מלפני ששנה לנין זאל ער בריינגען
וויין נים ווייניגער וויא דריי לדיגן שפן אדער זאגט
איה נעם אויף מיר איה זאל בריינגען אייל צום
מןם לא יסחות מלפני זאל ער בריינגען אייל נים
ווייניגער וויא אלז, רבי זאגט ששנה לנין ער זאל
בריינגען אייל נים ווייניגער וויא דריי לדיגן פירשתי
וְאִיז יודע מה פירשתי אויב ער זאגט איה האב ארויס
גירעט ווי פיל וויין נאָדער ווי פיל אייל איה זאל
בריינגען, נאר איה ווייס נים וויא פיל איה האב
ארויס גירעט, איה האב פאר עקסין ביא נים הסודת
זאל ער בריינגען אזוי פיל וויין נאָדער אזוי פיל
אייל וויא מען בריינגט דעם מערסטין טאג אין
יאהר, דאס איז דער ערשטער טאג סופות אויב ער
גיפאלט אום שבת, דעם טאג דארף מען צו דא
מקבלות הונקערט פערציג לוג וויין, אונג הונקערט
פערציג לוג אייל: ה' חבי עלי וטא או איינער זאגט
איה נעם אויף מיר איה זאל בריינגען אטלע אנג

אײך נאל בריינגען בשמים לא יסחות מקומן ואל ער
בריינגען גיט ווייניגער וויא אקומץ חסד'ה קסמ'ס חן
ס'ק'ה נאכין זענען דא וואס די קאס איז אקומץ
דאסער הי' עלי לבנה אז איינער זאגט אײך געט אויף
ס'ר אײך ואל בריינגען בשמים לא יסחות מקומן ואל
ער בריינגען בשמים גיט ווייניגער וויא אקומץ
חסד'ה מנח'ה ביא עמך קס'ה לבנה אז איינער זאגט די
קס'ה ואל זיין אמת'ה מוז ער בריינגען אקומץ
בשמים צו די מנח'ה אמת'ה און אקומץ ביינען חייב אז
איינער איז מקריב אקומץ פון אמת'ה אויף אסער די
עננה קומט איהם ברת יאני בויגן מענטשן קסמ'ס
די צוויי לעפ'י בשמים וואט מען לייגט אויף דעם
ד'ס חסנים, דארף זיין צוויי קומצ'ים, אין יעדער
לעפ'י בשמים דארף זיין אקומץ ואקומץ איז וויא
ס'ר מען קען אנגעקען מיט די דרייא פינגער צו
פארמאכין אויף דא האנט'ה די הי' עלי יתב אויב
איינער נאגט אײך געט אויף ס'ר אײך ואל בריינגען
אנאלדענע ממשע אין בית המקדש לא יסחות מד'ה
יתב ואל ער בריינגען גיט ווייניגער וויא ארעגדיל
אנאלדענעס גילד'ן יס'ה אויב ער זאגט אײך געט
אויף ס'ר אײך ואל בריינגען אקומץ ממשע אין
בית המקדש לא יסחות מד'ה כפף ואל ער בריינגען
גיט ווייניגער וויא אוילבערנעס גילד'ן נחשת אויב
ער זאגט אײך ואל בריינגען קופער אין בית המקדש
לא יסחות ממשע כפף ואל ער בריינגען קופער וואס
איז ווערט גיט ווייניגער וויא אוילבערנעס משה

הבית ההוא קרוב למתאים שזה ונקרא בית חנוני על שמו והכל מודים שהקרבות שהיו קרבים שם חנוני לפיכך נמי שאמר הרי עלי עיל' והקריב שם לא ילא ידי נדרו: שאקריבנה בבית חנוני. נעשה כאומר הרי עלי עולה ע"מ שאהרנו ולא אחייב בנאמרות הלכך אם הקריבם בבית חנוני ילא ידי נדרו אבל חייב כרת משום שחט כחון שהרי קרא עליה שם עולה: רש"א אין זה עולה. והרי הוא חנוני גמורים שאין שם הקדש חו עליה כלל כשאמר שאקריבנה בבית חנוני ואין גלח ואין הלכה כר"ש: ואם גלח

החנוני יצא. ר"ש אומר אין זו עולה. הרניני נזיר. יגלח במקדש [מ]. ואם גלח בבית חנוני לא יצא. שאגלח בבית חנוני יגלח במקדש ואם גלח בבית חנוני יצא. ר"ש אומר אין זה נזיר. הכהנים ששמשו בבית חנוני אל ישמשו במקדש בירושל' [ג] וא"צ לומר לדבר אחר [ס] שנאמר אך לא יעלו כהני הבמות אל מונח ה' בירושלים כי אם אכלו מצות בתוך אחיהם. הרי הן כבעלי מומין חולקין ואוכלין אבל לא מקריבין: (יא) נאמר בעולת הבהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה ריח ניחוח ולומר ללמד שאחד המנחה וא'

עפי לא מנחה לאשכחוריהל חל שם נזירות עליו אבל נעשה כמי ששכב שאל נשתות יין עד זמן פלוני: רש"א אינו נזיר. כלל ומותר לשתות יין: ואין ה' כר"ש: וא"צ לומר

ולגדור תחננה: [מ] יגלה. עין תחננה כהלת קרבנותיו כר"ש: (יד) לא ידעתי למה כוסף בירושל' וי' לק'. (יג) והכל יליד לעומר נעשה כאומר שאל אחייב בנאמרות קרבנותיו נזיר כל כנס דלא מית' קרבנותיו לא תחכש נמי: (יד) ולכא נמי לא מצינו משום שחטיו חון. רש"א: [ג] בירושל'. אבל נזיר נכפון כיו מותרים לשמש כ"פ כנס' שחט וזמן מקדש רובו כשר לזבח וקדושת כהנים תחלה. חס' כס' רש"א: [ס] וא"ל כו'. מכלל דכתיב מוזני לאו ע"כ הוא ויתעלה הרי י

נזיר. כלל ומותר לשתות יין: ואין ה' כר"ש: וא"צ לומר

חנוני. האם ער מקנים גינען. דעם גדר נאר עס קוקט אים פרת. ווארום וויא ער האט גינאנט די גהמה נאל ויין אעולה, איז ויא שוין גינאנען אעולה, אונ אז ער שפעק די עולה אין בית חנוני האט ער דאך גישאקמין קדשים אויפער די עולה פון ירושלים, דריבער קוקט אים פרת. רבי שמעון זאגט אין זו עולה אז מען זאגט אויף אבהמה וי נאל ויין אעולה מען זאל איר מקריב ויין בית חנוני איז ויא נאר נים חיליג גינאנען פאר אעולה, אונ אז ער שפעקט איר אין בית חנוני קריב אים נים פרת הרניני נזיר אויב איבער זאגט איה נאל ויין אנזיר. ווען זיינע נזירות ענדיגט ויך יגלח במקדש זאל ער אפשיערין דא האר זיינע אין בהמ"ק אין ירושלים אונ דאמ' אין בית המקדש זאל ער פריינגען זיינע קרבנות ואם גלח בבית חנוני לא יצא אונ אויב ער האט אפ גישוירין די האר זיינע אין בית חנוני אונ האט דאמ' אין בית חנוני גינאנען זיינע קרבנות, האט ער נים מקנים גינען ויין גדר, נאר ער זאל וואקסן ביו די האר וועט אים אויף וואקסן, וועט ער זיין אפשיערין אין ירושלים אין בית המקדש אונ וועט דאמ' אין בית המקדש פריינגען זיינע קרבנות שאגלח בבית חנוני אויב ער האט גינאנט איה נאל ויין אנזיר איה נאל אפ שערין זיינע האר אונ פריינגען קרבנות אין בית חנוני יגלח במקדש זאל ער אפ שערין זיינע האר אונ פריינגען די קרבנות אין בית המקדש אין ירושלים ואם גלח בבית חנוני יצא אונ אויב ער האט אפשיערין זיינע האר אין בית חנוני, האט ער מקנים גינען ויין גדר, אונ ער קאר נים מרינקען ויין ביו ער שערט אפ זיינע האר אין בית חנוני אדער אין בית המקדש אין ירושלים, רבי שמעון זאגט דער וואס זאגט איה נאל ויין אנזיר איה נאל אפ שערין זיינע

האר אין בית חנוני אין זה נזיר איז ער נאר נים גינאנען אנזיר, אונ ער מען פאלד מרינקען ויין הכהנים ששמשו בבית חנוני דא פהנים וואס האבען מקריב גינען קרבנות אין דעם בית המקדש פון חנוני לא ישמשו במקדש בירושלים מארין וי נים מקריב ויין קרבנות אין בהמ"ק אין ירושלים ואין ציד לומר לדבר אחר אונ די פהנים וואס האבין מקריב גינען קרבנות אין בית חנוני ויא נזיר נים מקריב ויין קרבנות אין בית המקדש אין ירושלים שפאמט אזוי וויא עס שטייט אין פסוק אך לא יעלו כהני הבמות אל מונח ה' בירושלים די פהנים וואס האבין מקריב גינען קרבנות צו די עבודה זרה אויף אבהמה זאלין נים אויף גיין אין ירושלים מקריב צו ויין קרבנות אויף דעם מזבח פון נאמ' פון אים אכלו מצות בתוך אחיהם סידין וויא וועלן ויך כגזיר אונ וועלן. עסין פסח מצות בים וועלן ויין ויין ווי די פהנים וואס האבין אפגעלער חילין וואקסן ויא נעמען אכלק פון די קרבנות אונ עסין זאל לא פריידין אדער מקריב ויין קרבנות מארין ויא נים: ויא נאמר בעולת הבהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח אונ נאמ' אין בית המקדש זאל ער אפשיערין זיינע קרבנות שאגלח בבית חנוני אויב ער האט גינאנט איה נאל ויין אנזיר איה נאל אפ שערין זיינע האר אונ פריינגען קרבנות אין בית חנוני יגלח במקדש זאל ער אפ שערין זיינע האר אונ פריינגען די קרבנות אין בית המקדש אין ירושלים ואם גלח בבית חנוני יצא אונ אויב ער האט אפשיערין זיינע האר אין בית חנוני, האט ער מקנים גינען ויין גדר, אונ ער קאר נים מרינקען ויין ביו ער שערט אפ זיינע האר אין בית חנוני אדער אין בית המקדש אין ירושלים, רבי שמעון זאגט דער וואס זאגט איה נאל ויין אנזיר איה נאל אפ שערין זיינע

וכרי הן כבעלי מומין הממעיטין ובלבד שיכוין ארם את דעתו לשמים: כאלו סיסור שחסי חזק וכו' שחלקין וכו' כלין בקדשים: דנדרים ונדבות דכני כח טיפ מעטל. חוס' ועמיה"ט:

אמנחה, נענען ביידיך פאר נאם ובלבד שיכוין ודע את דעתו לשמים נאר דער קענטיג נאל פראקטין אין הארצין ער וויל מקריב ויין דעם קרבן צו נאם:

גמרא

סלכס ס' כלה כלי סמיון דסוד דמלכות דכריס במוכן

אמר רבי וירא מאי קראה מתוקה שנת העובר אם מעט ואם הרבה יאכל. רב אבא בר אבהו אמר מהכא ברכות המוכה רבו אוכליה ומה כשרון לבעוליו כי אם ראות עיניו. תניא א"ר ש"ב עזאי בא וראה מה כתיב ב' קרבנ' שלא נאמר בהם לא אל ולא אלהי' אלא לה' שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק. נאמר בשור הגם אשה ריח ניתוח ובעוף הריק אשה ריח ניתוח ובמנחה אשה ריח שיכוין את לבו לשמים ושמה תאמר לאכילה הוא ומלווא את כלי כל חיתו יער בהמות בהרי

רש"י

שנת העובר. עבודת קרבנות ומציאו למזבח. מתוך שנתו שהוא יסן ולא ירח: אם מעט ואם הרבה יאכל. מתן שכרו: ברכות המוכה. קרבנות: רבו אוכליה. כהנים: ומה כשרון לבעוליו. להקדש"ה כי אם ראות עיניו שזה מתכוין למוכה: לבעול הרין. לזוהרים רשויות הרבה הן והדבר מוכיח שזה עשמו כך לזה להקריב לו מנחה וששמו כך לזה להקריב לו פרים וזה חלום לכך נאמר כגולם ריח ניסוח לה': אחד המרכה ואחד הממעיט.

ניתוח לומר לך אחד המרכה וא' הממעיט, ובלבד צריך ת"ל אם ארבע לא אומר לך כי לי תכל אלף ידעתי כל עוף הרים וזיו שדי עמדי האוכל

אמר רבי וירא מאי קרא רבי וירא האם גיואנא פון וועלדין פסקין ווייסין מיר אז אנרויסער קרבן און אקליינער קרבן איז ביא נאם גלייך, ווארום שלמה המלך המ גיואנא מתוקה שנת השבוע עם איז זיס דר שקלא פון דעם קענטש ווס האם נעדינט נאם מיט ריא קרבנות וואס ער האט דעם מאג געבריינגט אם מעט ואם הרבה יאכל סייד ריא קרבנות נענען גיווען ווייניג און סיי ויי נענען גיווען פיל, וועט ער אלץ עסין דעם שבר פון ויי, רב אבא בר אבהו המ גיואנא מהא פון דעם פסוק ווייסין מיר ברכות המוכה אז דאס גוסס האט ויך גימערט נאמען האם געבריינגט פיל קרבנות רבו איגליח ונענען גיווען פיל כהנים ווס האבין די קרבנות גיגעסין ומה כשרון לבעוליו און ווס המ דער בעל הפית נאמא פון דעם קרבן כי אם ראות עיני נאר ווס ויינע אויגין נענען די גוסע פונה פון דעם קענטש ווס בריינגט דעם קרבן, דריבער איז ביי נאם קיין אונזערשייד אנרויסער קרבן אדער אקליינער קרבן מהא אפר דבי שפעטן בן עזאי מיר האבין גילערונג רבי שמעון בן עזאי המ גיואנא בא ריאה מה כתיב בפ' שנת הקרבנות קום ועה ווס עם שמיים אין די פרשה פון קרבנות שלא נאמר בהן לא אל ולא אלהים אלא לה' ביא קרבנות שמיים גיט דער נאמען אל אונזרים אלהים נאר דער נאמען הויה שלא לימון פתחון פה לבעל הדין לחלוק דער וואס וועט וועלן קריגין נאל ער גיט קענען גענען די מויל צום קריגען ווארום ווי אין ריא הורה וואלט געשטאנן מען נאל מקריב ויין אקרבן צו אל אדער צו אלהים, וואלטין ריא אפיקורסים קענען נאגין מען המ מקריב גיווען צו פיל ערליי נאמער, דריבער איז דא פיל ערליי קרבנות, צו יעדער נאם בריינגט מען איין אנדער קרבן, ווארום

עם שמיים דאך אין די הורה אל אחר און אלהים אחרים, דריבער שמיים אין פסוק דער נאמען הויה, ווארום דער נאמען גיגער נאר צו נאם אליין צו וויינין אז אלע קרבנות גיגען נאר צו נאם וואס ער האט בשאפין די וועלט נאמר בשור המ אשה ריח ניתוח אז מען בריינגט אקרבן אנרויסין אקס שמיים ביא איהם דער פיער פון דעם קרבן איז אונזער געשטאנן צו נאם ובעוף הריק אשה ריח ניתוח אז מען בריינגט אקרבן איינגע מואה שמיים ביי איר אויף אשה ריח ניתוח ובמנחה אשה ריח ניתוח און אז מען בריינגט אמנחה שמיים אויף אשה ריח ניתוח לומר לך צו נאגין דיר אחר המוכה ואחד הממעיט סיי מען בריינגט אנרויסין קרבן און סייד מען בריינגט אקליינעם קרבן איז ביי נאם גלייך ובלבד שיכוין את לבו לשמים נאר ויין הארץ נאל פראקטין אז דעם קרבן בריינגט ער ווייל נאם האט געדייסן, און ער וואלט אויף בריינגען אנרויסין קרבן נאר ער איז ארעם אונזער גיט בריינגען אנדערשערין קרבן לשם תאמר לאכילה חזא דיר שטאמער וועסטו נאגין אז נאם הייסט בריינגען קרבנות ווייל ער דארף עסין תלמוד לומר לעריגט אונז דער פסוק צו נאגין וואס נאם האט גיואנא אם ארעב לא אויפ לך אז איך וואלט ויין הונגעריג דארף איך דיר גיט נאגין רוא ואלסט מיר געפינען עסין זי' כל וסלוא ווארום צו מיר גיגער די וועלט און אלץ ווס אויף דער וועלט איז דא נאגין נאך האט נאם גיואנא זי' כל חיתו יער צו מיר גיגערין אלץ חיות פון וואלד בהמות בהרי אלף בהמות האב איך אויף מויעגער גענען ידעתי כל עוף הרים איך ווייס אלע עופות וואס נענען אויף די גענען חיי שדי עמדי אלע פייגיל פון פעלד נענען מיט מיר האכל בשור אדירים וועל איך דען עסין

מספר שערי תשובה לר"י דף ג' ע"ה
 מעקרי המסכת מביא כחסא כי יעזוב דרכו הכעים ויגמור
 ככל לבבו כי לא יוסיף לשבו בדרכו ההוא עוד ולא חזן
 פעל לא יוסיף כענין שנאמר שבו שובו מדרכיכם כרעים ולאמל
 יעזוב רשע דרכו ודע כי מי אשר חסא על דרך מקרה כי סתמים
 חסום ויחזק עליו ילכו ויתקפסו ולא חסא כלל כפיו ויחזקו כחמס
 בו ולא מיהסו לגמרי כיום סתמים ויחזק על כן וגורסו סילר
 כחמסו ונפל כמחמורו לפי ספסו וספסו כחמסו לוח סילר רע
 מכסחו
 בלילה ועלות השחר מוסלת בהן כאמרה העולות:
 (ג) כל היום כשר לסמיכה ולחיותה ולמליקה להקטיר ואיברים זה הכלל
 דבר שמצותו ביום כשר כל היום ודבר שמצותו בלילה
 כשר כל הלילה ואעפ"כ וריון מקריבו למצות:

הר"ם הלכות טעשה הקרבנות פירק ד'
 (א) כל דבר שאינו קרב אלא ביום כגון הקובין והלבונה
 והקטורת ומנחות הנשפלות מותר להקריבן עם
 מבוא השמש והם מתאכלין והולכין כל הלילה כאמרי
 עולה: (ב) הנפכים הבאים עם הזבח אין קריבין אלא
 ביום שנאמר ולנפכיכם ולשלמיכם מקיש נפכים לשלמים
 מה שלמים ביום אף נפכים ביום, אבל הנפכים הבאים
 בפני עצמן מתקדשין בלילה וקריבין בלילה, למיכר אם
 נדמנו: לו נפכים הבאים בבני עצמן מקריש: ומקריבין
 (ג) כל היום כשר לסמיכה ולחיותה ולמליקה להקטיר ואיברים זה הכלל
 דבר שמצותו ביום כשר כל היום ודבר שמצותו בלילה
 כשר כל הלילה ואעפ"כ וריון מקריבו למצות:

מעקרי השלשנות עיבת החטא דער עיקר השלשנות איז
 מען זאל אונזעק לאזין די עבירות גי יעזוב
 דרכי העמים ער זאל אונזעק לאזין זייענע שלעכטע
 וועגן ויגמור בכל לבבו כי לא יוסיף לשבו בדרכי ההוה עוד מיט
 זיין גאנצן הארצין זאל ביי אים פערקלייבן ער
 זאל שוין גיט מער גיין אין דעם שלעכטן ויעג
 וואס און פיל לא יוסיף אויב ער האט גיטאזן אומקעמ
 זאל ער שוין גיט מער טאהן זענען גאנצער וואס עס
 שטייט אין פסוק שבו מדרכיכם העמים קערט איד
 צוריק פון איינערע שלעכטע וועגן ונאמר יעזוב רשע
 דרכו נאך זאגט דער פסוק דער רשע זאל פארלאזן
 זיין וועג דעם כי מי אשר חסא בדרכי מקרה דער נוס האט
 געזינדיגט מערפונדיג כי חסא פאן: ויחזק עליו יד
 ויתקפו עס האט ויה אין אים דערנענטערט אפאנה
 (אנדוקסאנג) און דער יצר הרע האט ויה גישטארקט
 אויף אים און האט אים אנגענומען ולא נחלץ היידי
 ויחזק בפניו בו און ווען ער האט געזינדיגט דעם יצר
 הרע האבן ויה גיט געשטארקט זייענע געדאנקען
 אויף געשווינגען זענען אים ולא סתיר לגמרי בים חפאח
 ויתרב זייענע געדאנקען האבן ויה געוועהילט
 אנצושרייען אויף ער פאנאט וואס האבן אין איהם
 געשטארקט ווי דער יס אויף זאלן מרגען ווערן
 (געשמילט) ווערן על כן יגורו היצר בחמסו ונפל
 במחמורו לפי שעתו ונעו דריבער האט דער יצר הרע
 איהם

כל דבר שאינו קרב אלא ביום זאלע זאכין וואס מען מוז
 מקריבין ויזאב ביי מאג געטקען וילגנה ויתקפס
 יספחית ה: פחות דאס ביסול מעהל וואס מען זעמט
 אראפ פון אמנה, און די פשמים פון דאס מנה, און
 און דאס קטורת, און די מנחות וואס ווערן אין
 גאנצן פארברענט מותר להקריבן עס מבוא השמש מעג
 מען זיי מקריב זיין איידער דאס ווען גיט אומקער
 דעם סתמלין וילגין כל הלילה און נאך געזען אויף
 דעם מנה אנאנצע נאכט גאנצער עה אזוי ווי דאס
 גלייכע פון אעלה וואס געזען אויף אויף דעם
 מנה אנאנצע נאכט: (ג) הנפכים הבאים עם הזבח די
 נפכים (מעהל מיט בוימאיל און וויין) וואס מען
 גרינגט זיי מיט דעם קרבן אז קריבין אלא ביום מוז
 מען מקריב זיין נאך ביי מאג געטקען וילגנה ויתקפס
 ויחזק עס שטייט אין פסוק איינערע נפכים און
 איינערע שלמים פאן נפכים לשלמים גלייבן מיר דאס
 נפכים צו שלמים פאן שלמים ביום אף נפכים ביום אזוי
 ווי שלמים מוז מען מקריב זיין ביי מאג, אזוי נפכים
 מוז מען אויך מקריב זיין ביי מאג אלא הנפכים הבאים
 בפני עצמם אדער אז איינער גרינגט נפכים בוינדיג
 אז אקרבן מרגען זאלע קריבין בלילה מעג מען זיין
 הייליגען ביי נאכט און מען מעג זיין מקריב זיין
 ביי נאכט וליכר אס נדמנו לו נפכים הבאים בפני עצמן
 דריבער אז עס מערעמט איינער וויל מקריב זיין
 נפכים אלזין אז אקרבן פארשפערט בלילה מעג ער
 זיי הייליגען און מקריב זיין ביי נאכט וועלך השחר
 פוסלת בהן אויב מען האט זיי גיט געזינדיגט אויף דעם
 נפכים ביי דער אנאנצען שטערן אז אויף געאנצען זענען
 ביי די גלייכע פון די עולות: (ג) כל היום כשר לסמיכה ולחיותה ולמליקה להקטיר ואיברים זה הכלל
 דבר שמצותו ביום כשר כל היום ודבר שמצותו בלילה
 כשר כל הלילה ואעפ"כ וריון מקריבו למצות:

מען זאל אונזעק לאזין די עבירות גי יעזוב
 דרכי העמים ער זאל אונזעק לאזין זייענע שלעכטע
 וועגן ויגמור בכל לבבו כי לא יוסיף לשבו בדרכי ההוה עוד מיט
 זיין גאנצן הארצין זאל ביי אים פערקלייבן ער
 זאל שוין גיט מער גיין אין דעם שלעכטן ויעג
 וואס און פיל לא יוסיף אויב ער האט גיטאזן אומקעמ
 זאל ער שוין גיט מער טאהן זענען גאנצער וואס עס
 שטייט אין פסוק שבו מדרכיכם העמים קערט איד
 צוריק פון איינערע שלעכטע וועגן ונאמר יעזוב רשע
 דרכו נאך זאגט דער פסוק דער רשע זאל פארלאזן
 זיין וועג דעם כי מי אשר חסא בדרכי מקרה דער נוס האט
 געזינדיגט מערפונדיג כי חסא פאן: ויחזק עליו יד
 ויתקפו עס האט ויה אין אים דערנענטערט אפאנה
 (אנדוקסאנג) און דער יצר הרע האט ויה גישטארקט
 אויף אים און האט אים אנגענומען ולא נחלץ היידי
 ויחזק בפניו בו און ווען ער האט געזינדיגט דעם יצר
 הרע האבן ויה גיט געשטארקט זייענע געדאנקען
 אויף געשווינגען זענען אים ולא סתיר לגמרי בים חפאח
 ויתרב זייענע געדאנקען האבן ויה געוועהילט
 אנצושרייען אויף ער פאנאט וואס האבן אין איהם
 געשטארקט ווי דער יס אויף זאלן מרגען ווערן
 (געשמילט) ווערן על כן יגורו היצר בחמסו ונפל
 במחמורו לפי שעתו ונעו דריבער האט דער יצר הרע
 איהם

מען זאל אונזעק לאזין די עבירות גי יעזוב
 דרכי העמים ער זאל אונזעק לאזין זייענע שלעכטע
 וועגן ויגמור בכל לבבו כי לא יוסיף לשבו בדרכי ההוה עוד מיט
 זיין גאנצן הארצין זאל ביי אים פערקלייבן ער
 זאל שוין גיט מער גיין אין דעם שלעכטן ויעג
 וואס און פיל לא יוסיף אויב ער האט גיטאזן אומקעמ
 זאל ער שוין גיט מער טאהן זענען גאנצער וואס עס
 שטייט אין פסוק שבו מדרכיכם העמים קערט איד
 צוריק פון איינערע שלעכטע וועגן ונאמר יעזוב רשע
 דרכו נאך זאגט דער פסוק דער רשע זאל פארלאזן
 זיין וועג דעם כי מי אשר חסא בדרכי מקרה דער נוס האט
 געזינדיגט מערפונדיג כי חסא פאן: ויחזק עליו יד
 ויתקפו עס האט ויה אין אים דערנענטערט אפאנה
 (אנדוקסאנג) און דער יצר הרע האט ויה גישטארקט
 אויף אים און האט אים אנגענומען ולא נחלץ היידי
 ויחזק בפניו בו און ווען ער האט געזינדיגט דעם יצר
 הרע האבן ויה גיט געשטארקט זייענע געדאנקען
 אויף געשווינגען זענען אים ולא סתיר לגמרי בים חפאח
 ויתרב זייענע געדאנקען האבן ויה געוועהילט
 אנצושרייען אויף ער פאנאט וואס האבן אין איהם
 געשטארקט ווי דער יס אויף זאלן מרגען ווערן
 (געשמילט) ווערן על כן יגורו היצר בחמסו ונפל
 במחמורו לפי שעתו ונעו דריבער האט דער יצר הרע
 איהם

אנהייב נאכט:

לסחלק בלשמו יוסר בחתלה ויביט מחשבתו הרעה אשר חשב ויכלית סגוריו והמשל הזה לעגל אשר יכוסו כעלמל ספק לבין חלמיו כן העתיכ על דרך לא טוב יקח המוסר חתמל לעמוד דרכי מוסל ללמד דרך ישר :

שקעריג צו גיין אין וייגע עבירות יסר בחתלה וועט
ער פריער גישטראפט ווערין וישב מחשבתו הרעה אשר
חשב וועט ער צוריק קערן וייגע שלעכטע מחשבות
וואס ער האט גיטראכט ויכרית מעבדיו מיד אונז ער
וועט פארשניידן וייגע מעשים פון גיין האנט והמשל
בזה לעגל אשר יכוסו כעלמל ספק לבין חלמיו ויכוסו
שלאנט אקאלב וואס אקערט ער ואל גיין גלייך

אין דעם אקער פון החתמל על דרך לא טוב און איז מיט
דעם מענטש וואס האט זיך גישקעלט אויף דעם
גישט גושטן וועג יקח המוסר חתלה ואל ער פריער
געמען דעם מוסר ודעם שקראמל לעגל דרכי מוסל ער
נאר פארלאזן די וועגן פון מוסל ללכת דרך ישר אונז
וואל גיין אין גלייכין וועג :

ל' ו תורה

אונקלוס

כ"ו פסוקי שמות' נגד מילוי ב"ן ו' ה' ר' ה' ותעשה ממנו צירוף ויהי בניקוד ששי

י' והיה במקום השחין שאת לבנה
או בהרת לבנה ארמדת ונראה
אלההבן : י' וראה הבן והנה
מראה שפל מן העור ושערה הפך
לבן וטמא הבן נגע צרעת הוא
בשחין פרהה : כא ואם יראה
הבן והנה אין פה שער לבן
ושפלה איננה מן העור והיא כהה
והסגירו הבן שבעת ימים : כב ואם
פשה תפשה בעור וטמא הבן

י' ויהי באתר שיחא
עמקא חורא או בהרא
חורא סמקא ויתחזי
לכהנא : כ ויחזי כהנא
והא מחזא סביר מן
משכא ושערה אתהפך
למחור ויסאבגיה כהנא
מכחש סגירותא היא
בשיחא סגירה : כא ואם
יחזיקה כהנא והא לית
פה שער חור ומכחא
ליתחא מן משכא והיא
עמקא ויסגריגיה כהנא
שבעא יומין : כב ואם
אוספא תוסף במשכא
ויסאב כהנא יתיה
ת"א שאל לכה . שטמות ו :

שפרי חכמים

רש"י

ג פירש"י כשנפוח דף ו פסוק מעורב : (י) או בהרת לבנה ארמדת . שאל הנגע לכן חלק חלק נפתח ומעורב כשתי מראות לכן ואודם : (כ) מראה שפל . ואין ממנה שפל חלק מתוך לבנותו הוא נראה שפל דעת וקנים מבעלי הרספות

(י) או כסרם כנס לדממות . כס"כ דכ"ס מלמד ששפא כפחון פ"י מעורב בלחן ואודם לא פשמה בעור וס"א כס"ס סל

פירוש לתורת אלהים

(י) ויהי אונז עס וועט ויין במקום השחין אויף דעם
ארט ווא עס איז גינען דער שחין שאת לבנה אנויים
געשוילעכץ או בהרת ארער אפלעק וואס ויא האט
אין זיך צוויי געמישטע מראות ווייס מיט רויט
וירא ואל דס געווינען ווערען צום פהן : (כ) וראה
הבן אונז דער פהן וועט זעהן ויהי מראה איהר
גישאלם שפל מן העור און גידעריגער פון דער הויט
ישערה אונז די קאר און פאר קערט גינארין צו ווייס

ושמא הבן ואל דער פהן איהם סאכין סמא נגע דס
אין אפלאג פון צרעת וואס האט געבליט אויף דעם
ארט ווא דער שחין איז גינען : (כא) ואם יראה אונז
אז דער פהן וועט זעהן די נגע ויהי אונז פה עס וועט
אין איר גיט ויין ווייסע קאר ושפלה אונז דיא מראה
פון דער נגע איז גיט גידעריגער פון דער הויט
ויהי בזה אונז ויא איז סונקעל והסגירו ואל דער פהן
איהם פאר שריסען אויף זינען סאג : (כב) ואם אונז

מִכְתָּשָׁא הִיא : כִּי וְאֵם
בְּאַתְרָהָא קָמַת בְּתִרְתָּא
רָא אוֹסִיפַת רוּשָׁם
שׁוּיָנָא הִיא וַיִּדְבְּנֶיהָ
פְּהֵנָּא : כִּי אִו אֲנֵשׁ אֲרִי
יְהִי בְּמִשְׁכִּיהָ כְּוָנָה דְּנוּר
וְתַנְי רוּשָׁם כְּוָנָה בְּרָא
חוּרָא מִמָּקָא אוֹ חוּרָא :
כִּי וַיְחַו יִתְהָ בְּהֵנָּא וְהָא
אַתְרֵיךְ שְׁעָרָא לְמַחֲוֹר
בְּבִתְרָתָא וּמְחֻזָּא עֲמִיק
מִן מִשְׁכָּא סְגִירֻתָּא הִיא
בְּכֻנָּה סְגִיָּתָא וַיִּסָּב
ת"א וְלֹס סְחָסִים : תְּחוּלָּס עֵז :
מְחוּלָּס : שֵׁט כִּכ : סְחָסִים :
סְחָסִים : שֵׁט : גְּזֵלָס : כְּתֵמֵל עֵז :
סְטֻטוּסִים : מְחֻלָּס : סִיבֻדוּסִים : מֵל :

כמו (יחזקאל כא) ונלכדו בה כל פנים: (כד) מצחית המכה. כשחיתה המכה הנפכה לכהרת פחוכה או לנגה חלקה וסימני מכה וסימני שחין שזין הם ולמה חלקן הכתוב ל' שאין מאטרפין ע"ז? נולד חיי גרים בשחין וחיי גרים בכהות

ועמוק במראה חמה עמוקה מן הלל : (כב) נגוע היא .
השאלת הזאת ואו הכהרת : (כב) תחזירה. במקומה : צרבת .
השחין , כתרנונו רועם שיהא אינו אלא רועם ההמום
היכר כשך , כל צרבת ל' ריעה עור הנרגע מחמת חימום

[illegible][illegible]

קטור: (כד) או אָדער בלש איין לייב ב' יתח בעורו פון
 עס וועט זיין אין זיין הויט סבת אש אָבער פון
 אפיער יתח סבת תפחת נאך דעם אז דער בלען
 דט זיך פ'ר תילט ברת נועם ווערן אויף דעם אָרט
 אפּלעק לָבנה אדמדם וואס איז דרינען צוויי טראות
 ווייס מיט הויט געמישט או אָדער לָבנה ריא פלעק
 איז נאָר ווייס: (כה) וְהָאָדָה ד' ריגים פון סבנה ברארסן
 (חק לישראל ע"מ)

[illegible]

י יחיו כהנאית מכתש
והא מחוהי עמיק מן
משכא וביה שער סומק
בעדקוסאב יתיה כהנא
נתקא הוא סגירות רישא
או דקנא הוא : לא וארי
יחיו כהנא ית מכתש
נתקא והא לית מחוהי
עמיק מן משכא ושער
אוקם לית ביה ויסגר
כהנא ית מכתש נתקא
שבעא יומין : לב ויחיו
כהנאית מכתשאב יומא
שבעא והא לא אוסיף
נתקא ולא הוה ביה שער
סומק ומחיו נתקא לית
עמיק

בזקן : וראה הכהן את-הנגע והנה
מראהו עמק מן-העור ובו שער
צהב דק וטמא אתו הכהן נתק
הוא צרעת הראש או הזקן הוא :
וכי-יראה הכהן את-נגע הנתק
והנה אין-מראהו עמק מן-העור
ושער שחר אין בו והסגיר הכהן
את-נגע הנתק שבעת ימים :
וכי-יראה הכהן את-הנגע ביום
השביעי והנה לא-פשה הנתק
ולא-היה בו שער צהב ומראה

רשב"ם

(ל) נתק צרעת הוא. מקום שער קורא נתק שעל כך מתנתק
השער : (לא) ושער שחור אין בו והסגיר. שאם היה

שפתי חכמים

ס מדכתיב וכלה הכהן את נגע הכתח הקים נגע לנחש נס נגע
שער לבן שבו ליטו מטמא אלל הפוך אף נתק שער לבוב ליטו
מטמא אלל הפוך וכלו כתי' ושער צהב נגע הפוך לבוב :
ע דל"כ למח שיה שם נגע טמא זה כלן מטמא של נגע
הטמא לנחש דכתיב נגע נכעס הוא. רש"ם : פ כדי שלא
הפסד והנה לית מראהו עמק מן העור אפי' יש בו שער שחור
והוא למינא דשער שחור הוא סימן טומאה או שער בו שער
שחור אפילו מראהו עמק מן העור לריך הסגר וסוי וא"ו דושער

נגעים וטהרה

שבעת ימים. וכלה הכהן את הנגע ביום השביעי והנה לא פשה
הנתק ולא היה בו שער לבוב ומראה הכתח אין עמק מן העור

פירוש לתורה אלהים

אין דער בארד : (ל) וראה אונ דער כהן נועם נעהן
דיא נגע ונתה אונ אויף איהר נועם ויין שער צהב
אועלדע האר וואס האבען אמראה פון גאלד
פארב דך ריין נכסא אותו דיא נגע נועם אן גירושען
נתק צרעה הראש דאס איז אמרעת פון דעם קאפ
אדער פון דער בארד : (לא) וכי-יראה אונ דער כהן
נועם נעהן דיא נגע וואס נועם אן גירושען נקם
והנה ויהי דא שווארצע האר איז אין דער גירושען נקם
והסגיר נאל דער כהן פאר שליטען דעם מענטשען
וואס האט די נגע וואס נועם גירושען נקם אויף
ויבען קאנ אבער אז עס איז אויף איהר יא דא
שווארצע האר בארארף מען אים גיט פר שליטען
נוארום ביא אנתק איז שווארצע האר אסימן
מדהר : (לב) וראה אונ דער כהן נאל נעהן דיא נגע

בעל המורים

(3) סוקן. ג'. סכאל או סוקן. סוקן זקן סכין. וגם את סוקן
סכסל כמסל סכסר סלמך סלקו כללעם וכסיל סכסל
דלסל סל סכסלס ומססרס כללע שמן זלס לסמן הסוק של שמן

רש"י

לבן וזה סימנו בשער לבוב : (ל) ובו שער צהוב. שנהפך
שער שחור ס שבו לנחש : נתק הוא. כך שמו של הנגע
(ח"כ) ע עכמוק שער : (לא) ושער שחור אין בו. הא
אס היה בו שער שחור טחור פ וא"ל להסגר שער שחור
ס' טחורה הוא כנתקום כמו שנה' ושער שחור נחת בו וגו' :
(לב) והנה לא פשה וגו'. הא אס פשה או אס היה בו

עניני טומאה

בקהל לסמאל או שדי לסניו וקבל למסרספסיה כמה שביישו הסי'
נתקן אס נגפיו למקום גלוי. או והסגיר. סכסל סל נגע הכתח

ליקומים על התורה

אנבע אויף דעם קאפ אדער אויף דעם בארד, נואלסען מיר
נאנען אז דעם מענטש מיינס מען אנקב אונ גיט אנקבה
נוארום אנקבה האט דאך קיין בארד דייבער האט די תורה
געשעלס איז א' אשה, אפילו אשה או יא בעקדום
אנבע אויף דעם ארם וואס ביא אטאנסעקראוהן נואקסם
אבארד, איז ביי איר דער נעלבניער דין ווי ביי אטאנסעקרא
ואון, אדער מען קען נאנען דריבער געשעלס די תורה איז
א' אשה, ווייל דער ווארם ארם נועם גינאנס אויף אלע
מענטשן, אונ איז נועם גינאנס אויף גרויסע ליים, צוא
ווייזען אויב עס טרעפט אז איינער וואס מען האלט אים פאר
אגרויסען צדיק האט געווינדקס אין דעם שטיל אונ קיינער
ווייס גיט פון זיינע זינד, אז נאם שטראפט אים מיט אנבע
פאר זיינע זינד, קוקט דיא נגע אויף אויף ארם וואס אלע
מענטשן נאלין ויא נעהן מען נאל וויסען אז דער מענטש
האט געווינדקס, אונ מען נאל נעהן אז אפילו דעם צדיק
שטראפט אויף נאם אויף, יעדער עבירה וואס ער ווינדקס,
אונ אז דער צדיק נועם נעהן אז דרייך די נגע איז כעוואקס

לבושהי וידפי: לה ואם
 אוסף יוסף נתקא
 במשכא בתר דכותיה:
 לו ויחזיניה כהנא והא
 אוסף נתקא במשכא
 דא יבקר כהנא לשער
 סומק מסאב הוא: לו ואם
 כד היה קם נתקא
 ושער אוכם צמח ביה
 אתסי נתקא דכי הוא
 וידפיניה כהנא: לח וגבר
 אואתא ארי יהיבמשך
 בשרהון בהרן בהרן
 חורן: לט ויחוי כהנא
 והא במשך בשרהון
 בהרן עמין חורן בותקא
 הוא סגי במשכא דכי
 הוא: ס וגבר ארי יתר

גלות גדול כ"ט שיש בו שמר חזר ומתעורר ולויס: (לו) לא יבקר. ב' לא יבקר לשמר הלהב ממא הוא. לא יבקר בין שני לרע

שחא מיד שפסא אט"ם שחין דו שטר לזבז מנעלא אמרין נמי
 להיפך אלא דו שטר לזבז אט"ם בלא שטר"ם ק' (ד"ס)
 ד"ס שפיר"ם דא לאו אלא למנעם השקטו וכו' שטר אט"ם
 ומנעמלו ואל לפרסל כל מ' שחין וסוקי הנהא בלזבז אכל מנאק
 שפיר"ם שחורו וידוק ומכרם בבלת סוקי הנהא בכלל שחור"ם כ"כ
 קאק אלא ד' שטר לזבז אט"ם וכו' ד' שטר חטא' כיון דגורם הכחבו
 שחין חטא' וטורבו גנטיס אלא ש"ם כ"כ דלא ש"ם שטר אט"ם
 שחא' י"ם כנעו אט"ם שטר לא זמן אלא חטא' הכינעו שטר אט"ם
 ש"ם אט"ם דו שמינו שחא' וסוקי הכינעו אט"ם שטר קט"ל
 עניני מוחאמא גנטיס ויהיח

(ג) ואם דעיינו מעד הכהן, וסער שחור נאמן וזרעם הנהק
 שחור הוא. המצא: בלוי אינו עובד עם רומים שחורים
 הלא כל נאמר (בפסוק) כל איש אשר ההכשר שחור הוא
 וזרעו: נאמן מזה הכהן להקדוהו. שם כל הכהן אשר יאמן
 בו שער שחור מזה: מזה: כל כשילתו הספיקן לבד סיפורו וכלן
 כל סיפור שמעידהו דעיינו בלד. כל האופן שם שחור שחור
 בו. אינו עשוד מזה הכהן לפרוש שם שחור שחור
 ויפור שכל נאמן לוא נאמן הוא. לוא נאמן כלל שחור נאמן

ת"ל פשה יפשה : (לו) ושער שחור . מנין אף הירוק והאדום שאינו נכנס ת"ל ושער . ול' לאבן דומה להבנית הובב . לאבן כמו זהב : שחור הוא ושרורו הכהן . הא קמא שמעורר הכהן אל עמור : (לה) בהרות . מצבורות : (לט) בהרות לבנות . שאין לזכר שלהן עו אלא כהה : בהבן . כמין לזכר היראה בכשר אלם אלם שקורין רש"י בין מצבורות אלה ממונות קרוי נהם כחם עשן שכן עשה רעת וקנים מבקלי התוספות

אם פסחה אפילו נשחטת טמא: (ג) והנה פסח הנחת בצור
טמא. היזה חכם לך להזהר לא לטמא וזהו לא פסח
במקור וטמא הוא טמא דמי לטמא דמי לאסחי פסח וזה עשרה
קרב וזהו לא פסח הנחת ביד לנחש אם לא פסח בידו עשרה
טמא דמי וזהו חכם לנחש בלדן ויטעם חכם לזה וזה פסח
הוא דמי (ג) ואם נענינו לו יטעם חכם לא פסח וזהו לנחש
וזהו דבר הנאמר אם לא פסח טמא וזהו דין דשער טמא נחש
13

וּבְלִבָּעוֹ שְׂמִינן בְּלוֹמֵר עַר אִיו נִים גִּרְעֶסֶר
גִּיּוֹאֲרֵעֵן וְשֶׁר אֹנֵן שְׁנוֹאֲרֵעֵ הָאֵר הֶאֱבֵעֵן דִּרְיֵעֵן
גִּישְׁפֶּאֱצֵט נִרְפֵּא הִנֵּה דָאֵס אִיו אֶסִּיכֵן אֹ דֶּעַר נֶחֶק
אִיו גִּיְהִילֵט גִּיּוֹאֲרֵינן שְׁחֹר הִיא וְאֵל אִיהֶם דֶּעַר כֶּהֱן
שְׂמֵאֲכֵעֵן שְׁחֹר עַר וְאֵל אִים וְאִנְעֵן דוּ בְּיֶסֶט שְׂחֹר:
(לח) וְאִשׁ אֲזָכֵר אֹ דְעֶר אִשָּׁה אֶנְקֶבָה כִּי הָיָה אֹ עִם
וְעֹמֵט וְיִין אִין דֶּעַר הוּמֵן פֶּהן וְיִיעֶר לִיבֵּי בְּרִית וְיִימֵי
שְׁלֵעֶקִין: (לס) הָיָה וְאֵל דֶּעַר כֶּהֱן וְעֵתָן הָיָה כְּשֶׁר עִם
אִיו פֶּאֶר הֶאֱנֵרֵעֵן אִין דֶּעַר הוּמֵן פֶּהן וְיִיעֶר לִיבֵּי

[illegible]

שְׁעַר רִישֵׁיהּ קִרְתָּהּ הוּא
דְּכִי הוּא: מֵא וְאִם מִקְבִּיל
אִפּוּהִי יִתֵּר שְׁעַר רִישֵׁיהּ
גְּדוּלָּהּ הוּא דְּכִי הוּא:
מֵב וְאִרִי יְהִי בִקְרָחוֹתָא
אוּ בְגִדְשָׁתָא מִכְתָּשׁ
חִיזֵר סְמוּךְ סְגִירֹת סָגִיא
הִיא בִקְרָחוֹתֶיהּ אוּ
בְגִלְשׁוֹתֶיהּ: מֵב וְיַחֲזִי
יְתִיה פְּדִנָּא וְהָא עֲמִיק
מִכְתָּשָׁא חִיזֵר סְמוּךְ

וְאִישׁ כִּי יִמְרֹט רֹאשׁוֹ קִרְתָּהּ הוּא
מְהוּר הוּא: מֵא וְאִם מִפָּאֵת פָּנָיו
יִמְרֹט רֹאשׁוֹ גִּבְתָּהּ הוּא מְהוּר הוּא:
וְכִי־יִהְיֶה בִקְרָחָתָא אוּ בְגִבְתָּתָא
נִגְעָ לָבָן אֲדָמָהּ צִרְעָת פִּרְחָתָא
הוּא בִקְרָחָתָא אוּ בְגִבְתָּתָא:
מֵב וְרָאָה אֹתוֹ הַפֶּהֶן וְהִנֵּה שְׂאֵת--

רש"י

לעשרה מנהיג הכשר כלבון לח: (מ) קרחת הוא. מהור משומלת נתקין שאינו נדון כסימני ראש וזקן שהם מקום שער
אלה כסימני נגעי עור כשר כשער לבן ומחיה ופסיון: (מח) ואם מפאת פניו. משפט דקדק כלפי פניו קרוי
נבחת ואחר הלדעין שמכאן ומכאן בכלל ומשפט דקדק כלפי אחוריו קרוי קרחת: (מב) נגע לבן ארמדם. פתח מין
שאר המורחות ת"ל כמראה נרעת עור כשר כמראה הנרעת האמור כשרשת עור כשר אדם כי יהיה בעור כשרו ומה
אמור בו שמעמל בד' מראות ונדון בד' שבויות ולא כמראה נרעת האמור כשחין ומכוה שהוא נדון כשבוט א' ולא כמראה

עניני מומות נגעים ומהרהרם
שהם שלל במקום גידול שער אין מקום לסודות זהם. וגם לא
הורסים, כי כלל זמל הלן (פסוק מ' מח) משפט המעמל שער
כמה ישכח שר עד אחר יתכנס מנוחו כ"ש שם והלכות אשר בו הנגע וגו' כל ימי אשר הנגע בו יסמא וגו' דבר יסכ וגו'.
לולב ככלל סרפה המורה ענין מושג ענין הנקת שהוא במקום שדך לגדל שער, ע"כ אם כשינוי שער סתק ללומר מלח כשינוי
קאי על מיני הכהן, והוא אשר שער הפסיון סומלל כשומלם, ע"כ לוי לר"י להפסין להסיר עד שיתכנס מנוחו. אבל אם רק כשינוי
הכהן נראה שפוטק סתק על עמודי הראשון בעת הפסיון ואינו מגדיל והולך בעת שומלם וגם שער שחור למח בו מחדש כדכך
פסוק הראש והולך ללומר בכל פת שערות שמה ויכיר מה שהכריח הכשר מתחתיו וזמר לו כת המעשה, נראה מה כי נראה הכהן
ושל סבראות להדמותו. ע"כ טהור הוא. ויכירו הכהן אף קודם הסתלקות הנגע מעל וכל. וזוהי שרפה המורה כשפלות הלשון
טהור הוא. וגם ויכירו הכהן. כי דמו במלח טהור הוא על האש שהוא שולח מזה שהוא מוקד ענין. ע"כ הכהן הכשר ונרפא
סתק וזמר לו כת המעשה ע"כ ויכירו הכהן אף קודם הסתלקות הנגע מהמור. כל כן אשר הנגעים שלל הנגעים למיחס שער לא
יסתכרין מ' זמלם עד אשר יתכנסו ויסתלק הנגע מהמור כ"ל. כל ימי אשר הנגע בו יסמא: (לח) וזלח או אלה כי יהיה כמור
שערם כהרות וגו'. לוי' כוירפס המורה אשר בלש וזלח המורה על אנשים חסוכים או כיכוס שערם מלח וינכנסו אף על מחשבת
דעם, ע"כ ירע בהם כהרות כהרות לבנות: (לס) ולכל הכהן ובהם כהרות כהרות לבנות. ר"ל שאינם חסוכים ככלל
לשאר הוא מראה שמהל אלל הם לבנות וגם כהות, וזה לסימן שזה רק כהן הוא שהכשר מביק (ובל"ל עם גלגלמל) כ' כ'
ובלשאר חלו לזון. שירא לזון כיד' נגע ממשית. אבל בכה הוא סתק כמור לשפוט, למען לעורל לח האש המעלה שער בו אורח
הכשר כע' אל החסוכים וז' בו הכהנים סוחל וכמה טהור הוא: (מ) ואיש כי ימרס ראשו קרחת הוא טהור הוא. ר"ל אף כי מריתם
לשאר הוא כגלוי פכ"ל יפן שאין בהם נגע ממשית. לוי' ללוי' ללוי' ללוי' וזמלם. רק טהור הוא ונעמק מכל שון ודי לו
כשכרה לו לשון מ'סכריו עכירה ש"ד: (מח) ואם שפלת פניו ימרס ראשו. כיכר יומס שהוא מנוקס מלח' א' שהוא במקום גלוי
דיומר, ע"כ נקדק נבח הוא, שהוא מנוקס וקרעון מלח ה'. ועכ"ל יפן שאין בוה נגע ממשית טהור הוא, כי אין בוה סורלס
על שון כשועל כל הוא כל על הכהן כר ודי לגלוי הכהנים הזה. וכש"ל ז"ל פ' מהור שומלם נתקין. שאינו נדון כסימני הראש
וזקן שהם מקום שער אלל כסימני נגעי עור וכשר. היינו חס' ירע נגעים במקום הזה. אלל בלל נגעים סכוכים הם. וזוהי שער
אלל' וכי יהיה בקרחת או בגיבתם נגע לבן אדמם לרעת הוא. ר"ל ניכר שהוא למיחות רעמו בקלל הוא סמכון: שרפת סל.
שרפתו כקרחתו או בגיבתם: (מג) ולכל אומי הכהן ובהם שחל הנגע לבנה אדמדם וגו' כמראה נרעת עור כשר. ופכ"ל' כמלל'

פירוש לתורת אלהים

בְּהֵרֶת אֲנִיעֲלִי פִּרְעֻקִין בְּהֵרֶת וְנָאִם וְעִנִין מִיִּנְקֵל וְנִיִּים
בְּהֵרֶת דָּאִם וְנִיעֲרִם גִּירֻפֻּעֵן בְּהֵרֶת פִּרְחָ דָּאִם הָאִם
גִּבְלִים אִין דָּער הוּיִם שְׁחָר עַר אִין שְׁחָר: (מ) וְאִישׁ
אִין אֲמִעֲנִשׁ י' יִרְשָׁא אוּ עֵם וְנֵעִם אוּיִם גִּפְלִיקֵקֵם
וְנִיעֲרִין דִּי הָאִר פִּון יוּן קָאֵפּ פִּון אִינְקֵן אֲקֻעִין הָאִלּוּ
אִין אִין בְּהֵרֶת דָּאִם וְנִיעֲרִם גִּירֻפֻּעֵן אִין אֲוִיגְמֵר
גִּירֻפֻּעֵן שְׁחָר הוּא עַר אִין שְׁחָר: (מב) וְאִם אִין פִּון
דָּער וְיִים וְנָאִם צוּם פִּנִּים וְנֵעִם אֲפִ גִּפְלִיקֵקֵם וְנִיעֲרִין

מצות השם

(ט) [משה טו] סימנס סמלרע כעשפט סכוכו כשכרה
ועל כסם יעסו וגו':
והנרעת אשר די הנגע וגו'. ודאם אין אפצח ששה דער
סעמנס וזל' אין אפצחל כוז צוריסין יניע קלידער
מז און לאון ויילד ויאקסין דא הא. איף זיין קאפ, און מוז

גין בדעקס זיין פנים, און גיינענדיג מוז ער שרייען ער איז
סמא, און ער זאל וינען אייבער דא יאקסאם אלץ אפגליידיג
סין פנעמסין:

אונקרוס

מִי כָּל יוֹמִין דְּמִכְתָּשָׁא
בִּיהִי יְהִי מִסָּאב מִסָּאב
הוּא בְּלַחֲדוּהִי יְהִיב
מִכְתָּשָׁא לְמִשְׁרִיתָא
מִתְבִּיחָא : מִי וּלְבִשָׁא
אַרִי יְהִי בִיהִי מִכְתָּשָׁא
סְגִירוֹ בְּלִבּוֹשׁ עֵמֶר אִו
בְּלִבּוֹשׁ פֶּתֶן : מִי אִו
בְּשִׁתִּיא אִו בְּעֶרְבָא
דְּכִתְנָא וְלַעֲמָרָא אִו

מִי כָּל יוֹמִי אֲשֶׁר הִנֵּנִע בּוֹ יִטְמָא
טָמֵא הוּא בְּדֶר יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
מוֹשְׁבוֹ : מִי וְהִפְגֵּד כִּי־יְהִיָּה בּוֹ
נִנְע צִרְעַת בְּבִגְד צֶמֶר אִו בְּבִגְד
פִּשְׁתִּים : מִי אִו בְּשִׁתִּי אִו בְּעֶרְבָא
לַפִּשְׁתִּים וְלַצֶּמֶר אִו בְּעוֹר אִו בְּכָל־

ת"א כל יומי מגילת: דרד יעב. ברכות כס פסחים מז זכרים קין מרכין י: בנד למר. שבת כס כס מנחות לע כזכרות י: או כבור. שבת כמ:

בעל הטורים

נעמי הסמימה. ורש"י לנב יעמי. כשיל שגים רש"י סד לשמים
פ"כ נעמי כליס עליו ורש"י יהיה פרוט: (מז) דרד יעב. לפי

שפתי חכמים

טמאים כפי הסודות מן המערכה: א ולכך נקרא מלכות מוליח
רע: ב פ"י מלכות בדר יעב דמשמע חף שער טמאין: זכ וטמא
מה לא יעבו טמו. א"כ ע"כ מחוץ למחנה הוא מן ג' מחנות
דכא טמא מה מותר במחנה לויח וחסור במחנה שניה זכ חסור
במחנה לויח ומותר במחנה ישראל עזרתיכ ולא יטמאו אם
מחזיקים ולא כפי' חס מחנה דמשמע מן מחנה לויח ומחנה לויח
למטה מה מחנה חסור ולזכ מחנה חסור: ג והכל"ד כלמ"ד לני

עניני מומאות ננעים ומהרתם

פס': (מז) כל ימי אשר הנגע בו יעמא. כי נראה מזה שלא שכ
סדיין במשכנו שלמה. ע"כ דרד יעב וגו'. עד אשר ישוב אל ס'
ויאספו מלזרתו ויתרפא מנגפו מכל וכל אז יוכר כי הוא נקי
פטור. ויספר דרדו המפורס במלכות המלכות ביום ספרתו.
סללו לא נמארו כן בדרך אפשר לפיכך המערכות: (מז) והכבד
לדעת כח שיהי' פוט ופולא בישלאל להזכירן מלה"ר. שהעמסר

פירוש לתורת אלהים

ער ואל רופען און אויס שרייען איר בין קמא פרי
מענטשין ואלין ויה פון אים אפ שרייען: (מז) כל ימי
אלע מענ אשך וואס דרא נגע איז אין אים וסמא ואל
ער קמא ויין בדר ישכ ער ואל אליין ויעצן אפילו
אנגערע מענטשין וואס נעמען איר קמא קארען
ניט ויעצן נעבן אים. רש"י יריבם פאר וואס איז פאר
ענדערס אמצערע פון אנדערע במאם דען אנדערע
במאם מענין ויעצן צו ואמען. דער תירוצ איז ער
איז דאך גיטראפאט גיטראפאט מיט צרעת ווייל ער
האט לשון הרע גיטראפאט צווישען מאן און נויב און
האט צווישען זיי אצווישען שיד גיטראפאט אנדער
דורך לשון הרע האט ער גיטראפאט אצווישען שיד
צווישען איין מענטשין און צווישען אנדערין דרום
ואל ער אצוין ויעצן און ואל ויין אפגישיד פון אלע
מענטשין מיט ויין ויעצן ואל ויין אויפער דרא
מחנה: (מז) והכבד און אקלייד וואס וועט אין איד
וויין אפלק פון צרעת בכבד אין אקלייד פון וואל
אי אדער אקלייד פון פלאקס: (מז) או אדער בשתי

מצות השם

מכשפות שחמור הכבד כי יסיה בו נגע לרעס וגו':
פאהר מיש דעם קלייד. און וואי דער כבד וועט איהם ואנען.
אצו ואל ער פאהר:

מלאכת עור: ^מ והיה הנגע ירקרקו
או אדמדם בפגד או בעור או
בשתי או בערב או בכל כלי עור
נגע צרעת הוא וראה את הפה:
וראה הפה את הנגע והסגיר
את הנגע שבעת ימים: ^נ וראה
את הנגע ביום השביעי פי פשה
הנגע בפגד או בשתי או בערב או
בעור לכל אשר יעשה העור
למלאכה צרעת ממארת הנגע
טמא הוא: ^נ ושרף את הפגד או
את השתי או את הערב בצמר
או בפשתים או את כלי עור
אשר יהיה בו הנגע כי צרעת

במשכא או בכל עבדות
משק: ^מ ויהי מכתשא
ירוק או סמוק בלבושא
או במשכא או בשתיא
או בערבא או בכל מאן
דמשק מכתש סגירותא
הוא ויתחזי לכהנא:
ויתחזי פהנא ית מכתשא
ויסגר ית מכתשא שבעא
יומין: ^נ ויתחזי ית
מכתשא ביומא שביעאה
ארי אוסיף מכתשא
בלבושא או בשתיא או
בערבא או במשכא לכל
די תתעביד משכא
לעבדי דתא סגירות
מחסרא מכתשא מסאב
הוא: ^נ וינקד ית לבושא
או ית שתיא או ית ערבא
בעמרא או בכהנא או
ית כל מאן דמשק
די יהי ביה מכתשא
ארי סגירות מחסרא היא
ת"א ושקף ס. יעסום קמו:

רשב"ם

בעל השורים

(נב) ושקף סה סגנד . הספוק מחסיל ומסיים בשקפה לו שכל
צרעת ממארת . כסו סילון ממאיר וקין כמאבי
שפתי חכמים

(נב) ושקף סה סגנד . הספוק מחסיל ומסיים בשקפה לו שכל
צרעת ממארת . כסו סילון ממאיר וקין כמאבי
שפתי חכמים

חכם שפירשו של פי חכם: ד פירש"י (ל סילון ממאיר וסילון
קין מלאכי: ה ויהי שבעת צמקום של רק צמקום מ"ס כמ
והנזכר בשל וכן: ו וסב"ס כשעמו ודוקק סס וברק:

שנעשה בו מלאכה: (מ) ירקק . ירוק שנירוקין אדמדם.
אדום שגלדומים: (נ) צרעת ממארת . ל סילון ד ממאיר
(ויחזקאל כח) . ומדרשו תן בו מארה שלא תהנה הימנו:

(נב) בצמר או בפשתים . של צמר או של פשתים זהו פשוט ומדרשו יכול יביא ניו צמר ואולי פשתן וישרפם עמו
ת"ל הוא כשם חשך למה דבר אחר עמה א"כ מה ת"ל בצמר או בפשתים להוילא את האומיות שבו שן
עניני טומאת נגעים ומהרתם

(נב) בצמר או בפשתים . של צמר או של פשתים זהו פשוט ומדרשו יכול יביא ניו צמר ואולי פשתן וישרפם עמו
ת"ל הוא כשם חשך למה דבר אחר עמה א"כ מה ת"ל בצמר או בפשתים להוילא את האומיות שבו שן
עניני טומאת נגעים ומהרתם

לכ"ר משמנות קירוס ביום . ולס חינו מזור משמנות כלי הפיו
שכניתי שחל יושב ושובב עליהן . לס לא חזר בו משמנות סגנדים
מוכדל וסורסם לבדו . ועוד הלכין סס . וכעת אכחז רק שמות
סגנדים סללו . דהיינו סס חסותם סללוקים סללוקים סגנדים . וערכ סס המותים סללוקים לרובכ סגנד: (נ) לרעת ממארת .

קסס לו: (נ) לרעת ממארת סלל סשפלה סלרעת מוליס
ויהי סס חסותם סללוקים סללוקים סגנדים . וערכ סס המותים סללוקים לרובכ סגנד: (נ) לרעת ממארת .

פירוש לתורת אלהים

האם גימאטק פון דער פערל נגע דאס איז אפלאג
פון אצבעת ויהיה זאל דאס גיוויען ווערען צום
פאן: (ו) ויהיה זאל דער פהן זעהן די נגע וחסגי זאל
ער פאר שליסען די נאך וואס דרייען איז די נגע
שבעת ימים ויגען טאג: (נא) ויהיה זאל ער
דיא נגע אין דעם ויגען טאג פי פשה אז די נגע
האט זיך גימערט אין דעם קלייד או בשתיא: ויגען
במארה וואס זיא טאכט מינערין אדער איין פאר
שאלמענע הנגע דיא פלאג טמא איז קמא: (נב) ושרף

אין דעם סגאנע פאדים או בערב אין דעם דורך
ווארף פאדים לפשתים פון פלאגס ויצטר אדער פון
וואל או אדער בער אפערל וואס איז נאך דער פון
קין בלי גימאטק געווארן או אדער בכל מלאכת אין
אלע פלים ווס פון דער פערל איז גימאטק גיווארין
אונעס נעם דרייען ויין אנגע: (ס) ויהיה זאל דיא
נגע נעם ויין ויגען נאנץ גרין או אדער אדמדם נאנץ
רוים נגד אין דעם קלייד או אדער גער אין דר פערל
אדער בשתי אין דער סגאנע או אדער בערב אין
דורך ווארף או אדער בכל אין אלע פלים וואס קען

אָתּוּ מִן־הַבֶּגֶד אֹו מִן־הָעוֹר אֹו מִן־
הַשִּׁתִּי אֹו מִן־הָעֶרֶב : מַפְסִיר נֹו וְאִם־
תִּרְאֶה עוֹד בִּבְגֶד אֹו־בְשִׁתִּי אֹו־
בְּעֶרֶב אֹו בְּכָל־כְּלִי־עוֹר פִּרְחַת הָיָא
בְּאַשׁ תִּשְׂרַפְנוּ אֶת אֲשֶׁר־כּוּ הִנֵּגְעִי :
וְהַבֶּגֶד אֹו־הַשִּׁתִּי אֹו־הָעֶרֶב אֹו־
כְּלִי־הָעוֹר אֲשֶׁר תִּכְבֶּם וְסָר
מִהֶם הִנֵּגְעִי וְכִבֶּם שְׁנִית וְסָהַר :
וְאֵת תּוֹרַת נִגְעֵי־צִרְעַת בִּגְד
הַצִּמְרֹו אֹו הַפְּשִׁתִּים אֹו הַשִּׁתִּי אֹו
הָעֶרֶב אֹו כְּלִי־הָעוֹר לְמַהְרֹו אֹו
לְטִמָּאוֹ : פ פ פ

לבושא או מן משכא או
מן שתיא או מן ערבא :
נ ו אם תתחזי עוד
בלבושא או בשתיא או
בערבא או בכל מאן
דמשק סגיא היא בגדא
תוקדיניה ית די ביה
מכתשא : נ ו ולבושא או
שתיא או ערבא או כל
מאן דמשק די יתחור
ונעדי מנהון מכתשא
ויצטבע תנינות וידבי :
נ ו דא אוריתא דמכתש
סגירו לבוש עמר או
כתנא או שתיא או ערבא
או כל מאן דמשק
לדכותיה או לסאבותיה :

פ פ פ

ת"א וסגד. ונחיס לר. וכנס
שנים. חלין לל. לטכור.
חזר סס :

בעל הטורים

ה'ס כנגד ה' חומשים לו' שהפסוק ל' הכה כלל מוסר
מל ה' חומשי חורה. ' פדשות של נגעים הם בין נגעי בגדים
ונגעי כמים שלם יקיימו ' דכיות יללו מלל פשקם :

שפתי חכמים

ספר יומר קשה מלל הסך אל לל : ל לל שיקרנו בלבד ללל
יפלטנו ג' כ' אלף שלל מללה שרס ככר הווכל לעיל וכלן סווי
לפסח אלסן השרסה לך סוה :

סר ממנו הנגע לגמרי : וכבם שנית. ' ל' טעילה חרונס
של כבושין כפפרסה וז לשון לבון ויתחור חרן מזה שאינו לבון אלל לעטול לכך חרונמו ויעטבע וכן כל כבושי בגדים
שכן לטעילה מתורגמין ויעטבע : חסלת פרשת תוריע

פירוש לתורת אלהים

תשתי וכו' אשר וואם עם נועם אוים געוואשין ווערין
וסי אויב די גנע נועם ויה דער פון אפ מאן וכבם שנית
זאל מען דאם צום אנדערין קאל טובלען וישר אויב
עם זאל ויין קהור : (נכ) זאת חזרת. דאם איז דאם
לערנונג גנע צדעת פון דער פלאג פון דעם צדעת
גנע פון אקלייד פון וואל או הפשקים וכו' לפתח צו ריין
מאכין איז או לפתח אדער אום ריין מאכין איהם :

החדשים שכתבנו מדע שערותיו בולמות. ז"ל כתיב גנע לדעת
כדי הוריע וכו' זאת חזרה ש"ו דברים נגעים בלמים : (נכ) זאת
חזרה נגע. חזרה המלכע. חזרה אשר לו. זאת הפורה. פורת

רש"י

הקדקד ולאחריו. כך מפורש בת"כ : (נו) וקרע אורו.
יקרע מקום הנגע מן הבגד ו ישרפנו : (נז) פרחת היא.
דבר החור וזלוח : באש תשרפנו. חת כל הבגד :
(נה) וסר מהם הנגע. אל כשכנסוהו בתחלה ע"פ כהן
של כבושין כפפרסה וז לשון לבון ויתחור חרן מזה שאינו לבון אלל לעטול לכך חרונמו ויעטבע וכן כל כבושי בגדים
שכן לטעילה מתורגמין ויעטבע : חסלת פרשת תוריע

מופתי אלישע

הפמרת תוריע במלכים ב סימן ר ח
ו' ואיש בא מבבל שלישה ויבא לאיש האלהים

ואו ואיש בא מבבל שלישה וגו' .
אשנבש איז געקוקען פון

פירוש עברי מייש

צוויי פויוינר תלמידים פון רי גביאים איז גקוקען
אשנבש פון שיקאם בעל שלישה ויבא אנג האנו

לחם בפורים עשרים לחם שערים וכרמל בצקלנו
 ויאמר תן לעם ויאכלו : ויאמר משרתו מה אתן
 זה לפני מאה איש ויאמר תן לעם ויאכלו כי
 כה אמר יהוה אכול והותר : ויתן לפניהם
 ויאכלו ויתרו בדבר יהוה : ונעמן שר צבא
 מלך ארם היה איש גדול לפני אדניו ונשא
 פנים בייבו נתן יהוה תשועה לארם והאיש
 היה גבור חיל מצרע : ונאדם יצאו גדודים
 וישבו מארץ ישראל נערה קטנה ותהי לפני
 אשת נעמן : ותאמר אל צבא ארם ויאמר
 לפני הנביא אשר בשמרן או יאסף אתו מצרעתו :
 ויבא ויגד לאדניו לאמר בואת וכואת דברה
 הנערה אשר מארץ ישראל : ויאמר מלך ארם לך
 בא ואשלחה ספר אל מלך ישראל וילך ויקח בידו
 עשר כפרי כסף וששת ארפים זהב ועשר חליפות
 בגדים : ויבא הספר אל מלך ישראל לאמר
 ועתה כבוא הספר הזה אליה הנח שלחתי אליה את
 נעמן עבדי ואספתו מצרעתו : ויהי בקרא מלך

דעם ארם בעל שלישה און האם
 געבריינגט צום נביא אלישע ברום
 פון די ערשטע צייטע קבואת,
 דער ילקט פרעגט אין דעם אלישע
 גיווען אבאן וואס מען האט איהם
 געבריינגט בכורים, און דער
 פוסק לערנט אונז ווער עס בריינגט
 אפמקט צו אפמלד חכם אין גלייך
 ווי ער בריינגט בכורים צו אפמלד,
 און אזוי וויא בכורים האט גיט
 אשיעור וויא פיל מען זאל געבען
 נאר וויא פיל איינער האט געבריינגט
 צום פון פאר בכורים, האט דאס
 דער פון געראקט פריינליך און
 געבען און גיט ביז ווערן אויף
 דעם סענשט צו נאמען דעם
 ווייניג געבריינגט, אזוי דאך זיין
 יעדער פלסיד חכם, וויא פיל
 איינער בריינגט אים אפמקט דאך
 ער דער פמקט פריינליך צו געבען,
 און גיט זיין ביז אויף דעם סענשט
 ער האט איהם ווייניג געבריינגט,
 ויאמר תן לעם ויאכלו, אלישע
 האט גיוואס צו זיין משרת גיב
 די ברום צום פאלק נאמען וויא
 עסן, האט דער משרת גיוואס
 צו אלישע קח אמן זה לפני
 אש

ישראל

פירוש עברי מיימח

נבראכט צום נביא פון גאט צו אלישע לחם צוואנג
 ברום פון אזוי אגעשטין וואס איז ערשט צייטיג
 געווארען וועלכע געקלט און פייכטע וואנגען וואס איז
 נאך אין דער שאלעכץ ויאמר האט דער נביא אלישע
 גיוואס צו זיין משרת פון גיב צום פאלק צו דיא
 פלסידים פון די נביאים ויאכל און לאוין זיי עסן:
 (ב) ויאמר האט זיין משרת גיוואס סה אמן וואס זאל
 איה געבען איין ברום פאר הונדערט מענטשען
 ויאמר האט אלישע גיוואס פון גיב צום פאלק און
 לאמען זיין עסן בי ווארם אזוי האט גאט גיוואס
 אכל ויין וועלן דאס עסן ווערן און עס וועט נאך
 פלייבען וועלכע האט דער משרת פאר ויין דאס
 ברום געגעבען ויאכל האבן זיין נענטן ויתרו און
 האבן איבער גלאזט קיין זיין אזוי וויא די ביד פון
 גאט געטן און געסן שר צבא דער הויכט מאן פון דעם
 חיל פון מלך ארם הוי איז גיווען איין גרויסר מאן
 פאר זיין האר וישא פנים און דער מלך האט איהם
 זייער ליב געהאט בי ווארם בי דורך אים נמן, משנה
 הט גאט געגעבן אהליף צו ארם והאיש און דר מאן
 איז גיווען שטארק האפטיג מצרע און איז גיווען
 קרעצט וואס און די לייט פון ארם, ויא ווערן ארם
 גינאנגען שערן ויין זאלער רויבן וואס ווערן וועלן
 צייען וישב האבען זיי גינאנגען פון ארץ ישראל

נערה קטנה אקלייני וינגע פרוי פון דר שטאט געווען
 ויהי און ויא איז גיווען איין משרתת לפני אשת נעמן
 פאר דס ווייב פון נעמן: (ו) ויאמר האט דיא וינגע
 פרוי גיוואס צו איר הארינגע אהל ארוי דס גיבעט
 פון מיין הארן זאל זיין לפני הנביא פאר דעם נביא
 וואס וואנט אין שוקרון או דענצטקאל יאסוף וועט
 ער אים היילען פון וינגע קרעץ: (ז) ויא איז נעמן
 גינאנגען וינד לאזניו און האט גיוואס פאר זיין האר
 פאר דעם מלך ארם בואת וכואת אזוי און אזוי דברה
 האט די וינגי פרוי פון ארץ ישראל גירעט: (ח) ויאמר
 מלך האט גיוואס דער מלך פון ארם צו געבן לז זיי
 אהין בא קום ואשלחה און איה וועל שיקען אבריה
 צום מלך ישראל וזל איז געבן גינאנגען ויקח בידו
 און האט גינאנגען אין וינגע הענט אמהרה צו
 ברענגען צום נביא צעהן עקנטין וילכר וישבת און
 ועקס טווענד גילדן וישא און צעהן פאר גילדער
 (ט) ויבא דס געמן גיברענגט דעם ברוי צום מלך
 ישראל לאמר אזוי צו נאמען פלומר אין דעם ברוי
 איז גישטאנען דאס לשון ועתה און אצונד איז דער
 ברוי קומט און צו דיר חת ושלחתי אליה ארש שיק צו
 דיר ביין געקעכט געבן ויאספתו און דו וואלטס איהם
 היילען פון וינגע קרעץ: (י) ויהי און עס איז גיווען
 בקרא מלך אז דער מלך ישראל האט גיליגענט דעם

ישראל את-הספר ויקרע בגדיו ויאמר האלהים אני
להמית ולהחיות בידה שלח אלי לאסף איש
מצרעתו כי אבד-דעונו ואני כי-מתאנה הוא לי:
וא יהי בשמעו אלישע איש-האלהים ביקרע
מלבוש-ישראל את-בגדיו וישלח אל-המלך לאמר
למה קרעת בגדיך יבא-נא אלי וידע כי יש נביא
בישראל: "ויבא נעמן בסוסו וברכבו ויעמד פתח-
הבית לאלישע: "וישלח אליו אלישע מלאך
לאמר הלך ורחצת שבע-פעמים בירדן וישב
בשרך כד וטהר: "ויקצף נעמן וילך ויאמר הנה
אמרתי אלי ויצא יצוא ועמד וקרא בשם-יהוה
אלהיו והנה ידו אל-המקום ואסף המצרע: "הלא
טוב אבנה ופרפר נהרות דמשק מכל מימי ישראל
הלא-ארחץ בהם וטהרתי ויפן וילך בחמה:
ויגשו עבדיו וידברו אליו ויאמרו אבי דבר גדול
הנביא דבר אלהי הלא תעשה ואף כי-אמר
אלהי רחץ וטהר: "וירד ויטבל בירדן שבע
פעמים כדבר איש האלהים וישב בשלו בבשר

איש, דער קרעט האט געטען
גרויס אין האנט און האט געזען
צו אלישע וואס זאל איך נעמען
אויף אברויס פאר הנדערע
מענטשן, עס איז גייען צוואנציג
ברויס, און מויענד מענטשן,
קוקט אים אין ברויס אויף
הנדערע מענטשן, וועלן דאך
די מענטשן פון די ברויס נאר גיט
האבען, איז דאך בעסער איך וועל
געמאלטן די צוואנציג ברויס פון
די מענטשן אלץ, וואסאלס איז
גייען האנגער יארהא און צווייסיג
די ברויס, עפעס דאך געבריינגט
ניוארען פון די מענטשן, מאכער
ויל דער בריינגער אז נאר דא
ואלסט עסן דא ברויס, און גיט
זיין ואלץ עסן, האט אלישע נאך
אפאלט גינאט צו זיין קשרט גיט
דאס ברויס צו די מויענד מענטשן
און זאג וויי איד האב געהיטען
זיין ואלץ די ברויס עסן, ווארעם
אויף האט גאט גינאט מען וועט
עסן און בעס נאך איבער
לאזן, וועלן זיין עסן וויא פיעל
זיין וועלן עסן, און דאס
איבערנעם וועט בלייבען פאר מיר
וועל איך עסן, ווארעם דער נביא
אלישע האט גינאט עסן די ברויס
משרת

פרוש עברי מייטש

"בסוסי קרי" אמנה קרי

און נעמן האט געזען וועג און איז אונזעק גינאנט
ויאמר און ער האט גינאנט הנה אסתר איך האב מיר
גיטראכט אלץ זא, ער וועט ארויס גיין צו מיר וועט
און ער וועט זיך שטעלען וואו און וועט רופן דעם
נאמען פון זיין נאם וועט און ער וועט אויף הייבן
זיין האנט צו דעם ארץ פון דעם צרעת ואסר און
עס וועט ווערן פאר היילט דאס צרעת און ער
הייסט איך זאל מיר באדין ווען קאל אין ירדן:
(טו) הלא טוב עס איז בעסער די מויענד פון דמשק
מכל פון אלע וואסערין פון ישראל הלא פאר וואר
אידן איך וועל מיר וואשען אין וויא וועל איך דען
ווערן ריין ויפן און ער האט זיך אונזעק גינאנט
וועג און איז אונזעק גינאנטען מיט צאנען: (טו) ויגשו
און זיינע קנעכט האבען גינאנט ווערן און
האבען צו אים גירעט ויאמר און זיין האבען צו
אים גינאנט איז מיר פאסער בלוזער מיר האר דער
גדול דער נביא זאל מיר אפילו נאמען אנהייסע וואו
וואלסטו דאך דאס גינאט וואו און אויך איז שוין
אפער שפן בן אסר אז ער האט דיר גינאנט אגרינגע
ואך דער דו וואלסט דיר וואשען אין ירדן וועט און
וועסט זיין ריין ווערסטו דאס געוויס קאן:
(י) וירד און נעמן האט גינאנט וועט און האט
זיך גיטראכט אין ירדן שבע פעמים ווען קאל בדי

גרף ויקרע בגדיו האט ער צוריקען זיינע קליידער
ויאמר און ער האט גינאנט האלדס איז בין איך דען
אנאם להמית ולהחיות איך זאל קאנען שייקען און
לעבעדיג מאכען בן זיך וואס דער שיקט צו מיר
לאזט איך זאל היילען אפענטש פון זיינע קרעץ כי
ווארעם איך דא נישט ווייט וואו און ווערעם כי מתאנה הוא
זי ער וועט אויף מיר עפס איין עליה: (יא) ויהי
כשמוע אלישע אז אלישע איש האלהים דער נביא פון
נאם האט גיהערט כי אז דער מלך ישראל האט צו
ריקען זיינע קליידער וישלח האט ער גישיקט צום
מלך לאמר אויף צו נאמען למה ווארעם האסטו צו
ריקען זיינע קליידער זאל לאז נעמן קוקען צו מיר
וועל איך אים היילען וועט און לאז ער וויקען בן זיך
אז עס איז דא אנביא בן ישראל: (יב) ויבא איז
נעמן גינאנטען בסוסי מיט זיינע פערד וברכבו און
מיט זיינע בויט ווערן וועט פתח הבית לאלישע און
האט זיך גישטעלט פאר דער מיר פון דעם הויז פון
אלישע: (יג) וישלח האט אלישע צו איהם גישיקט
לאמר ער זאל איהם נאמען ווער ורחצת און דא
נאכטם דיר וואשען שבע ווען קאל אין ירדן וישב
וועט זיך ווידער קערן ריין לייב צו דיר אזוי וויא
עס איז פריער גינאנט איידער דא ביקט מצרע
ניוארען וועט און דא וועסט זיין ריין: (יד) ויקצף

וואס איף איר איז געווען די ברכה,
 פון האם געוואלט לעבן וויא דאס
 חורבן האט געוואלט גיט אויף ברויט
 אלליין לעבט דער מענטש נאר אויף
 די זאך וואס די מויל פון נאם ברויט
 ארויס פון דעם זאל דער מענטש
 לעבן, פון דער זאך לעבט דער
 מענטש, דריבער האט אלישע געזאגט
 צו זיין משרת די אפטה ברויט גיט
 די פלמירט און איך וועל לעבן פון
 דאס צו געקוקענע שטיקל ברויט
 וואס איף איהר איז געקוקט דער
 וואס פון חקיה: (ו) ונפול לפניכם
 נאכלו וייתירו כדבר ה', דער
 משרת פון אלישע האט געזען
 דאס צוואנציג ברויט פון די צוויי
 געקוקט וואס וועט נאם געווארן
 און האבען איבער געלאזט, אזוי
 וויא נאם האט געזען צו אלישע:

נער קמן יימחר: יי נישב אל-איש האלהים הוא
 וכל-מחנהו ויבא ויעמד לפניו ויאמר הנה-נא
 ידעתי כי אין אלהים בכל-הארץ כי אם-בישראל
 ועתה קח-נא ברכה מאת עבדי: יי ויאמר חי-
 יהוה אשר-עמדתי לפניו אם-אקח ויפצר-בו לקחת
 וימאן: יי ויאמר נעמן ולא יתן-נא לעבדי משא
 צמד-פרדים אדמה כי לא-יעשה עוד עבדי עליה
 וזבה לאלהים אחרים כי אם-ליהוה: כי לדבר הזה
 יסלח יהוה לעבדי בבוא אדני בית-רמון
 להשתחות שמה והוא נשען על-ידי השתחית
 בית רמן בהשתחית בית רמן יסלח-נא יהוה
 לעבדי בדבר הזה: כי ויאמר לו לך לשלום וילך
 מאתו בברת ארץ

*נא כתוב ולא קרי

פירוש ע"ט

ערד פון ארץ ישראל וייל דס איז הייליג וועל איך
 פון איר אין מיין שטאט מאכען אמונים פון נארום
 דיין געזעכט געסן וועט שוין גיט מקריב זיין איין
 עולה און אשעכטונג יאלהים צו אנדערע אפ געשער
 פון אס ליי נאר צו נאם נאר דער צו דער זאך זאל
 נאם פאר געזען צו דיין געזעכט בכוז אז מיין האר
 דער מלך ארם וועט קוקען אין דעם הויז פון דעם
 אפ נאם בית רמון להשתחית צו בקען ויך נארט הייט
 און ער נישט ער איז געוויינטליך צו זיין אנגילעהנט
 אויף מיין האנט השתחית און איך וועל מיד אויך
 מונען בקען געט איך מער גיט נאר בהשתחית אז
 איך וועל מיד מונען בקען איבער דאנק צו דעם
 אפ נאם בית רמון יסלח זאל נאם פאר געזען און זאל
 מוחל זיין צו דיין געזעכט די דאזיגע זאך: (כ) ויאמר
 האט אלישע צו אים געזאגט לך גיי צו פרידען וילך
 און ער איז אונזעק גינאנגען פון אים גברת ארץ איין
 אקער לאנד:

אזוי ווי דער נביא האט אים געזאגט וישב האט זיך
 ווידער געקערט זיין לייב כבש אזוי וויא דאס לייב
 פון אקליין וינגעל ויסר און ער איז געווארן ריין:
 (יח) וישב און ער האט זיך אים געקערט צו דעם
 נביא פון האט הייט ער געזען וכל מחנהו און נאר ויזע
 מענטשן און געזען האט זיך געשטעלט פאר דעם
 נביא ויאמר און ער האט געזאגט הנה אצונד וויים
 איך בי איז אז עס איז גיט פאר האנדלן קיין אנדער
 נאם אויף נאר דער וועלט פון נאר דער נאם פון
 ישראל ויבא און אצונד קח געט איין מקנה פון דיין
 געזעכט: (יט) ויאמר און ער האט געזאגט חי יי איך
 שווער אזוי וויא נאם לעבט איר וואס איך בין
 געשטאנען פאר אים אס אקח אויב איך וועל געזען
 די מקנה ויפצר און געזען האט אים געזען ער זאל
 געקען ויפצר און ער האט גיט געוואלט: (כ) ויאמר
 און געזען האט געזאגט וואס און ווער וואלט פאר עס
 זאל געזען ווערן צו דיין געזעכט משא אזוי פיל
 ווי עס קאן שטאנען צמד אפאר מויל איין לען אדסה

ליום השבת וה' מלך ילל"מ דברו משנה והלכה
 מסדר מדרות שהוא נגד היסוד בחינת היום:

ברמנורא

שנים ממאים במת אחד ממא מומאת שבעה.
 כולה מתניתין מפרש לה וחזיל:

במת דברי וועטן קמא געווארען פון אמת שנים ממאים
 שבעה שבעה צוויי בארפען ויין קמא ויגען קמא
 איינער בארפען ויין קמא איינער בארפען ויין קמא נאר

אהר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום
 והפסרה ומומור ה' מלך נאות לבש או מומור שיר

משנה אהלות פ"א

שנים ממאים במת אחד ממא מומאת שבעה
 ואחד ממא מומאת ערב. שלשה ממאין
 במת שנים ממאין מומאת שבעה ואחד ממא
 פ"א א שנים ממאים במת צוויי וועטן קמא געווארען
 פון אמת אחד קמא מומאת שבעה איינער
 בארפען ויין קמא ויגען קמא ויבא קמא מומאת ערב און
 איינער בארפען ויין קמא נאר ביי נאכט שלש ממאין

אדם הנוגע במת טמא מומאת ו'. דכתיב הנוגע במת לכל נפש אדם יעמא שבעת ימים לפי שהוא נעשה אב הטומאה שבעת אפי כחות הטומאה הוא : אדם הנוגע בו טמא מומאת ערב. דכתיב והנפש הנוגעת טמאה עד הערב לפי שהוא נעשה וד הטומאה. וכל וד הטומאה אין בו אלא טומאת ערב אבל חכמים גזרו על הנוגע בטמא מת בעתו מחובר למת שיהיה טמא שבעה (ה) : (ב) כלים הנוגעים במת וכו'. בין כלי מתכות בין כלי שטף (ב) ונגדים מיטמאין

כמת עלמא דכתיב בחלל חרבו או במת חרב הרי הוא כמת (ג) וה"ל לשאר כל הכלים הילכך כלים הנוגעים במת נעשים אפי כחות וכלים ככלים אפי הטומאה נעשים אפי ככלים שמיים נעשים כראשונים השלישי בין אדם בין כלים . נעשים ראשונים ומיטמאין טומאת ערב : (ג) ביצר ד' כלים הנוגעים במת. אפי אבות כמותו : ואדם בכלים. אפי הטומאה : וכלים באדם . נמי אפי

טומאת ערב. ארבעה טמאין במת שלשה טמאין טומאת שבעה. ואחר טמא מומאת ערב. ביצר שנים. אדם הנוגע במת טמא מומאת שבעה. ואדם הנוגע בו טמא מומאת ערב : (ב) ביצר ג'. כלים הנוגעים במת וכלים בכלים טמאין מומאת שבעה השלישי בין אדם ובין כלים טמאים טומאת ערב : (ג) ביצר ארבעה. כלים הנוגעים במת ואדם בכלים וכלים באדם טמאים טומאת שבעה הרביעי בין אדם בין כלים טמאים טומאת ערב. אמר רבי עקיבא יש לי חמישי השפוד התחוב באהל האהל וטומאת שבעה. החמישי בין אדם בין כלים טמאין טומאת ערב. אמרו לו אין האהל מתחשב : (ד) אדם וכלים מיטמאין במת. חומר באדם

(6) וד דכתיב וכל אשר יגע בו טמא יטמא טומאת ערב קמאר דכתיב טמא עד ספר כ"ט. וכ"כ דליף מקרא דכל טומאה של מת הו' א' הסם וכנסתם נגדיכם כתיב (ס) והיינו כלים אבל כלים לא . וטמא : (ג) כל' קון מ"ק : (ג) דליף סדר דין מל מ"ב לו חלל אפי אפי וטמא יטמא שכל מה שיגע בחרב שנתק בו הסם יטמא ו' ימים. ה"מ : (ד) אפי לא טמא' מיה כלים בעת וכלי ככלים טמא' . כשחלל באהל דמיטמא כלים טמא' כל שכן כשחלל באהל טמא' סילס מן הכלים דס' דליף כלי טמא' מן כלי טומא' . דכשחלל

הטומאה כחלם עלמא דכתיב וכנסתם נגדיכם ביום השביעי וטמאתם הא למדת שכל אדם הטמא טומא' ו' טמא כלים טומאת שבעה והרביעי בין אדם בין כלים . נעשים ראשונים וה"ל דכתיב ג' הוה מלי מליחתי אדם הנוגע במת וכלים ככלים טמאין טומא' ו' שלישי בין אדם בין כלים טמאין טומאת ערב אלא מסיבא דמיתא עמאין במת שמעית לה אדם ככלים טמאין טומא' במת וכלים ככלים טמאין טומאת שבעה (ז) כל' אדם במת עלמא וכלים ככלים טמאין טומאת שבעה : שפוד . כמין עמיד של מתכת תקועה באהל ובראש קושרין האהל : אין האהל מתחשב . לפי שאין האהל מטמא השפוד לפיכך אינו נחשב כמין סדר הטומאות אלא כל המונה באהל המת כנוגע במת עלמא ואין כחן אלא ארבע אפי' אין השפוד בתוך האהל אלא שנוגע באהל מכתוב אפי' אין האהל מתחשב כמין סדר משכנתו

הרביעי דער פערקער וואס האט אן גערייט דיא אנהערע פליים ביז אדם סיי אפגעקומען האט אן גערייט די אנהערע פליים ביז גליס סיי אדרקטע ערמי פליים האבין אנהערייט די אנהערע פליים אפגעקומען ערב דיא פערקטע זאך איז קומא נאר ביז נאכט אפער רבי עקיבא האט רבי עקיבא גיאנטש'ל לי חמישי איה האב אנהערעקען נאך אפגעקומען השפוד התחוב באהל אפגעקומען שפוד וואס שמיים אין מיטען גיעלעט, און דער גיעלעט איז אפגעקומען אויפין אן דעם שפוד האהל דער גיעלעט תשעיד און דער שפוד וואס היינט בשפוד און דער מעקנש וואס האט אנהערייט דעם שפוד ופליים באדם און די פליים וואס האבין אן גערייט דעם מעקנש פסאין שפוד שבעה נענען קומא ויגען טאן ותחשיב און דער פירפער וואס האט אנהערייט דיא פליים ביז אדם סיי אפגעקומען האט אנהערייט דיא פליים ביז גליס סיי פליים האבין אן גערייט די פליים פסא שפוד ערב איז קומא נאר ביז נאכט אפער רבי עקיבא איז האהל מתחשב דער גיעלעט ווערט גיט גיעלעט נאר פון מת. דארף מען אנהייבן רעקענען פון שפוד. איז נאר דא פיר מוקאאות. דר שפוד און דער מעקנש און דיא פליים און דאם פערקטע : ד אדם וכלים מיטמאין במת אפגעקומען אנהערע פליים ווערין קומא אפי אפי וואס באדם בכלים די מוקאאה

ביז נאכט ארבעה פסאין במת פיר נענען קומא גיווארין פון אפיט שלשה פסאין שפוד שבעה דריי דארפין ויין קומא ויגען טאן ואחד פסא שפוד ערב און איינער דארף ויין קומא ביז נאכט ביצר שנים ווי אזוי נענען די אזוי קומא גיווארען אדם היינט במת דער מעקנש וואס ריט אן דעם קומא שפוד שבעה איז קומא ויגען טאן וואס היינט ביז און דער מעקנש וואס ריט אן דעם מעקנש וואס האט אנהערייט דעם סת קומא שפוד ערב איז קומא נאר ביז נאכט : ב ביצר שלשה ווי אזוי נענען דריי קומא גיווארען גליס היינטים במת פליים האבין אן גערייט אפיט, דארפין ויין קומא ויגען טאן וכלים בכלים און אנהערע פליים האבין אן גערייט דיא ערשטע פליים פסאין שפוד שבעה דארפין ויין קומא ויגען טאן השלישי און דער דריטער נוס האט אן גערייט די אנהערע פליים ביז אדם סייא אפגעקומען האט אן גערייט דיא אנהערע פליים ביז גליס און סייא אדרקטע ערמי פליים האבין אן גערייט דיא אנהערע ערמי פליים פסא שפוד ערב דר דריטער איז נאר קומא ביז נאכט : ג ביצר ארבעה ווי אזוי נענען די פיר קומא געווארען פליס היינטים במת פליים האבין אן גערייט אפיט נענען ויין קומא ויגען טאן וואס בכלים און אפגעקומען האט אן גערייט די פליים אפי אנהערע פליים ויגען טאן וכלים באדם און פליים האבין אן גערייט דעם מעקנש פסאין שפוד שבעה נענען ויין קומא ויגען טאן

הכי מוכח לקמן בפרק סגוס עבה במשנת עתות של עץ: (ד) שהכלים שלשה. כגון כלים שנגעו במת וכלים ככלים ועוד כלים עליהם כשיש כולן עמאלי: ואדם שנים. כגון אדם במת ואדם שני כזה האדם שנגעו במת אבל אדם השלישי כשי מקור: שהוא באמצע. כגון כלים ואדם וכלים דהכניעו בין אדם בין כלים ממאן קומתה ערב דמשמעי' ממתי' דלעיל: (ה) ממאן בנדרים. כל זמן שלא פי' דכתי' והטעם בשאר הוצ' יכנס בנדריו אלאה שחזר ממאן בנדרים

בנדרים ממנו כזו: ואין בנדרים הנוגעים בוב ממאן בנדרים. לפי שהוב אכ' העומתה והבגדים הנוגעים בו נעשים ראשון ואין ממאן בנדרים אחרים שאין אדם וכלים מקבלים עומתה אלא מאכ' העומתה: שהבגדים הנושאים את הזוב ממאן אדם: (ו) אדם אינו ממאן עד שתצא נפשו ואפילו מבגדיו ואפי' גוסס וזקק ליבום ופומר מן היבום. מאכיל בתרומה ופוסל

הטומאה כזב עליו דכתי' וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב (ה): ואין אדם הנושא את הזוב ממאן אדם. ואפי' כשהוא טמא אוחו קודם שפירש (ו) שאינו אלא ראשון לעומתה ואין ראשון ממאן אדם: (ז) עד שתצא נפשו. דכתי' כל הנוגע במת כנפס האדם אשר ימות למדך הכתוב שאינו טמא עד שימות (ז): מבגדיו. מחוץ ל' גודו חילוף: וזקק ליבום. כל זמן שהוא גוסס ויבמחו אסורה להנשא: ופומר מן היבום. אם מת והיה בן גוסס אשתו פטורה מן החליה ומן היבום: ומאכיל בתרומה. את אמו אם היא נח ישראל שנשאת לכהן:

פון אַקענקש איז שווערער ווי די מוקאָה פון פֿליים
וּפֿליים מִבְּגָדִים און די מוקאָה פון פֿליים איז שווערער
ווי די מוקאָה פון אַקענקש'ן שווערער פֿליים
נענען מוקאָה דריי, די פֿליים נוס האַבן אַנגערירט
דעם מת נענען מוקאָה, און דיא פֿליים האַבן אַנגער-
רירט אַנגערע פֿליים, נוערין די אַנגערע פֿליים אויף
מקאָה, און דיא אַנגערע פֿליים האַבן אַנגערירט
דריקע פֿליים, נוערין דיא דריקע פֿליים אויף מקאָה
יִתְאָדָם שְׁנֵים און אַקענקש'ן נוערין נאר מקאָה צוויי,
דער אַקענקש'ן וואס רירט אַן דעם מת איז מקאָה און
אַז דער אַקענקש'ן רירט אַן נאָך אַקענקש'ן איז ער
אויף מקאָה, און אַז דער אַנגערער אַקענקש'ן רירט
אַן אַרדירט אַקענקש'ן, איז דער דריקער אַקענקש'ן
מקור, איז דיא מוקאָה פון פֿליים שווערער ווי די
מוקאָה פון אַקענקש'ן חוץ בָּאָד און דיא מוקאָה
פון אַקענקש'ן איז שווערער וויא דיא מוקאָה פון
פֿליים שְׁכָל זֶמַן שוואַ בָּאָדע אויב אַקענקש'ן איז אין
מִיטְעֵן הוּ אַבֵּעַ איז פֿיר אַרלייאַ מוקאָה, אויב
פֿליים האַבן אַנגערירט אַמֵּת, און אַקענקש'ן האַט
אַנגערירט די פֿליים, און פֿליים האַבן אַנגערירט
נאָך אַקענקש'ן, נענען אַלע דרייאַ מקאָה וּבִבְעֵן טאַג,
און אויב דיא צווייטע פֿליים האַבן אַנגערירט
אַרדירט פֿליים אַדער אַקענקש'ן, איז דיא דריקע
פֿליים אַדער דער אַנגערער אַקענקש'ן מקאָה בִּין נאָכט,
אַז דאָך דא פֿיר מוקאָה וְשֵׁשׁ בָּאָדע און אויב
אַקענקש'ן איז נִיט אין מִיטְעֵן זֶמַן שְׁלִשָּׁה איז נאר דריי
מוקאָה ווי פֿריער שְׁמִיטָה: דאָס וּבְגָדִים אַקענקש'ן
און קליידער מִיטְפָּאִים בִּין נוערין מקאָה פון אַב חוץ
בָּאָד מִבְּגָדִים די מוקאָה פון אַקענקש'ן איז שווערער
וויא די מוקאָה פון קליידער וּבְגָדִים מִבְּגָדִים און די
מוקאָה פון קליידער איז שווערער וויא די מוקאָה

באצטע שני דכסי' וכנסת
בנדרים, וזכר דמ"ה יוכיה: [6]
ואם נ' דלכס'ס'ס' דלדס'ס'ס'ס'ס'
חומרת דלס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'
כמת הוי אכ' כמות אכל כשארס
הוי סתם סגס סגס כמת לא הוי
אלא אכ' מ"מ חומרת דלדס'ס'ס'ס'
ליה דמוס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'
ככלים, סגס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'
במכ'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'
דשמי: (ז) ואצטע סגס'ס'ס'ס'
סוט עסמא, סג'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'
סמס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'
סמס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'ס'

זפוסל. אז אלו מן התרומה אם בת כהן לישראל הוא: וכן בהמה וחיה: אין מעמלין טומאת נבלות עד שתלא נפסח: כונס הלטאה. כל' למה פרכוס זה דומה לזכב הלטאה: (ו) האברים. לר"ז שיהיה בזה כשר וגידים ועלמות וכך הוא נחשב חכר ומיירי בין נחשב שנתלש מן החי בין נחשב מן המת: (ח) פיסת דרגל. כ"ה הרגל הוא הפרס: ששה בכל אצבע. למחש' אצבעות היינו שלשים: קרסול. מרגום כרעים קרסולין מקום חבור הרגל והשוק: קטלית. למעלה בראש הירך: בקנה. עלם המחזור ליד מל' קנה: מדרג שבו מורידים האמה: מרפק. קוד"ל כע"ל: מאה ואחד מזה. שכל מה שמנה עד עכשיו מל' אחד עהנוף הוא כגון יד א' ורגל א' ודופן א': מפתח של לב. הוא החזה שממנו תנועת החזה מנשב והואה על הלכ נמאס החזה טומא דרך שממנו יכנס האויר ויחל ללכ: בנקביו. הניזים

ועתו"ט: [כ] ראשיהם. אפי"ס שמדין מעורב בעור כנף. פ"ג. דל"כ פשיטא. כ"ג. כלו' דל"כ שפסידתין אינה כנאמ' כלל: [ג] הלטאה. הוא סם השקר. ועתו"ט: [ד] כלל אצבע. כי פיסת דרגל וסוד הכלל סבורי אצבעות עד' הקנה: [ס] בלרמכוס. מקום חבור

ופוסל מן התרומה. וכן בהמה וחיה אינן מממאין עד שתצא נפשם. הונו ראשיהם [כ] אף על פי שמפרכסים ממאין כגון זכב של הלטאה [ג] שהיא מפרכסת: (ו) האברים אין להם שיעור אפילו פחות מכיות מן המת ופחות מכיות מן הנבלה. ופחות מכעדרה מן השרץ מממא ומומאין: (ח) מאת'ם וארבעים ושמונה אברים באדם. ששה בכל אצבע [ד]. עשרה בקורסול. שנים בשוק. חמשה בארכובה [ה]. אחרי כן. שלשה בקטלית. אחד עשר צלעות. שלשים בפיסת היר. ששה בכל אצבע שנים בקנה ושנים במרפק. אחד בוריע וארבע בכרף. מאה ואחד מזה ומאה ואחד מזה. ושמונה עשר חוליות בשדרה. תשעה בראש. שמונה בצוואר. ששה במפתח של לב וחמשה בנקביו כל אחד ואחד מממא במגע ובכושא ובאהל. אימתי בזמן שיש

בחיבת אויב אטאמקער פון אישראל האט גענומען אמן אפהן. און דער פון איז נישטאריקן, און זיז האט פון איהם אקער, און דער קינד איז אנוסס. מען זיז עסין הרוקה ביו דער קינד שטארקט וישל מן החימה אויב אטאמקער פון אפון האט גענומען אמן אישראל, און דער ישראל איז נישטאריקן, און זיז האט פון איהם אקער, און דער קינד איז אנוסס. קאר זיז אים עסין הרוקה ביו דער נוסס שטארקט וכן בחימה ויהי איהן מממאין עד שצא נפשם און אזוי אקהקה און אחיה זענען גיט סטמא זיזא זענען גיט אנבלה ביו זיזא פיינערין ויהי סטמאין אז מען אפ איהם אקער וייערע קאפ אפ על פי שפסידתין סטמאין אפילו זיי צאפן זיך פון דעסמונענין זענען זיזא סטמא פון זיך של הלטאה שהיא מפרכסת אזוי וזיזא דער וויידיל וואס איז אפגיהאקט פון דעם שרץ הלטאה, וואס דר וויידיל צאפעלט זיך, פון דעסמונענין איז איזאיהם נישא קיין לעפעדינקייט, און ער איז סטמא: ז' והאברים אין גיט שיעור גלידער נוס אויף זיי איז דא פלייש און אדערין און פיינער, האבין גיט א שיעור ווי גרויס זיי זאלין זיין אפילו פחות סבית מן חסות אויב די גלידער זענען פון אמת. אפילו זיי זענען קלענער פון איין איילבירם. זענען זיי אויף סטמא ופחות סבית מן הנבלה און אויב די גלידער זענען פון אנבלה אפילו זיזא זענען קלענער פון איין איילבירם, זענען זיזא אויף סטמא ופחות סבית מן חסות און אויב די גלידער זענען פון אשרץ אפילו זיי זענען קלענער פון איין ארבעס. פון דעסמונענין מממאין סטמאין זענען זיזא סטמא יעדער זיין סטמא וזיזא עס שמיים אין דיא הורה: ח' כהנים וזבדים וישמנה אברים בידם צווייזא הינדערט אשם און פערציג גלידער איז דא אין א קענמש בפיסת היר דרייסיג גלידער איז דא אין א קיטם נאין די פארעשטוען פון פוס ששה בכל אצבע

זעקס גלידער איז דא אין יעדער פינגער נאין דיא לייג פון די פארעשטוען ופינף פינגער איז דרייסיג גלידער ופשיטא דקורסל צעהן גלידער איז דא אין פריט פון פוס ביו די קנעכיל שנים בשוק צוויי גלידער איז דא אין פוס ביו דיא קניא חסות פינף גלידער איז דא בארמטה אין די קניא אחד ביד איין גליד איז דא אין די פאלקע שלשה בקטלית דרייזא גלידער איז דא אין די לעפיל וואס איבער די פאלקע אחד עשר צלעות עלף ריפפען שלשים בפיסת חיר דרייסיג גלידער איז דא אין יעדער פינגער, ופינף פינגער איז דרייסיג גלידער ופשיטא בקנה צוויי גלידער איז דא אין דעם לאנגען שפעקיל וואס פון האנט ביו צום עלנבונדן אחד בידם איין גליד איז דא אין ארעם ביו צום אקסיל ויבער בקנה און פיר גלידער איז דא אין אקסיל מאה ואחד סוד הונדערט מיט איין גליד איז דא פון דער זייט מענמש אין דיא רעקטע זייט ופשיטא ואחד סוד און הונדערט מיט איין גליד איז דא פון דער אנדערער זייט מענמש אין דיא לינקע זייט ופשיטא עשרת חליות ופשיטא און אקסעטון גלידער איז דא אין דעם מיטען פלייטצע פון קענמש חסות בראש גיין גלידער איז דא אין קאפ שמונה בצוואר אקט גלידער איז דא אין אלרז ששה במפתח של לב זעקס גלידער איז דא אין די עפענונג פון הארץ, דאס מיינט מען וואו די ברוסט עשינט זיך אין די רונג ופשיטא בנקיז און פינף גלידער איז דא ביים די לעכער פון ארום נאנג כל אחד ואחד יעדער גליד אויב ער איז פון אגישטאריקעס מענמש סטמא בצנען איז ער סטמא אז קיין ריטם אים אן ויכמשא אנער מען קראנט אים אויף אבעט אפילו קען ריטם איהם גיט אן ובאהל אדער ער ליגט אין אשמום איהם יסתי נען זענען דיא גלידער אזוי סטמא בזמן שיש עליהם כשר בראי אז עס איז דא אויף זיזא

וגיד האמה: בשר כראוי. כדי שיעלה ארוכה ויכריא אס היה מחובר בלדס חי: ואין מטמאין באהל. לפי שטומאת אהל אינה אלא לו בלדס שלם כדכתיב אדם כי ימות בזהל או בלדס הדומה לאדם כדכתיב בעלם אדם מה אדם כי יבן כשר וגידים ועלמות ומטמא בזהל אף אבר שיש בו כשר וגידים ועלמות מטמא בזהל:

פלייש ויזא עם דארף ויין, אז דער גליד נואלמ גיווען אפגעריקען פון אלעקעדיגין מענטשן נים אין גאנצין נואלמ ער גיקענט צוריק צו וואקסן אבלי אס אין עליהן בשר בראי אקער אז עם איז ניקא אויף די גלידער פלייש ויזא עם דארף ויין ספסאין גמרא נדה דף כ א

וכמימי אדמה. ת"ר כמימי אדמה מביא אדמה שמונה מבקעת בית כרם ומצוי עליה מים ד"ר מאיר. ר"ע אומר מבקעת יורפת. ר' יוסי אומר מבקעת סכני. רש"א אף מבקעת גינוסר וכיוצא בהן. תניא אידך וכמימי אדמה מביא אדמה שמונה מבקעת בית כרם ומצוי עליה מים כקליפת השום ואין שיעור למים משום דאין שיעור לעפר ואין בורקין אותן צלולין אלא עכו"רין צללו חוזר ועוכרין וכשהוא עוכרין אין עוכרין ביד אלא בכלי:

ובקמימי אדמה אז די בלוט פון גרות ועקמט אויס ווי ערך נואסער פטינגן די רבן האפנגלעריינט פמימי אדמה ויזא ערך נואסער, ווי אזוי איז דאס די ערך נואסער מביא אדמה שמונה ואל בריינגין פעטע ערך פון דעם ארס נואס נערט גרופין בקעת בית כרם ומצוי עליה מים אויף דיא, ערך גיסמ קען ארויף נואסער דב"ר בני פאר אזוי נאנט רבי מאיר, רבי עקיבא נאנט די ערך ואל קען בריינגען מבקעת ירפת פון טאל יורפת, רבי יוסי נאנט די ערך ואל קען בריינגען מבקעת סכני פון טאל סכני, רבי שמעון נאנט דיא, ערך קען קען קען בריינגען אף מבקעת גנוסר וכיוצא בהן אפילו פון טאל גינוסר אדער פון גאך אנועלעך ארמער פניא אידך נאך אין אבריהא האבין סיר גילעריינט וכמימי אדמה ווי ערך נואסער מביא אדמה שמונה מבקעת בית כרם קען בריינגען פעטע ערך

זוהר (יתרו דף צב ע"א)

תלת דרגין אינן וכלוהן אקרון שבת. שבת עולה. שבת דיומא. שבת דלילא. וכלוהן חד ואקרי כלל שבת. וכל חד כד איהו שלם כעיל להכריז ומיין לון בזהדי כשהוא שלטנו דלילה. וכד האי חתי לעלמא כלוהו אחריין וזמנין בזהדי. כד חתי לילא זמין בזהדי לשבת דיומא ומיין לון בזהדי כשהוא שלטנו דלילה. ובגין דא סעודתא דלילא חמור מזמנא. כד חתי יממא זמין בזהדי לתרין אלן אחרין דרגא תתאה דרגא תתאה דא דלחסייר. ליה ודא דלחסייר מיניה וכלא כדחא אקרי שבת ושעלין ביממא דשבת ואלן תלת דרגין אינן כללל ורוא דכל אורייתא תורה שכתב כביאים וכחוכים מתן דנטייר שבת נטייר אורייתא כלל:

הלכה פסוקה הרמב"ם הלכות שבת פ"ו (א) החולדה היא המלאכה הרוסא לאב סאלו האבות. (ב) התולדה היא המלאכה הרוסא לאב סאלו האבות דיא קלאכה נואם איז גלייך צו דעם אב פון דיא אבות, נוערמ דאס גערושין התולדה ואב מוערי הקדושה לר"י דף ג' ע"ד מעיקרי השבוע סיגון. ישמחון כליוסיו וימסגו כמה כרס רפס עי סממס אס וילכו ויגדלו יתון בלכבו ופסד מתחולל מעקרי השבוע תיגון דאס מרויערקייט איז אעיקר פון השבועה. ישמחון כליוסיו וימסגו כמה כרס רפס מי שחמרה את יוצרו וינע וינען ואלן שארפין גייער

גודל המכירות יעלה היגון. וסוף הסעודה אשר תכל מדך סכך
הנסס וזכות שכלו כי לפי שכלו וכפי הכח הספקתה פיניו ירכו
ועלמנו במלך מלך יגדלו כרעיונו על רוב עוליו וכס ורסס לו:
אב היא ותולדות או היא אב היא:

חלק אל חלק ור-ק הכל עד שיעשהו גוף אחד הרי זה
דומה לבנין. וכן לכל בלמכה ומלאכה מאלו האבות
יש להן תולדות על דרך זה שאמרנו ומנוף המלאכה
הנעשית בשבת תדע מעין אי זה

מדרגות פון תשובה און אירע מעלות לפי גודל
תפירות ועצם היתו וענען נאך ויינע גרויסע פאר
בישערונג און נאך די שפארקייט פון זיין מרוער
אויף די עבירות ויינע וויא תשובה אשר תבא מדרך
מחר הנפש תובת שכלל דם אין די תשובה וואס קומט
פון די ריינע נשמה וואס וואויל ריין ווערין און
פון דעם קלארן שכל כי לפי שכלו וכפי אשר תפנה
עניו נוארם נאך ויין פארשפאנד און נאך ויין
עפענונג פון ויינע אויגין וואס מער עד וועט
בעקלערין מיט זיין שכל און וואס מער עד וועט
עפענען ויין אויגין ויך אומצוקנען אויף ויינע
מעשים ידעו ונעצט מאד כאר יגדלו כרעיונו על רוב עניו
אזוי וועט ויך בערין און שפארקין ויין מרוער קייט
און עד וועט מאן תשובה און עס וועט אים
נערהייט נעריין:

ראם אנדערע ידבך חבל עד שיעשהו טף אחד און עד
פארקעפט אלץ צו זאמען ביז פון אלץ ווערט איין
נאך הרי זה דומה לבנין איין ראם גלייך וויא מען האט
גיבאקט: (ג) וכן לכל מלאכה ומלאכה מאלו האבות יש להן
תולדות על דרך זו שאמרנו און אזוי יעדער קלאכה פון
די אבות האבין תולדות אויף דעם אופן ווי מיר
האבין געזאגט ויטוף המלאכה הנעשית בשבת און פון
דעם עיקר מלאכה וואס ווערט גימאן אום שבת תדע
פשוט יי אב היא קענסטו וויסען פון וועלכין אב ויא
איין ותולדת איי אב היא און אויב עד מוט אזויא
אמלאכה וואס ויא איין ותולדת קענסטו וויסען פון
וועלכין אב ויא איין ותולדת:

אין ויינע געראנקען אויף ויינע פיר זינד ושב ורפא לו
נערהייט נעריין:

אור צדיקים

(פג) אם רוצה לצאת להסך את רגליו בזמן התפלה מבהכ"ג לבית הכסא
כשיבא לבית הכסא יפשוט מעליו המקטורין שקורין בלשון אשכנז
מנטיל ובפולין מה שקורין היל רק שהוא מיוחד לילך בו לבהכ"ג ולהתגאות
בין אנשים נכבדים. וכן כתב בספר חסידים ששאל המלך כשהיה עושה
זרכיו לא היה המנטיל עליו. לכן כשרוצה אדם לעשות צרכיו יפשוט
את המקטורין:

(פד) מצאתי כי הנהיגו חכמי ארץ ישראל לומר הג' פסוקים טרם צאתם
מבהכ"ג והם אלו. אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים
כי תבא. עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל. ועד זקנה
אני הוא ועד שיבה אני אסבול אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול ואמלט,
והטעם כי בימי המן הרשע ראו התינוקות סימן הגאולה ע"י פסוקים אלו.
כי המן הרשע הלך לבתי מדרשות לבחון ולנסות אם יצליח ברשעו מצא
לתינוק אחד אמר ליה פסוק לי פסוקיך אמר ליה אל תירא מפחד פתאום
וכו' מצא לב' אמר ליה פסוק לי פסוקיך אמר ליה עוצו עצה ותופר וכו'
מצא לג' אמר ליה פסוק לי פסוקיך אמר ליה ועד זקנה אני הוא וכו'.
ע"כ קבעו אותן הפסוקים לומר להזכיר חיבת ישראל לפני השי"ת ב"ה בכל
עת אולי ירחם השי"ת עלינו ויגאלנו במהרה בימינו אמן סלה:

כליך תיקון התכלה. בעזרת האל עושה פלא.

אור צדיקים

(ב) **מחצות** ואילך מותר לומר ברכת הנותן לשכוי בינה. והרב האר"י ז"ל היה אומר כל הברכות בביתו אפילו בלילה כל ברכה וברכה משנתחייב בה כמ"ש הרמב"ם ז"ל כד שמע קל וכו' וכשהי' שומע מהמסדרין בבהכ"נ אפילו היה מאה היה עונה אמן אחריהם ואפילו באמצע הזמירות היה מפסיק ושותק ועונה אמן ואחר כך היה מתעטף ביום בציצית ותפילין ומתחיל העקידה וכו' לא היה ממתין מלסדרן עד בהכ"נ כי יש מקפידין :

סימן ז הלכות ציצית ובו י"ד סעיפים.

(א) **יכבד** נשמתו בענינים הנוגעים לנשמה, שיראה תמיד שיהיה טליתו לבנה ונקיה ומקופלת :

(ב) **יזהר** שילך בציצית כל היום שכל מי שאינו הולך בציצית כל היום מנודה הוא לשמים :

(ג) **יבשמיש** בציצית ויפרידם קודם עטיפתו, כי הם ליב חוטים ליב נתיבות נפרדים :

(ד) **ציצית ר"ת** צדיק יבדוק 'ציציותיו' תמיד :

(ה) **בטלית קטן** יעשה ב' נקבים בעין צירי ויוציא הציצית דרך שם כסברת בעל האגור :

(ו) **יעשה** הנדיל חוליות חוליות כל חוליא מג' כריכות והכריכות יעשה כך ז' ח' י"א י"ג גימטריא ד' אחד :

(ז) **יקשור** ראשי חוטין שלא יתפרדו ואין להקפיד בהנחת טלית צד אחד על הראש :

(ח) **צריך** לשכב בטלית קטן ואפילו לשמש מטתו מותר :

(ט) **עיקר** מצות טלית קטן על החלוק ממש ולא על בגדיו ויתעטף בטלית גדול קודם שיצא מפתח ביתו כנזכר בכמה מקומות בזהר פ' ואתחנן ולא כב"י :

(י) **יסתכל** בציצית כל רגע לקיים וראיתם אותו ומה טוב שינשקם לחיוב מצוה :

(יא) **בטלית קטן** יעשה הציצית שלפניו אריכות יותר שיהיו מזומנים לראותם תמיד :

(יב) **מצוה** לאחוז הציצית ביד שמאל משעה שאומר והביאנו לשלום וכו' עד ודבריו חיים וקיימים עד ועד בכלל :

(יג) **צריך** להסתכל בהם בשעה שאומר ואחרי עיניכם וגם במלת לעד קיימת :

(יד) **צריך** לאחוז בכל הד' כנפות, כנף גימטריא עולה כע"ס והוא טוב לתקן הכעס, וצריך לכסות תפילין של ראש בהטלית בשעת התפלה ולא יהיו התפילין מגולין :

אור צדיקים

סימן ח' מדר הנהת תפילין ובו ז' טעמים :

(א) אחר שלבש טלית גדול יניח תפילין ולא קודם לכן. ויושיט זרוע שמאל כאדם שרוצה לקבל דבר בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחת קני. פירוש כשכורך הרצועה בימינו על שמאלו :

(ב) צריך שיניח תפילין של יד בהצנע ויכסה זרועו בטלית. ויקשור התפילין בקבורת הזרוע כעין שי"ן שלשה כריכות ואח"כ יקשור בפרק האמצעי על הזרוע ז' כריכות בסוד שבע נערות הראויות לתת לה מבית המלך :

(ג) ואח"כ יניח של ראש ולא יברך עליה רק שיפסיק בהנחת הראש קודם ג' כריכות סביב האצבע דהיינו לאחר הקשירה של ראש

יכרוך ג' כריכות באצבע האמצעי שהוא אמה בזה האופן. כריכה א' יכרוך תחלה בפרק האמצעי של האצבע ואח"כ יכרוך ב' כריכות בפרק הג' סמוך ליד. והטעם שהכריכה הא' היא נגד כתר. והב' כריכות הם נגד חכמה ובינה. לכן יכרוך מתחילה כריכה א' בפרק האמצעי. ואח"כ בראש פרק התחתון. ואח"כ בסוף פרק התחתון והוא כסדר ג' ספירות הג"ל. ובשעה שכורך ג' כריכות על אצבע האמצעי. יאמר פסוקים אלו. וארשתין לי לעולם. וארשתין לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים. וארשתין לי באמונה וידעת את ה'. בשם מהר"ן שפירא. ולכן צריך לזהר להסיר הג' כריכות מן האצבע האמצעי קודם שיחלוץ תפילין של ראש לבטל הקדושין :

(ד) טוב שאח"כ ישים סופי קצוות הרצועות בתוך אבנטו שלא יגעו בארץ :
(ה) ויזהר שלא יזיז הזיז מן הבית של התפילין של יד ויהדק ברצועה סביב :

(ו) ייש להניח של יד מיושב ושל ראש וכריכות האצבע מעומד ע"פ קבלה ומי שמוחזק בחסידות ומטורסם בלימוד הקבלה יעשה כן ולא אחר דמחזי כיוהרא :

(ז) יזהר מאד שלא יסיח דעתו מן התפילין כי הוא פגם גדול ונענש אחר כמה שנים. ולא כאותם שמדברים דברים בטלים ושחוק והיתול ולא נותנים אל לבם כי שמא דמרא עליהם אוי להם ואוי לנפשם כי גומלים להם רעה :

בעתק מספה"ק עבודת הקודש ח"א

למרן החיד"א זל"ה

אחר תפלה ישתדל ללמוד סדר היום בסדר חק לישראל כי הוא
סדר נאה דרך קצרה וכשרה וזוכה במעט זמן לקרות חני"ך
ולשנות משנה וגמרא וזכר וזכאים הירא ח"ק נתן ולא יעבור כי
הוא תועלת עלום לנפשו קרי"ה נאמנה הזאת נעמי וגם ילמוד
חני"ך בהרגום כמ"ש האר"י זל"ל ושם ימלא הכל מוכן אמנם
יש בו טעויות הרבה ולריך להבין ולהרגיש הטעיות ובנצי"אם ובחז"אם
ילמוד פעם אחת מקרא ופעם תרגום ולא יכוין בכוונות הכתובים
שם כי הם מלאי השגיאה גם לא יאמר התפלות שבראש הס'
(ועתה נדפס חק לישראל בסדר יפה ונחמד):

בעתק מספה"ק שארית ישראל המיוחד

שבת למידי הגה"ק מוהר"ר' ר' מרדכי

מששארנאביל זצוק"ל .

שער השובבים דרוש א

והנה הרוואה יראה נספר הקדוש שנקרא חק לישראל
שהוא תיקון לפגם הנרית. ככה קבלתי מרצותי
שתיקון האמיתי הוא ע"י התחזרות תורה שכתב עם
תורה שזע"פ ע"י חק לישראל. ורמז לזה וחוק בשארו
שם וכו'. ע"כ צעקנות משיחא אלו ילא לאור ספר
„יוסף לחק" מהלדיק הגדול רבי חיד"א תלמידו של
ר' חיים אבן עטר צעל האור החיים שיש בו שני
אורות תרין משיחין משיח בן דוד ומשיח בן יוסף צפור
נדיק הכולל המתקן פגם של כל ישראל. הרוואה יראה
כי צימים האלו צימי שונצי"ס ת"ת תיקונים גדולים לפגם
נרית המעור והלשון כנ"ל ויש בהם רזין עילאין רזין
דרזין כו'.